

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

ปริญญา

พัฒนาสังคม

สังคมศาสตร์

สาขา

คณะ

เรื่อง ทิศนะของชาวชุมชนบ้านยางน้อยต่อการพัฒนาสังคมของพระพรหมวชิรญาณ
(ประสิทธิ์ เขมมงคลโร)

Baan Yang Noi Villagers' View Towards Social Development of Brahma Vachirayan
(Prasit Kamungkaro)

นามผู้วิจัย ร้อยตำรวจโท ชัช แสงฉาย

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ศาสตราจารย์พิเศษยุวัฒน์ วุฒิเมธี, Ph.D.)

ประธานสาขาวิชา

(รองศาสตราจารย์สิริกร กาญจนสุนทร, วท.ม.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา ชีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

สิงสีทิจี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ทัศนะของชาวมชนบ้านยางน้อยต่อการพัฒนาสังคมของพระพรหมวชิรญาณ (ประสิทธิ์ เขมมุกโร)

Baan Yang Noi Villagers' View Towards Social Development of Brahma Vachirayan
(Prasit Kamungkaro)

โดย

ร้อยตำรวจโท ชัย แสงฉาย

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

พ.ศ. 2557

ซัช แสงฉาย, ร้อยตำรวจโท 2557: ทศนะของชาวชุมชนบ้านยางน้อยต่อการพัฒนาสังคม
ของพระพรหมวชิรญาณ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) สาขาพัฒนา
สังคม คณะสังคมศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ศาสตราจารย์พิเศษ
ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, Ph.D. 103 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดในการพัฒนาสังคมผ่านโครงการและ
กิจกรรม ของพระพรหมวชิรญาณ 2) ศึกษาทัศนะของชาวชุมชนบ้านยางน้อยต่อการพัฒนาสังคม
ของพระพรหมวชิรญาณ มีจำนวน 4 โครงการ คือ 1 โครงการส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนาง
เจ้าฯ บ้านยางน้อย 2 โครงการสร้างโรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษา มหาวชิราลงกรณ์ 3
การพัฒนาวัดยางน้อย 4 การพัฒนาชุมชนบ้านยางน้อย โดยกำหนดวิธีการวิจัยเป็นแบบการวิจัยเชิง
ปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ สำหรับประชากรที่ใช้ในการวิจัย เชิงปริมาณ จำนวน 285 คน
โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพใช้
แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 10 คน

ผลการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของชาวบ้านที่มีต่อบทบาทด้านศาสนกิจโดยภาพรวม
อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านการปกครองสงฆ์และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และใน
ด้านบทบาทกับชุมชนและการพัฒนาชุมชนระดับความคิดเห็นของชาวบ้านโดยภาพรวมทั้ง 4
โครงการมีบทบาทอยู่ในระดับมาก โดยบทบาทด้าน โครงการพัฒนา ด้านสาธารณสงเคราะห์
สาธารณูปการอยู่ในระดับที่มีผลงานดีเด่นชัดเจน และเมื่อนำข้อมูลความคิดเห็นด้านการวิจัยเชิง
คุณภาพมาพิจารณาก็มีระดับความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลเป็นไปในแนวทางเดียวกันทุกประการ

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Chat Seangchay, Police Lieutenant 2014: Baan Yang Noi Villagers' View Towards Social Development of Brahma Vachirayan. Master of Arts (Social Development), Major Field: Social Development, Faculty of Social Sciences. Thesis Advisor: Professor Yuwat Vuthimedhi, Ph.D. 103 pages.

The research aims to study firstly, an idea and concept of social development through program and its activities of Brahma Vachirayan. Secondly, this research objects to study attitudes of local people to Brahma Vachirayan's social development program, based in Baan Yang Noi. In addition to social development program, there are four significant projects. Firstly, there is Promotion of Supplementary Occupations through related techniques of Her Majesty Queen Sirikit of Thailand, Baan Yang Noi project sited. Secondly, project towards the 50th Anniversary Mahavajiralongkorn Hospital. Thirdly, it projects to development of Yang Noi Temple. Last but not least, there is community development activities based in Baan Yang Noi. Technically, there are two applicable research methodologies such as qualitative and quantitative research. The research population targets are 285 with utilizing of questionnaires for data collection in terms of quantitative research while interview schedule was used to get data from ten key informants interview will be applied of qualitative research.

As the results, of the people attitudes towards religious activities are very strong perspectives in particular Sangha Side Committee and religious distribution as well as community development dimension. Relatively, after data analyzed both quantitatively and qualitative research regarding to 4 projects activities, local people perspectives are very high in terms of health welfare and its utilities.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างสูงของ ศาสตราจารย์พิเศษ
ดร. ยุวัฒน์ วุฒิเมธี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รศ.ดร.อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง ประธานการ
สอบ และ อ.ดร.ชัยรัตน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง ประธานการสอบ ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อชี้แนะเพื่อ
แก้ไขข้อบกพร่อง จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ รวมทั้งคณาจารย์สาขาพัฒนาสังคม
ทุกท่านที่ได้ประสาทวิชาความรู้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกท่านและชาวชุมชนบ้านยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอ
เขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ที่เสียสละเวลาให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่สาขาพัฒนาสังคมทุกท่านที่ให้คำแนะนำ ให้ความสนใจใน
ขั้นตอน ระเบียบการ และอำนวยความสะดวกในการดำเนินการต่างๆ และกัลยาณมิตรทุกท่าน

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ชัช แสงฉาย

กรกฎาคม 2557

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(5)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่ได้รับ	4
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	6
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม	6
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	16
ขอบเขตการวิจัย	16
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	16
เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล	17
การทดสอบเครื่องมือ	21
การเก็บรวบรวมข้อมูล	21
การวิเคราะห์ข้อมูล	22
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	22
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	24
ผลการวิจัย	24
ข้อวิจารณ์	68

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	70
บทสรุป	70
ข้อเสนอแนะ	74
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	76
ภาคผนวก	78
ภาคผนวก ก จีวประวัติและตำแหน่งหน้าที่ของพระพรหมวชิรญาณ	79
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์พระพรหมวชิรญาณ	83
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	87
ภาคผนวก ง แบบสอบถามวิทยานิพนธ์ เรื่องทัศนะของชาวชุมชน บ้านยางน้อยกับการพัฒนาสังคมของพระพรหมวชิรญาณ (ประสิทธิ์ เขมงกุลโร)	91
ภาคผนวก จ รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	101
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	103

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	17
2	ข้อมูลพื้นฐานของประชาชนบ้านยางน้อยเกี่ยวกับเพศและอายุ	47
3	ระดับความเห็นของประชาชนโดยภาพรวมต่อบทบาทของ พระพรหมวชิรญาณในการปฏิบัติศาสนกิจและการพัฒนาชุมชน	48
4	ความเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณในการปกครอง คณะสงฆ์	49
5	ความเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณในการเผยแผ่ ศาสนา	51
6	ความเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณในการสาธารณ สงเคราะห์	53
7	ความเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณในการ สาธารณูปการ	56
8	ความเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณในการพัฒนา ชุมชน	58
9	ความเห็นของประชาชนโดยภาพรวมต่อบทบาทกับชุมชนและการพัฒนา ชุมชนของพระพรหมวชิรญาณ	60

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
10	ความเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณในโครงการส่งเสริมศิลปาชีพฯ บ้านยางน้อย	61
11	ความเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณในโครงการสร้างโรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษา	62
12	ความเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณการพัฒนาวัดยางน้อย	64
13	ความเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณในการพัฒนาชุมชนบ้านยางน้อย	63

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการศึกษา	15
2	ขั้นตอนการวิจัย	23
3	การพัฒนาถนนในชุมชนบ้านยางน้อย	42
4	โรงเรียนบ้านยางน้อยที่พระพรหมวชิรญาณได้รับเป็นองค์กรอุปถัมภ์	43
5	การพัฒนาด้านสาธารณสุขในชุมชนบ้านยางน้อยให้มีอาคารสถานที่ที่เหมาะสม	43
6	อาคารแสดงสินค้าในศูนย์ศิลปาชีพฯ บ้านยางน้อย	44
7	โรงเรียนพระปริยัติธรรมพระพรหมวชิรญาณในชุมชนบ้านยางน้อย	44

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

กระบวนการพัฒนาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาในทุกสังคมตามธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลง จะเร็วหรือช้ามันจะขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม การพัฒนาในสังคมไทยก่อนที่วัฒนธรรมตะวันตกจะแพร่กระจายเข้าสู่สังคมไทย กระบวนการพัฒนาของไทยเป็นไปแบบธรรมชาติ ไม่มีสื่อการพัฒนาในลักษณะของการจัดตั้งองค์กร จนกระทั่งวัฒนธรรมตะวันตกแพร่กระจายเข้ามาจึงได้มีการจัดตั้งองค์กรเพื่อการพัฒนาขึ้น ไทยได้กำหนดนโยบายในการพัฒนาประเทศด้วยการนำวิธีการพัฒนาชุมชนเข้ามาใช้โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินโครงการพัฒนาด้านต่างๆ โดยปรัชญาการพัฒนาชุมชนนั้นเน้นการจัดตั้งกลุ่มผู้นำชุมชนเพื่อให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาศักยภาพของประชาชนในการรวมตัวกันเป็นกลุ่มตามกิจกรรมต่างๆ ในสังคม โดยเน้นให้การศึกษาแก่ประชาชนในการพึ่งตนเอง โดยในทางปฏิบัติเน้นวัดเป็นศูนย์กลางการดำเนินงานพัฒนาชุมชน โดยยึดเอาพระสงฆ์เป็นผู้นำหลักทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำด้านการศึกษา จริยธรรม คุณธรรมและวัฒนธรรมในชุมชน และตลอดระยะเวลาการพัฒนาที่ผ่านมาของสังคมไทยได้มีการนำปรัชญา แนวคิด แนวทางต่างๆ เข้ามาใช้ และแต่ละแนวคิด แต่ละแนวทางก็มีความหลากหลาย มีรูปแบบ ข้อดี ข้อด้อยแตกต่างกัน ดังนั้น การพัฒนานั้นก็ควรยึดติดอยู่ในกรอบของแนวคิด แนวทาง ลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ควรยอมรับในความหลากหลาย และเลือกหาแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม ไม่ถูกครอบงำด้วยแนวคิดใดแนวคิดหนึ่ง และไม่ทิ้งรากฐาน รากเหง้าของสังคมไทย ซึ่งผู้ศึกษา มองว่า สังคมไทย ศาสนาพุทธ มีความสำคัญต่อพฤติกรรมหรือการกระทำของคนไทย ดังนั้นในการพัฒนาสังคมจึงไม่ควรละเลยสถาบันศาสนาซึ่งเป็นรากเหง้าของสังคมไทย และสถาบันศาสนาก็มีพระสงฆ์เป็นตัวละครที่สำคัญ ที่ผ่านมามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดอนเมือง ได้เห็นพระสงฆ์เข้าไปมีบทบาทในการสงเคราะห์ช่วยเหลือชุมชนมากขึ้น แทนที่จะจำกัดตัวเองอยู่กับการเทศน์ การสอน และการสวดเท่านั้น พระสงฆ์จำนวนไม่น้อยทำงานสงเคราะห์ชุมชนด้วยความศรัทธาของใจของตนเอง มิใช่การชักนำของหน่วยงานรัฐหรือเพื่อสนองนโยบายรัฐ

บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของพระสงฆ์นั้นโดยภาพทั่วไปจะเน้นการพัฒนาในด้านสังคม ซึ่งเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ ความคิด จิตใจ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี โดยมีหลักธรรมทางศาสนาเป็นฐาน หลายท่านได้เริ่มช่วยเหลือชาวบ้านด้วยกิจกรรมพื้นๆ เช่น การจัดตั้งศูนย์เด็กในวัด การอบรมเยาวชน ต่อมาก็ขยายไปสู่การช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจหรือความเป็นอยู่ เช่น ทำโครงการฝึกออาชีพ ธนาคารข้าว ธนาคารควาย สหกรณ์ร้านค้า บ้างก็ส่งเสริมให้ด้านสุขภาพอนามัย เช่น ส่งเสริมการแพทย์พื้นบ้าน ให้คำแนะนำด้านสุขอนามัย หรือรักษาผู้ป่วยเอดส์ ขณะที่หลายท่านส่งเสริมชาวบ้านในเรื่องเกษตรผสมผสาน หรือเกษตรกรรมเพื่อการพึ่งตนเอง นอกจากนี้ ยังมีพระสงฆ์อีกไม่น้อยที่ทำงานรณรงค์ในหมู่บ้านเพื่อให้ปลอดจากอบายมุขและสิ่งเสพติด ความเคลื่อนไหวของพระสงฆ์ดังกล่าว ทำให้คำว่า “พระนักพัฒนา” เป็นที่รู้จักแพร่หลายในสังคม รวมทั้งเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานราชการ และได้ทำให้สังคมไทยตระหนักว่าพระนั้นไม่ได้มีบทบาทเฉพาะพิธีกรรมหรือในกำแพงวัดเท่านั้น หากท่านยังมีศักยภาพมากกว่านั้น (พระไพศาล วิสาโล, 2546)

แม้ว่าพระสงฆ์จะมีบทบาทหลักในการเป็นผู้นำชุมชนด้านจิตใจส่งเสริมสติปัญญาที่ถูกต้องให้แก่ชุมชน ซึ่งเป็นรากฐานของความเจริญและความสุขที่แท้จริงของชุมชนก็ตาม แต่ถ้าหากชุมชนเกิดวิกฤติปัญหาต่างๆ มากมาย เช่น ประชาชนมีความยากจน ความเจ็บไข้ได้ป่วย ตลอดจนปัญหาการศึกษา ฯลฯ หากพระสงฆ์ในฐานะผู้นำชุมชนละเอียดที่จะเข้ามามีบทบาทในการช่วยแก้ปัญหาพื้นฐานเหล่านี้แล้ว การพัฒนาจิตใจซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่หลักโดยตรงย่อมเกิดขึ้นได้ยาก ฉะนั้นบทบาทที่สองหรือบทบาทรองของพระสงฆ์จึงได้แก่ การเข้าไปมีส่วนร่วมในการแนะนำประชาชนในท้องถิ่นให้เห็นช่องทางในการพัฒนาที่เหมาะสม อาจเป็นผู้ประสานการรวมตัวของชาวบ้านในการพัฒนาวัด หรือเป็นผู้ลงมือปฏิบัติเอง เพื่อให้ชาวบ้านเห็นเป็นตัวอย่างความเป็นไปได้ของโครงการที่ได้แนะนำไปก็ตาม จัดได้ว่าอยู่ในลักษณะเป็นผู้กระตุ้น คือ “แนะนำให้ทำ” และผู้ริเริ่ม คือ “ทำให้ดู” บทบาทเหล่านี้มีคุณค่าอย่างมากต่อการพัฒนาท้องถิ่นชนบทที่จะช่วยให้เสริมสร้างและสนับสนุนให้วัดเป็นองค์กรที่มีศักยภาพในการเกื้อกูลให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทมากยิ่งขึ้น และก่อให้เกิดพลังในการพึ่งตนเองขององค์กรท้องถิ่นชนบท (พระไพศาล วิสาโล, 2546)

จากความเคลื่อนไหวของพระนักพัฒนาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญในบทบาทของพระสงฆ์ที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาตั้งแต่อดีต โดยพระสงฆ์ท่านได้มีการปรับเปลี่ยนบทบาทของท่านที่นอกจากการเป็นผู้นำทางศาสนา มาเป็นผู้นำทางการพัฒนาในฐานะของพระ

นักพัฒนา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวคิดในการพัฒนาของพระสงฆ์เพื่อค้นหาว่าพระสงฆ์สามารถเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาในด้านใดบ้าง และแต่ละด้านท่านมีเจตคติแนวคิดในการพัฒนาอย่างไร และศึกษาทัศนะของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาสังคมของพระสงฆ์

ทั้งนี้ พระพรหมวชิรญาณ (ประสิทธิ์ เขมังกโร) ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดยานนาวาและเจ้าอาวาสวัดธรรมาราม นครชิคาโก สหรัฐอเมริกา โดยภูมิลำเนาเดิมท่านอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานี ท่านมีชีวิตในวัยเด็กและเติบโตในชนบท จากนั้นท่านได้บวชเป็นสามเณรและได้เข้ามาศึกษาเล่าเรียนในกรุงเทพมหานคร ท่านเป็นพระผู้หนึ่งที่มีความใฝ่รู้ ทั้งความรู้ทางโลกและทางธรรม โดยทำการศึกษาหาความรู้ด้วยตัวท่านเองอย่างต่อเนื่องทำให้มีความรู้ความสามารถในหลายด้าน อาทิ ด้านการประพันธ์ งานเขียน งานด้านการบริหารคณะสงฆ์ และงานด้านการพัฒนา ซึ่งส่งผลให้ท่านได้รับทราบเข้าใจบริบททางสังคมในแต่ละยุคสมัยเป็นอย่างดี ท่านมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินกิจกรรมที่มีลักษณะของการพัฒนาสังคมผ่านโครงการต่างๆ ตลอดจนแก้ไขปัญหาสังคมและศาสนา (สงฆ์) ทั้งในและต่างประเทศ โดยท่านเป็นผู้เข้าใจปัญหาเรื่องคน สถานที่และเวลาได้อย่างลึกซึ้ง เข้าใจโลกและธรรม อย่างผู้มีประสบการณ์มายาวนานจึงเป็นที่เคารพเลื่อมใสของพุทธศาสนิกชนทุกระดับอย่างกว้างขวาง ท่านมีความน่าสนใจคือ การเป็นเด็กในชนบทที่ห่างไกลความเจริญแต่ด้วยความสนใจใฝ่เรียนรู้ และศึกษาพระธรรมอย่างเคร่งครัด ทำให้ท่านกลายเป็นพระผู้ใหญ่ที่มีญาณโฆมเคารพนับถือ และได้รับความไว้วางใจจากหลายฝ่ายให้ดำเนินงานที่สำคัญๆ ในขณะที่ท่านปฏิบัติหน้าที่ ปฏิบัติศาสนกิจที่หลากหลายในฐานะพระสงฆ์ แต่ท่านมีใจนึกถึงประชาชน ชาวบ้านที่อยู่ในที่ห่างไกลความเจริญ คอยโอกาสในความจำเป็นพื้นฐานต่างๆ เมื่อมีโอกาสช่วยเหลือ พัฒนาได้ท่านจึงไม่นิ่งเฉย มุ่งเน้นให้ชาวบ้านได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมเพื่อเป็นพื้นฐานการดำเนินชีวิตที่ส่งต่อให้สามารถพัฒนาตนเองและพึ่งตนเองได้ในถิ่นฐานบ้านเกิดของตัวเอง

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจว่าในฐานะและบทบาทที่ท่านเป็นพระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่และมีผลงานด้านการพัฒนาสังคมตลอดช่วงระยะเวลาที่ท่านครองสมณะ ท่านมีแนวคิดอย่างไรในการพัฒนาสังคมผ่านโครงการและกิจกรรมต่างๆ และท่านมีบทบาทอย่างไรบ้างในกิจกรรมและการพัฒนาสังคม ตลอดจนความเห็นของชาวบ้านหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการดังกล่าวมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและผลจากโครงการพัฒนาดังกล่าวของท่าน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา 2 ประเด็นหลัก คือ ความคิดในการพัฒนาสังคมผ่านโครงการและกิจกรรมของพระพรหมวชิรญาณ และทัศนะของประชาชนต่อการพัฒนาสังคมของพระพรหมวชิรญาณ ผู้วิจัยหวังว่า

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อพระสงฆ์และผู้สนใจในกิจการด้านการพัฒนาของพระสงฆ์ และเพื่อประโยชน์ในการศึกษาและการพัฒนาสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดในการพัฒนาสังคมผ่าน โครงการและกิจกรรมของพระพรหมวชิรญาณ
2. เพื่อศึกษาทัศนะของชาวชุมชนบ้านยางน้อยต่อการพัฒนาสังคมของพระพรหมวชิรญาณ

ประโยชน์ที่ได้รับ

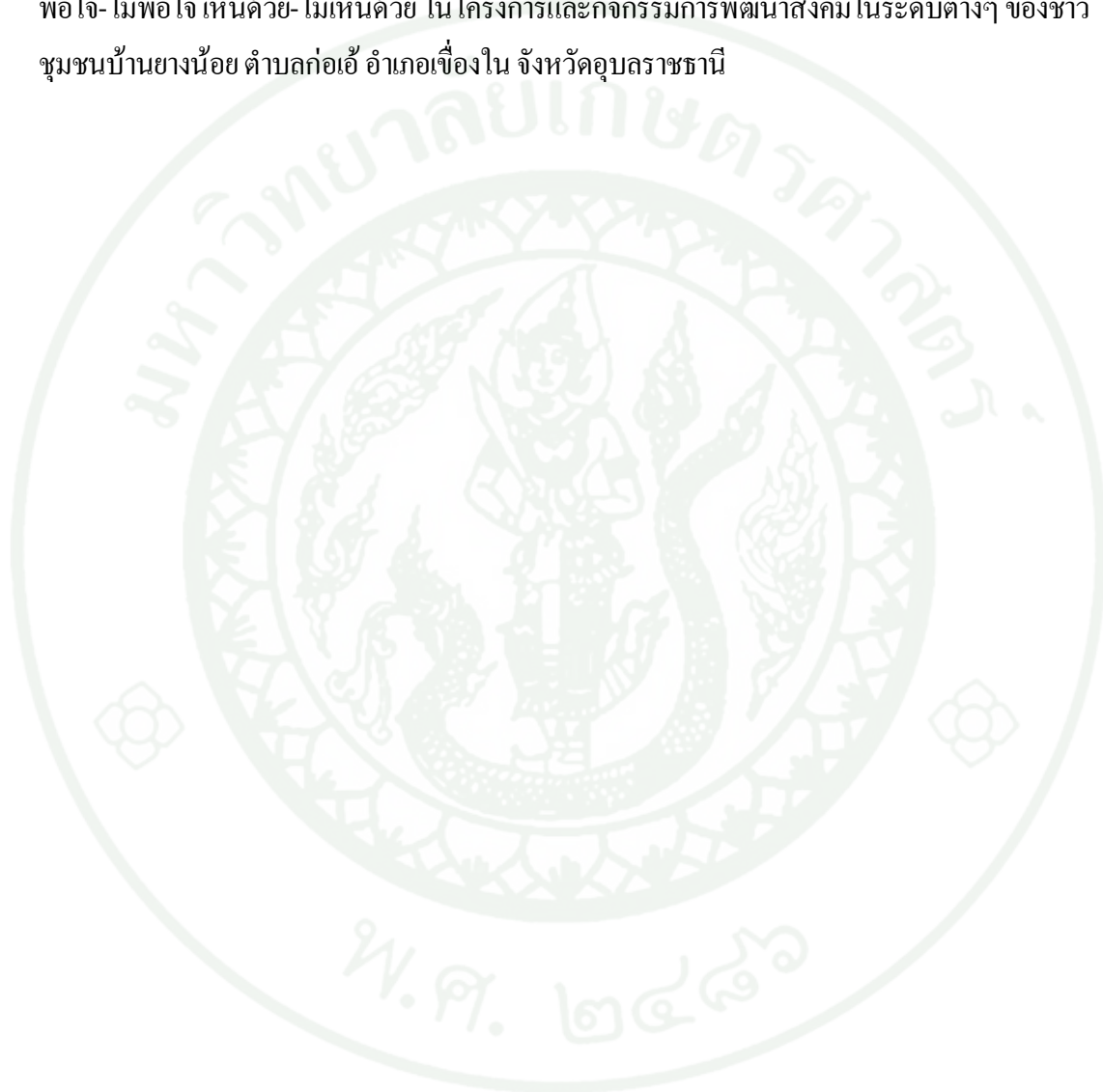
1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท ตลอดจนเจตคติ แนวคิด รูปแบบในการพัฒนาของพระพรหมวชิรญาณ
2. เกิดองค์ความรู้ ความเข้าใจแนวคิดและหลักวิธีการใช้ธรรมในพระพุทธศาสนาในงานด้านการพัฒนาสังคมของพระพรหมวชิรญาณ และนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสังคมของพระสงฆ์
3. ทราบถึงปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาสังคมของพระสงฆ์ในปัจจุบันเพื่อหาแนวทางหนุนเสริมศักยภาพในการพัฒนาสังคมของพระสงฆ์ให้มีมากขึ้น

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

การพัฒนาสังคม หมายถึง กระบวนการหรือกลวิธีที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ด้านครอบครัว ภาษาและการสื่อสาร การศึกษา ศาสนา ศิลปะและนันทนาการ การเมือง เศรษฐกิจ อารมณ์และสาธารณสุข การคมนาคมขนส่ง และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผ่านทางโครงการและกิจกรรมต่างๆ

โครงการและกิจกรรมการพัฒนาสังคม หมายถึง โครงการและกิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนาสังคมที่ริเริ่มขึ้นที่บ้านยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี โดยพระพรหมวชิรญาณ

ทัศนะ หมายถึง ความเห็นหรือการลงความเห็นว่าเป็นดี-ไม่ดี ชอบ-ไม่ชอบ มี-ไม่มีประโยชน์ พอใจ-ไม่พอใจ เห็นด้วย-ไม่เห็นด้วย ในโครงการและกิจกรรมการพัฒนาสังคมในระดับต่างๆ ของชาวมุขบ้านยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การศึกษาเรื่องทักษะของชาวชุมชนบ้านยางน้อยต่อการพัฒนาสังคมของพระพรหมวชิรญาณ (ประสิทธิ์ เขมฺงฺโกโร) ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งนี้ เพื่อช่วยในการกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเรียบเรียงไว้ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม

ความหมายการพัฒนาสังคม

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2543: 4) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาสังคมว่า การพัฒนาสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างตามแผนของสังคมหนึ่งใด กล่าวคือ การพัฒนาต้องมีการเปลี่ยนแปลง และการเปลี่ยนแปลงตามที่ต้องการกำหนดสิ่งที่จะเปลี่ยนแปลงคือโครงสร้างสังคม อันประกอบไปด้วยคน ระเบียบสังคม และวัตถุสิ่งของ โดยรวมความไปถึง เศรษฐกิจ การเมือง การศาสนา อนามัย การศึกษา หรือด้านอื่นๆ

การพัฒนาสังคม อาจหมายถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงระบบโครงสร้างต่างๆ ในสังคม ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เพื่อให้วิถีชีวิตของประชาชนในสังคม เปลี่ยนแปลงไปสู่ ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การพัฒนาสังคม คือการทำให้สังคมดีขึ้น การทำให้สังคมเจริญขึ้น และความเจริญที่เกิดขึ้นนั้นจะต้องดำรงอยู่ที่ยาวนาน เป็นกระบวนการที่สถาบันต่างๆ ในสังคมที่มีอยู่แล้วใน ประวัติศาสตร์ของสังคมนั้น ที่สามารถปรับ(Adaptation) ความรู้ของมนุษย์ ซึ่งสามารถควบคุมและ ใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมซึ่งเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการ ปรับและการรับผลของการปรับ (Adoption) ไปใช้เนื้อที่นำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงในทาง วิทยาศาสตร์ของสังคมนั้น กล่าวโดยสรุปคือ ถ้าสังคมใดสามารถรับและปรับใช้ความรู้ทาง วิทยาศาสตร์ที่เจริญงอกงามอย่างมีประสิทธิภาพแล้วสังคมนั้นก็จะสามารถพัฒนาไปได้อย่าง รวดเร็ว

การพัฒนาสังคมจึงเป็นกระบวนการสร้างสรรค์สังคมให้ดีขึ้นให้เจริญขึ้นทั้งทางวัตถุและทางจิตกล่าวคือ บุคคลในสังคมมีความสามารถในการใช้ความรู้ หรือการนำเอาประสบการณ์มาปรับใช้ในทางสร้างสรรค์ ที่เอื้อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต เพื่อให้ชีวิตดำเนินไปอย่างประสานสอดคล้องหรือเกิดดุลยภาพตามเหตุปัจจัยแห่งความเป็นจริง และทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

วิธีการพัฒนาสังคม เน้นพัฒนาที่ตัวคนและเน้นที่จิตใจของคน จึงกล่าวโดยสรุปว่า การพัฒนาเน้นที่การพัฒนาสังคม การพัฒนาสังคมเน้นที่การพัฒนาที่ตัวคน และการพัฒนาคนก็เน้นที่จิตใจเป็นประการสำคัญในการพัฒนาเพื่อให้ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้นนั้น อย่างน้อยต้องประกอบด้วย สิ่งต่อไปนี้

1. เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องเป็นกระบวนการ
2. มีผลกระทบต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม
3. มีเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้วิถีชีวิตของประชาชนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

วิธีการพัฒนาสังคม หากศึกษาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ ที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ แล้วจะเห็นได้ว่า เริ่มจากการเน้นให้ความเป็นอยู่ที่ดี เน้นที่ความสะดวกสบาย มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกพร้อม โดยมีความคาดหวังว่าจะมีส่วนทำให้สังคมดีขึ้น แต่ยังมีวัตถุประสงค์อำนวยความสะดวกมาก ดูเหมือนสังคมจะมีปัญหาตามมาด้วย วัตถุและอุปกรณ์เหล่านั้น แทนที่จะเป็นตัวแก้ปัญหาหรือลดทุกข์แต่กลับกลายเป็นก่อปัญหาและเพิ่มทุกข์ให้กับสังคมมากขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงได้หันมาให้ความสำคัญของการพัฒนาสังคม

พระอริการประวัติ กันหะคุณ (2550) ได้สรุปว่า การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มี การกำหนดจุดหมายหรือเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ต้องการบรรลุสิ่งที่ปรารถนาหรือเป็นไปในทางที่ดีขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ระบบกระทำการอย่างมีแบบแผน หรือการชักชวน หรือการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นิยามความหมายการพัฒนาสังคม ว่าหมายถึง กระบวนการหรือกลวิธีที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ด้านครอบครัว ภาษาและการสื่อสาร การศึกษา ศาสนา ศิลปะและนันทนาการ การเมือง เศรษฐกิจ อนามัยและสาธารณสุข การคมนาคมขนส่ง และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผ่านทางโครงการและกิจกรรมต่างๆ

หน่วยของการพัฒนา

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2542: 108 – 109) กล่าวว่า การที่จะพัฒนาสังคมให้ได้ผลจำเป็นต้องพัฒนาหลายด้านของสังคมไปพร้อมกันหรือใกล้เคียงกัน ด้านต่างๆ ของสังคมนั้นอาจอาศัยโครงสร้างสังคมนั้นเป็นกรอบซึ่งโครงสร้างสังคมประกอบด้วยหน่วยสังคมต่างๆ ดังนี้

1. หน่วยสังคมด้านครอบครัว
2. หน่วยสังคมด้านภาษาและการสื่อสาร
3. หน่วยสังคมด้านการศึกษา
4. หน่วยสังคมด้านศาสนา
5. หน่วยสังคมด้านศิลปะและนันทนาการ
6. หน่วยสังคมด้านการเมือง
7. หน่วยสังคมด้านเศรษฐกิจ
8. หน่วยสังคมด้านอนามัยและสาธารณสุข
9. หน่วยสังคมด้านการคมนาคมขนส่ง
10. หน่วยสังคมด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ทั้งนี้ การพัฒนาสังคมให้ประสบความสำเร็จและยั่งยืนจะต้องพยายามพัฒนาทุกด้านของโครงสร้างไปพร้อมๆ กัน เพราะแต่ละด้านมีความเกี่ยวเนื่องกัน การพัฒนาพร้อมกันไปทุกด้านจะทำให้มีแรงสนับสนุนกัน ไม่จุดกันหรือเป็นอุปสรรคต่อกัน

กระบวนการพัฒนาสังคม

กระบวนการในการพัฒนา หมายถึง การดำเนินการเป็นขั้นเป็นตอน จากจุดเริ่มต้นซึ่งเป็นภาวะหรือสภาพชุมชนที่ไม่พึงปรารถนา ดังนั้น จึงต้องการเปลี่ยนแปลง ไปจนถึงจุดสุดท้ายของการพัฒนาอันเป็นเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลง หรือเป็นสภาพที่สังคมปรารถนา

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2543: 117-118) กล่าวว่า ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาไม่มีลำดับขั้นตอนที่ตายตัว โดยยกตัวอย่างวิธีการและขั้นตอนการดำเนินการพัฒนา ดังนี้

1. ควรเริ่มต้นจากสภาพที่ประชาชนเป็นอยู่
2. สิ่งที่จะต้องพัฒนาเป็นลำดับแรกอาจเป็นด้านเศรษฐกิจ
3. ทุกสังคมมีความเป็นอยู่และความเป็นมาของตนอยู่แล้ว การที่เราจะเปลี่ยนแปลงจะต้องเริ่มจากละลายน้าแข็ง ทำการเปลี่ยนแปลง นำเอาสิ่งใหม่มาแทนที่สิ่งเก่า และทำให้สิ่งใหม่ฝังเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม อาจเรียกว่าขั้นทำให้เป็นก้อนน้ำแข็งใหม่
4. ต้องพยายามสร้างวงใน คือ การพึ่งตนเองขึ้นมาก่อน แล้วจึงสร้างวงนอก คือ การพัฒนาขึ้นมาทีหลัง
5. กระบวนการดำเนินการจะเป็นกระบวนการสร้างความเจริญไปพร้อมกับการวิจัย โดยมีทั้งนักพัฒนาและชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมหรือร่วมกันทำงาน
6. การสร้างความเจริญจะต้องมีกระบวนการ BAN (Balance, Ability and Net working) คือ สร้างความสามารถของชุมชนในการพึ่งตนเอง 5 ด้าน (TERMS) คือ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากร คน และสังคม และความสามารถในการจัดการชุมชน การสร้างความสมดุลในแต่ละปัจจัยและความสมดุลระหว่าง 5 ปัจจัย และการสร้างเครือข่ายไว้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
7. วิธีการให้การศึกษาและการจัดระเบียบชุมชน คือ การเน้นวิธีการให้การศึกษอบรมแก่ชุมชนในทุกเรื่องที่ทำกรพัฒนา และการส่งเสริมการรู้จักตัวเองของชุมชน การรวมตัวกันของ

ประชากรในชุมชนเพื่อรับผิดชอบงานของชุมชน การวางแผนดำเนินงาน การดำเนินการตอบแทน การประเมินการทำงาน ตลอดจนการตั้งกลุ่มคน หรือคณะกรรมการมาดูแลผลงานการพัฒนาที่ได้ สร้างขึ้นมาของชุมชนเพื่อให้การพัฒนามีความยั่งยืน

เป้าหมายของการพัฒนาสังคม

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2543: 118 - 123) กล่าวถึง เป้าหมายของการพัฒนาสังคมว่ามีอยู่ 4 ส่วนด้วยกัน ดังนี้

1. ความสุข เป้าหมายของการพัฒนาสังคมประการแรกคือ ความสุข หมายความว่า การพัฒนาสังคมมุ่งทำให้คนเป็นสุข ทั้งนี้ ความหมายของความสุข อาจให้ความหมายได้หลายอย่าง ขึ้นอยู่กับแต่ละคน อาจหมายถึง ความสบาย ความสำราญ ความปลอดโปร่งโล่งใจ หรืออาจบอกว่า ความสุข คือ ความไร้ทุกข์ ซึ่งลักษณะของคนมีความสุข คือ คนที่มีความสุขทางกาย คือ ความ สะดวก สบาย แข็งแรง ไม่มีโรคเบียดเบียน และคนมีความสุขทางจิตใจ คือ ความปลอดโปร่งโล่งใจ ไม่มีทุกข์ ไม่มีกังวล มีความร่าเริง ผ่อนคลาย และสงบเยือกเย็น

2. ครอบครัว/ชุมชนพัฒนา เป้าหมายการพัฒนาสังคมประการที่สอง คือ ครอบครัว/ชุมชน พัฒนา ที่ต้องมีลักษณะการพัฒนา ดังนี้

2.1 สันติภาพ ในที่นี้มีความหมายเกี่ยวกับความสุข เพียงแต่ใช้คนละที่หรือคนละระดับ ถ้าเป็นระดับบุคคลเราใช้ “ความสุข” เมื่อเป็นระดับครอบครัว ชุมชน หรือสังคม อันเป็นประเภท ต่างๆ ขององค์การทางสังคมเราใช้ “สันติภาพ” ซึ่งแปลว่า ครอบครัว/ชุมชนมีความสุข แต่ความสุข ของครอบครัว/ชุมชนเป็นภาวะที่ใหญ่กว่า กว้างกว่า เป็นเรื่องของส่วนรวม เป็นเรื่องของ ความสัมพันธ์ระหว่างคน ดังนั้น จึงจัดให้เป็นภาวะของความสุขสงบหรือสันติภาพ

2.2 ครอบครัว/ชุมชนเรียนรู้ Learning organization หมายความว่าองค์การพัฒนาจะต้อง เป็นองค์การที่แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ร่วมกันอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้องค์การมีคุณภาพ ทันโลก ทันสมัย

2.3 ความสามารถในการจัดการ ซึ่งอาจทำได้หลายอย่าง เริ่มตั้งแต่การรู้จักตนเอง (self knowing) การวางแผน (planning) การจัดกระบวนการ (organization) และ การประเมิน (evaluating)

2.4 จิตวิญญาณ (spirituality) ชุมชน/ครอบครัวจะพัฒนาและยั่งยืนได้ต้องมีจิตวิญญาณ การมีจิตวิญญาณตรงนี้เน้นการมีคนจำนวนหนึ่งในครอบครัว ชุมชน ที่อุทิศตัวเอง อุทิศเวลาและ แรงงาน รวมทั้งปัญญาความสามารถทำงานเพื่อส่วนรวมเป็นการทำงานอย่างต่อเนื่อง

2.5 ความสมดุลของสิ่งแวดล้อม ชุมชน ครอบครัวจะต้องอยู่ในสิ่งแวดล้อมทั้งธรรมชาติ และสังคม ซึ่งในที่นี้จะเน้นสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ การรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อม หมายความว่า จะต้องรักษาระบบนิเวศของธรรมชาติให้คงอยู่ รักษาความหลากหลายของชีวิต และไม่ทำส่วนหนึ่ง ส่วนใดของธรรมชาติเสียหาย กลายเป็นสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ (Pollutions)

3. ความใส่ใจในสิ่งแวดล้อม เป็นเป้าหมายที่สามของการพัฒนาสังคม คือ ทำให้คนพัฒนานั้นใส่ใจสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ เพราะสังคมต้องอยู่ในธรรมชาติ รักษาสภาพแวดล้อมให้อยู่ในสภาพดี มีสมดุลของระบบนิเวศ เพื่อจะได้เอื้อต่อความสะอาดสบายและความสุขของมนุษย์

กล่าวโดยสรุป เป้าหมายของการพัฒนาสังคมมีสี่ประการ คือ ความสุข คนพัฒนา ครอบครัว/ชุมชนพัฒนา และความใส่ใจสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ตาม เป้าหมายการพัฒนาสังคมในแต่ละชุมชน สังคม มักมีความแตกต่างกัน อีกทั้งยังมีความแตกต่างกันระหว่างคนในชุมชนและคนนอกชุมชน หลายครั้งการกำหนดทิศทาง การพัฒนาสังคมที่ดำเนินการโดยข้างบนมักไม่สอดคล้องกับความต้องการหรือปัญหาที่แท้จริงในระดับ พื้นที่ชุมชน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอหรือจังหวัด เนื่องจากไม่ได้คำนึงถึงปัญหา ศักยภาพ ข้อมูลใน พื้นที่ ดังนั้น การดำเนินกิจกรรม โครงการพัฒนาสังคม นโยบายการพัฒนาสังคมจากคนข้างนอกจึง มีลักษณะชั่วคราว ไม่ได้มีความต่อเนื่องและไม่สามารถสร้างพลัง ความเข้มแข็งให้กับชุมชนสังคม ได้อย่างแท้จริง การพัฒนาสังคมจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้จริงจึงควรมีการแลกเปลี่ยน รับฟัง ปัญหาความต้องการที่แตกต่างกัน หลายหลาย และใช้ศักยภาพของชุมชน สังคม เช่น คน องค์ความรู้ ทรัพยากร เป็นต้น มาเป็นทุนในการพัฒนาสังคมร่วมกัน รวมทั้งวิเคราะห์ข้อจำกัดต่างๆ เพื่อลดหรือ เสริมให้กลายเป็นจุดแข็ง เป็นพลังในการพัฒนาสังคมต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระมหาสมคิด สารระภา (2549) ได้ศึกษาบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน โดยศึกษากรณีพระครูอุดมพัฒนากร วัดอุดมผลาราม บ้านขามเปี้ย ตำบลขามเปี้ย อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี การศึกษาดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาบทบาทการพัฒนา และมุ่งทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของพระครูอุดมพัฒนากรในการพัฒนาหมู่บ้าน โดยมีประเด็นการวิจัย 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการเมืองการปกครอง ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้าน ผลการศึกษาสรุปบทบาทของพระครูอุดมพัฒนากรได้ 9 ด้าน คือ บทบาทเป็นผู้นำพาชาวบ้าน บทบาทกระตุ้น ปลุกฝังจิตสำนึก บทบาทส่งเสริมสนับสนุน บทบาทเป็นแบบอย่าง บทบาทให้คำแนะนำ ปรีกษา บทบาทรักษาป่าสาธารณะประโยชน์ บทบาทฟื้นฟูป่าไม้ บทบาทประสานความร่วมมือร่วมใจ และบทบาทให้ความรู้

พระอธิการประวัติ กันทะคุณ (2550) ได้ศึกษาบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนา โดยทำการศึกษากกรณีศึกษา ตำบลนายม อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ การศึกษาดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาท ปัญหาและข้อเสนอแนะพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตตำบลนายม ผลการศึกษา พบว่า พระสงฆ์เข้าไปมีบทบาทด้านการศึกษา พระสงฆ์จะเป็นผู้สั่งสอนอบรม จิตใจให้แก่พุทธศาสนิกชน พระสงฆ์มีบทบาทด้านสาธารณูปโภคผ่านโครงการพัฒนาชนบท บทบาทด้านการสาธารณสุข พระสงฆ์จะส่งเสริมคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ในท้องถิ่นไปในตัว บทบาทด้านเศรษฐกิจ พระสงฆ์เป็นแกนนำในการรวมกลุ่มทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พระสงฆ์ยังมีบทบาทการพัฒนาทางด้านจิตใจ บทบาทในด้านการส่งเสริมศีลธรรม บทบาทการพัฒนาทางด้านศาสนวัตถุ สถานที่ บทบาทการพัฒนาวัดในด้านศาสนพิธี บทบาทด้านการปกครองมีส่งเสริมหมู่คณะสงฆ์ด้วยกัน บทบาทด้านการศึกษา สงเคราะห์ จัดตั้ง โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ บทบาทด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ วัดเป็นศูนย์กลางสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เป็นศูนย์รวมที่สร้างคุณธรรมจริยธรรมและสามัคคีธรรมในท้องถิ่น บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาจริยธรรมให้กับประชาชน บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาทางการศึกษา มีการอบรมจริยธรรมนักเรียนตามโรงเรียนและหมู่บ้าน บทบาทด้านการพัฒนาการเรียนรู้ตามอัธยาศัย จัดบริเวณวัดให้เป็นอุทยานการศึกษา

ปัญหาและข้อเสนอแนะพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน พบว่า ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พระสงฆ์บางรูปยังมีความรู้น้อย ด้านการเผยแพร่ธรรม ขาดพระสงฆ์ที่มีความรู้ความชำนาญการเผยแพร่ธรรม ด้านงานสาธารณสงเคราะห์ หน่วยงานราชการและประชาชนยังไม่เห็นความสำคัญ บทบาทพระสงฆ์ในการทำหน้าที่ ข้อเสนอแนะของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน พบว่า ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พระสงฆ์ควรช่วยเป็นวิทยากรสอนเด็กนักเรียนในโรงเรียนหรือสถานศึกษา ด้านการเผยแพร่ธรรม พระสงฆ์ควรจัดให้มีเทศน์ทุกวันพระหรือวันสำคัญ ด้านงานสาธารณสงเคราะห์ พระสงฆ์ควรมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหาชุมชนอย่างแท้จริง

วิเชียร ชาญณรงค์ (2547) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ในการนำหลักธรรมมาใช้ทำกิจกรรมงานพัฒนาชุมชนเพื่อการลด ละ เลิก อบายมุข โดยศึกษาเฉพาะกรณีพระครูศีลวราภรณ์ (เฉลิม ฐิตสีโล) วัดโนนเมือง ตำบลโนนเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของพระครูศีลวราภรณ์ในการนำหลักธรรมมาพัฒนาจิตใจและใช้ร่วมกับกิจกรรมงานพัฒนาชุมชนเพื่อการลด ละ เลิก อบายมุข ผลการศึกษาสรุปพบเห็นว่าพระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นผู้นำชุมชน ด้านการกระตุ้น ปลุกจิตสำนึกนำเทคนิควิธีการในการเข้าถึงชุมชน การสื่อสารกับชุมชนผ่านการเทศนา บรรยาย การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม เป็นผู้ให้คำปรึกษาในการพัฒนากิจกรรมกลุ่ม ซึ่งตั้งเป้าหมายไว้คือชุมชนปลอดจากอบายมุข โดยขั้นตอนกิจกรรมมุ่งให้เกิดการเรียนรู้ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของตนเอง การชี้ให้ชุมชนเห็นโทษอบายมุข การแก้ไขปัญหที่กำลังเกิดขึ้นของชุมชนโดยการมุ่งให้มีการปฏิบัติจริง ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ชุมชนได้ดำเนินการผ่านกิจกรรมการพัฒนาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จากผลการศึกษาปรากฏว่าบทบาทของพระครูศีลวราภรณ์ได้ส่งผลให้ชุมชนได้ร่วมมือทำกิจกรรมด้วยกันเพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง เป็นแรงผลักดันให้ชุมชนอยู่รอดและพึ่งพากันเองในชุมชน

ดังนั้นบทบาทพระสงฆ์ในการนำหลักธรรมเข้ามาใช้ร่วมทำงานพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดการ ลด ละ เลิกอบายมุข การศึกษานี้ได้มีข้อเสนอแนะในการศึกษาว่า ควรฝึกสมาธิให้มีความเป็นผู้นั่งผู้นำแบบพระสงฆ์ และผู้นำแบบฆราวาส ให้เกิดการเรียนรู้ด้าน รู้หลักธรรม เพื่อนำมาพัฒนาร่วมกับกิจกรรมชุมชนและนำไปใช้ร่วมกับกิจกรรมได้เช่นเดียวกับพระสงฆ์ พระสงฆ์ควรเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาความเป็นผู้นำทั้งด้านการเอื้อเพื่อข้อมูลและพัฒนาบุคลากร สมาชิกต้องมีความเสียสละแรงกาย แรงใจ และสละเวลาอย่างแท้จริง การทำกิจกรรมงานพัฒนาชุมชนจึงจะบรรลุเป้าหมายเพื่อการลด ละ เลิกอบายมุขจะได้ผลอย่างเต็มที่

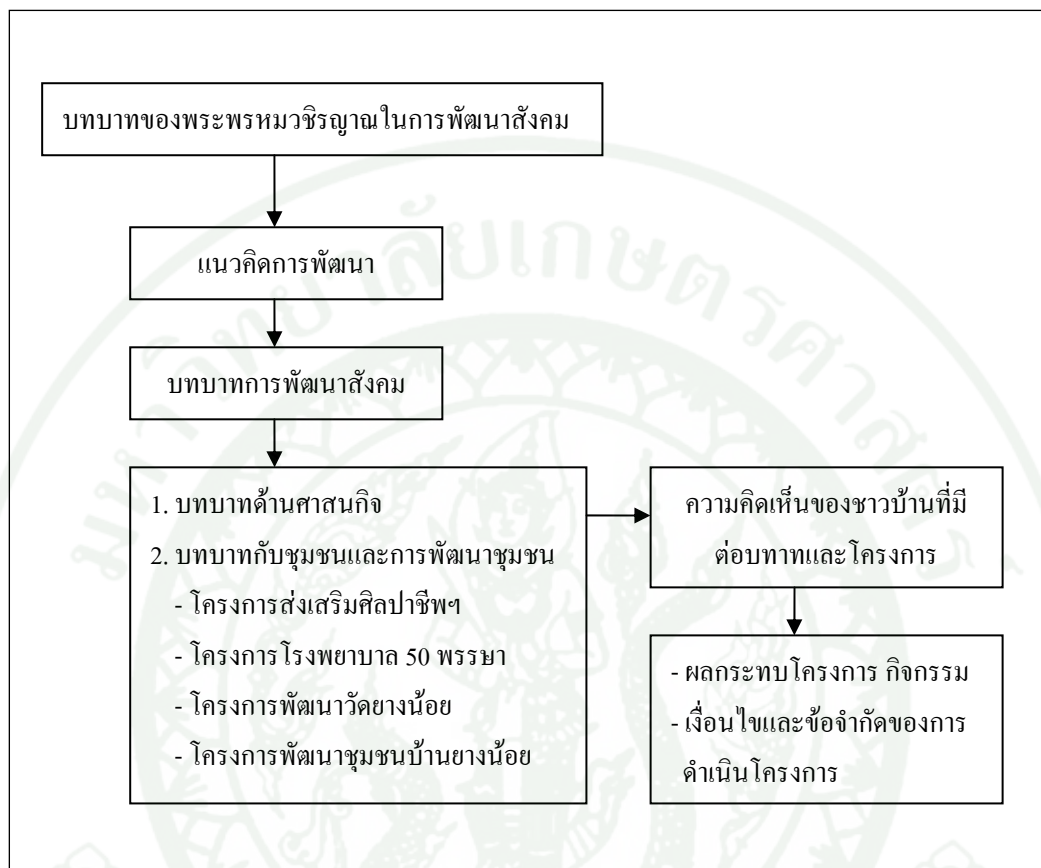
พระมหารัตนพล รตนพโล (2547) ได้ศึกษาบทบาทพระสงฆ์ต่อการสร้างชุมชนเข้มแข็ง ศึกษาเฉพาะกรณีพระสงฆ์กลุ่มสหธรรมเพื่อการพัฒนาในจังหวัดสุรินทร์ งานศึกษาชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและบทบาทของพระสงฆ์กลุ่มสหธรรมเพื่อการพัฒนาในจังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยได้พบแนวคิดของพระสงฆ์กลุ่มสหธรรมเพื่อการพัฒนาในจังหวัดสุรินทร์ 3 ด้าน คือ การพัฒนาวัตถุ (เศรษฐกิจ) การพัฒนาจิตใจ และการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเอง

ในงานศึกษาดังกล่าว ยังพบบทบาทการพัฒนา 6 ด้านคือ ด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์ และพบผลที่เกิดกับชุมชนจากการดำเนินบทบาทการพัฒนาของพระสงฆ์ เป็นการพึ่งตนเองได้ในระดับหนึ่งของชุมชนใน 4 มิติ คือ มิติทางด้านเศรษฐกิจ มิติทางด้านสังคม มิติทางด้านวัฒนธรรม มิติทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง ในเบื้องต้นพบว่า บทบาทพระสงฆ์ได้มีการเปลี่ยนแปลงจากบทบาทการเป็นผู้นำทางศาสนา ได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาสังคมในฐานะของพระนักพัฒนามากขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาในการพัฒนาสังคมของพระสงฆ์ เพื่อค้นหว่าในปัจจุบันพระสงฆ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมอย่างไรบ้าง จะนำไปสู่การเห็นถึงแนวทาง ศักยภาพของพระสงฆ์ที่จะเป็นกลไกหนึ่งที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาโดยเริ่มจากการศึกษาแนวคิดในการพัฒนาสังคมของพระสงฆ์ (พระพรหมวชิรญาณ) และบทบาทการพัฒนาของท่านในสองส่วนด้วยกันคือ บทบาทด้านศาสนกิจ และบทบาทกับชุมชนและการพัฒนาชุมชน ทั้งนี้ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของชาวบ้านที่มีต่อบทบาทและโครงการ ตลอดจนผลกระทบ โครงการ กิจกรรมเงื่อนไขและข้อจำกัดของการดำเนินโครงการของพระสงฆ์ (พระพรหมวชิรญาณ) เพื่อทำความเข้าใจและเป็นชุดข้อมูล ชุดความรู้ในการพัฒนาของพระสงฆ์ในอีกมิติหนึ่งของสังคมไทย

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาไว้ดังภาพที่ 1

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ทัศนะของชาวชุมชนบ้านยางน้อยต่อการพัฒนาสังคมของพระพรหมวชิรญาณ (ประสิทธิ์ สุทธิพันธุ์)” ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

โดยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และสำหรับวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความคิดในการพัฒนาสังคมผ่านโครงการและกิจกรรมของพระพรหมวชิรญาณ และศึกษาทัศนะของชาวชุมชนบ้านยางน้อยต่อการพัฒนาสังคมของพระพรหมวชิรญาณ มีจำนวน 4 โครงการ คือ 1) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าฯ บ้านยางน้อย 2) โครงการสร้างโรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษา มหาวชิราลงกรณ์ 3) การพัฒนาวัดยางน้อย และ 4) การพัฒนาชุมชนบ้านยางน้อย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรในการศึกษาในครั้งนี้ คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนบ้านยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 1,085 คน จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการหาขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางสุ่มกำหนดหน่วยตัวอย่างที่สร้างขึ้นโดย Krejcie and Morgan (1970) ดังนั้น จากประชากรจำนวน 1,085 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 285 คน ที่เป็นชาวชุมชนบ้านยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี และมีอายุอยู่ในช่วง 15 – 90 ปี เพื่อให้ได้ทัศนะของชาวชุมชนบ้านยางน้อยที่สะท้อนระหว่างผู้ให้ข้อมูลที่เป็นกลุ่มเยาวชน กลุ่มวัยทำงาน และกลุ่มผู้สูงอายุ

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

พื้นที่	จำนวนประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
บ้านยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี	1,085	285
รวม	1,085	285

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 10 คน คนที่ 1 คือ พระพรหมวชิรญาณ และอีก 9 คน คือ พระศรีวิฑูราภรณ์ พระมหาสมบัติ ญาณวโร พล.ต.ไชยนาจ ญาติฉิมพลี นางสุขใจ พนิชศักดิ์พัฒนา นายสุชล ชาลิครือ นายณัฐพัฒน์ สายเสนา นายณัฐ ทะสังขา นายศักดิ์ชัย บุญยอ และนายอารมณ บุญเหลือ โดยทั้ง 9 คนดังกล่าวเป็นผู้ที่ใกล้ชิดและทำงาน มีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นเจ้าหน้าที่ดำเนินงานโครงการกิจกรรมต่างๆ ของพระพรหมวชิรญาณ

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วยคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทการพัฒนาสังคมของพระพรหมวชิรญาณ ปัญหาเงื่อนไขในการดำเนินงาน และข้อเสนอแนะ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบแบบสอบถามขึ้นโดยศึกษาค้นคว้า เอกสาร งานวิจัย แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ต้องการวัด และสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าว โดยแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ประเด็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของประชากรตัวอย่าง เป็นคำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบและเติมข้อมูลลงในช่องว่าง

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อบทบาทด้านศาสนกิจของพระพรหมวชิรญาณ ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านการปกครองคณะสงฆ์ ด้านการเผยแผ่ศาสนา ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการ และด้านการพัฒนาชุมชน ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคอร์ท ในการประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับความคิดเห็นต่อบทบาทด้านศาสนกิจของ

ระดับคะแนน

พระพรหมวชิรญาณ

มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

จากนั้นทำการรวบรวมคะแนนและค่าเฉลี่ย นำมาแบ่งกลุ่มคำนวณอันตรภาคชั้นโดยใช้สูตร ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ความกว้างของแต่ละอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนอันตรภาคชั้น}} \\
 &= \frac{5 - 1}{5} \\
 &= 0.80
 \end{aligned}$$

การนำค่าคะแนนไปใช้อธิบายบทบาทของพระพรหมวชิรญาณกับการปฏิบัติศาสนกิจ ทั้ง 5 ด้าน ผู้วิจัยใช้ค่าเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา เป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง มีบทบาทการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง มีบทบาทการปฏิบัติในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง มีบทบาทการปฏิบัติในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง มีบทบาทการปฏิบัติในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง มีบทบาทการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อบทบาทกับชุมชนและการพัฒนาสังคมของพระพรหมวชิรญาณ ซึ่งประกอบด้วย 4 โครงการ/กิจกรรมที่ดำเนินการในชุมชน คือ โครงการส่งเสริมศิลปาชีพใน สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถบ้านยางน้อย โครงการสร้างโรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษา มหาวชิราลงกรณ์ การพัฒนาวัดยางน้อยและการพัฒนาชุมชนบ้านยางน้อย ใช้มาตราส่วน ประเมินค่า (Rating Scale) ของลิเคอร์ท ในการประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับความคิดเห็นต่อบทบาทกับชุมชนและการพัฒนา สังคมของพระพรหมวชิรญาณ	ระดับคะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

จากนั้นทำการรวบรวมคะแนนและค่าเฉลี่ย นำมาแบ่งกลุ่มคำนวณอันตรภาคชั้นโดยใช้สูตร ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ความกว้างของแต่ละอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนอันตรภาคชั้น}} \\
 &= \frac{5 - 1}{5} \\
 &= 0.80
 \end{aligned}$$

การนำค่าคะแนนไปใช้อธิบายบทบาทของพระพรหมวชิรญาณกับการดำเนินโครงการและ กิจกรรมการพัฒนา ทั้ง 4 โครงการ ผู้วิจัยใช้ค่าเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา เป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง มีบทบาทการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง มีบทบาทการปฏิบัติในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง มีบทบาทการปฏิบัติในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง มีบทบาทการปฏิบัติในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง มีบทบาทการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

ส่วนที่ 4 ปัญหา เจาะใจในการดำเนินงาน และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ และกิจกรรมการพัฒนาของพระพรหมวชิรญาณ (ประสิทธิ์ เขมฺงฺโกโร) เป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามเขียนอธิบายตามความรู้สึก ความคิดเห็นของตัวเอง

การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์กึ่ง โครงสร้าง (Semi-structured interview schedule: SSD) โดยผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อที่ต้องการสัมภาษณ์เป็นประเด็น ๆ สร้างขึ้นมาเป็นแนวคำ และทำการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลกับผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 10 คน โดยแบบสัมภาษณ์ที่ใช้แบ่งเป็น 2 ชุด ดังนี้

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 ใช้สัมภาษณ์พระพรหมวชิรญาณแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ประเด็นคำถามเกี่ยวกับประวัติของพระพรหมวชิรญาณ ได้แก่ ชีวิตในวัยเยาว์ ครอบครัว การศึกษา ช่วงชีวิตก่อนการอุปสมบท การอุปสมบท และชีวิตหลังการอุปสมบท

ส่วนที่ 2 ประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวคิด เจตคติ รูปแบบการพัฒนาของพระพรหมวชิรญาณ

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 ใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 9 คน ที่เป็นผู้ใกล้ชิด มีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นเจ้าหน้าที่ดำเนินงานโครงการกิจกรรมต่างๆ ของพระพรหมวชิรญาณ แบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ประเด็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ประเด็นคำถามเกี่ยวกับโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ของพระพรหมวชิรญาณ ได้แก่ รูปแบบของโครงการ กิจกรรม การดำเนินงาน ความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค และผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของโครงการ/กิจกรรม

ส่วนที่ 3 ประเด็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีต่อบทบาทการพัฒนาสังคมของพระพรหมวชิรญาณในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย ด้านการปกครองคณะสงฆ์ ด้านสาธารณสงเคราะห์ ด้านสาธารณูปการ และด้านการเผยแผ่พระศาสนา

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคม

การทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปทดสอบเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือโดยหาค่าความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น ดังนี้

1. การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้องสมบูรณ์ของภาษา ขอบเขต และสาระรายละเอียด (Contexts and Contents) ของแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้
2. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขถูกต้องแล้วไปทดลองจัดเก็บข้อมูล (Try out) กับประชากรตัวอย่างในพื้นที่ชุมชนบ้านยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 30 ราย เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ ในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณนี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ และมีผู้ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 4 คน รวมตัวผู้วิจัยด้วย โดยผู้วิจัยชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูล และอธิบายการทำแบบสอบถามเพื่อให้เกิดความ

เข้าใจที่ถูกต้อง ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์สามารถนำมาอธิบายวิเคราะห์ผลการศึกษา และให้ประชากรตัวอย่างทำแบบสอบถามด้วยตัวเอง แต่หากเป็นกรณีที่ประชากรตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุ อ่านหนังสือไม่ได้หรือมีปัญหาอุปสรรคอื่นๆ ในการทำแบบสอบถามด้วยตนเอง ผู้วิจัยเป็นผู้สอบถาม และให้ประชากรตัวอย่างในกรณีดังกล่าวเป็นผู้ตอบ

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร โดยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการศึกษาและวิเคราะห์ และเพื่อทำความเข้าใจในเบื้องต้นเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษา
2. การสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือ และนัดหมายวันเวลา สถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อสัมภาษณ์โดยยึดความพร้อมของผู้ให้ข้อมูลเป็นหลัก

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมโดยใช้แบบสอบถาม ผู้วิจัยนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ กำหนดรหัสสำหรับข้อมูล แล้วทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

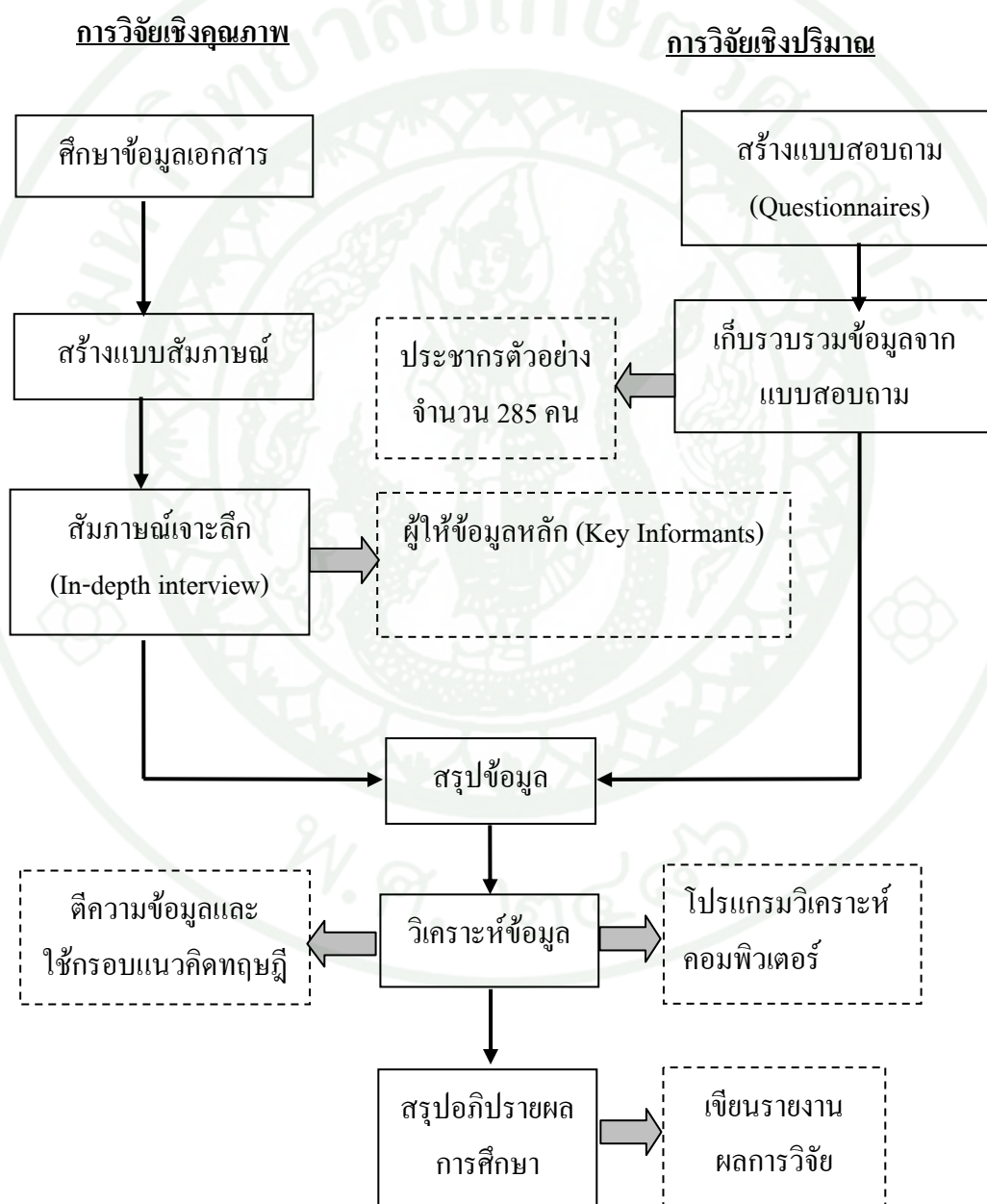
การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การตีความหมายของข้อมูล (Interpretation) ที่ได้จากการเก็บรวบรวม และใช้แนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบในการวิเคราะห์และอธิบาย ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลจึงใช้รูปแบบ การพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis Approach)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการผสมวิธีการวิจัย คือ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งวิธีการวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้อธิบายข้อมูลพื้นฐาน และบทบาทของพระพรหมจริญญากับการพัฒนาสังคม เพื่อทำการพิจารณาว่าท่านมีบทบาทมาก ปานกลาง น้อย อย่างไร และปัญหาหรืออุปสรรคที่มีคืออะไร ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง

จากวิธีการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปเป็นภาพขั้นตอนการวิจัย ได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดในการพัฒนาสังคมผ่านโครงการและกิจกรรมของพระพรหมวชิรญาณ และศึกษาทัศนะของชาวชุมชนบ้านยางน้อยต่อการพัฒนาสังคมของพระพรหมวชิรญาณ มีจำนวน 4 โครงการ คือ โครงการส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าฯ บ้านยางน้อย โครงการสร้างโรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษา มหาวชิราลงกรณ์ การพัฒนาวัดยางน้อย และการพัฒนาชุมชนบ้านยางน้อย

จากการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณที่ได้จากประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ จำนวน 285 คน ที่เป็นชาวชุมชนบ้านยางน้อย และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล และจากการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 10 คน ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยดังนี้

บทบาทการพัฒนาสังคมของพระพรหมวชิรญาณ

บทบาทด้านศาสนกิจ

1. ด้านการปกครอง

จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของพระพรหมวชิรญาณ และจากทัศนะของผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า พระพรหมวชิรญาณ ปฏิบัติศาสนกิจของคณะสงฆ์ไทยในฐานะเจ้าอาวาสวัดยานนาวาโดยได้ปกครองดูแลพระภิกษุสามเณรในวัดยานนาวา และปกครองดูแลพระภิกษุสามเณรในส่วนภูมิภาคในฐานะที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค 10 รวมทั้งดูแลพระภิกษุสามเณรในสังฆมณฑลทั้งในประเทศและต่างประเทศในฐานะกรรมการมหาเถรสมาคมโดยได้ปฏิบัติตาม

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎระเบียบ ข้อบังคับ มติประกาศมหาเถรสมาคม การปฏิบัติศาสนกิจด้านการปกครองคณะสงฆ์ของพระพรหมวชิรญาณ

ในการปกครองนั้นพระพรหมวชิรญาณเห็นถึงความสำคัญของพระภิกษุสามเณรว่าเป็นบุคลากรของพระพุทธศาสนาคือบุคลากรของชาติ ต้องมีความรู้ความสามารถทั้งทางโลกทางธรรม และต้องมีความประพฤติที่ดีด้วย ท่านได้ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรมีความทางทางธรรมควบคู่กับทางโลกโดยการจัดการศึกษาแผนกธรรม-บาลี และจัดให้มีการศึกษาแผนกสามัญศึกษาโดยก่อตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมพระพรหมวชิรญาณ แผนกสามัญ รวมทั้งส่งเสริมการศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นการเปิดโอกาสให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาเพื่อปฏิบัติตนให้ถูกต้องและนำเอาวิชาทางโลกไปประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่ใกล้ชิดมีโอกาสทำงานร่วมกับพระพรหมวชิรญาณในโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของท่าน ส่วนใหญ่ได้สะท้อนในประเด็นที่เหมือนกันว่าพระพรหมวชิรญาณท่านใช้หลักความเมตตาในการปกครอง ควบคู่กับข้อปฏิบัติอย่างเคร่งครัด บางครั้งพระสงฆ์สามเณรในความปกครองของท่านปฏิบัติตนไม่เหมาะสม ท่านจะตักเตือน สอนสั่งด้วยความเมตตา แต่หากปฏิบัติตนผิดจากข้อบังคับ กฎกติกาท่านจะไม่นิ่งเฉย อีกทั้งความรู้ความสามารถในการปกครองของพระพรหมวชิรญาณก็นับว่ามีความเด่นชัด ท่านมีวิธีการจัดการปัญหา การควบคุมดูแล และการชื่นชมผู้อยู่ในการปกครองของท่านอย่างเสมอภาคและเหมาะสม ดังเช่นผู้ที่ทำงานใกล้ชิดกับท่านได้แสดงทัศนะไว้ดังนี้

“ท่านเป็นกรรมการมหาเถรสมาคมมีความโดดเด่นในงานการปกครองทั้งในตำแหน่งหน้าที่ทางคณะสงฆ์ระดับประเทศคือการบริหารงานดูแลพระสงฆ์ในไทยรวมถึงแม้แต่ในต่างประเทศ หลวงพ่อยังคงให้การดูแลพระสงฆ์บางรูปที่สังกัดในความดูแลอย่างวัดนวมินทรราชูทิศเป็นต้น ซึ่งงานการปกครองต้องอาศัยความรู้ความสามารถประสบการณ์ต่างๆทั้งเรื่องของการบริหาร เรื่องของกฎหมายสงฆ์ กฎหมายบ้านเมือง ควบคู่ไปกับเรื่องของความเสียสละทุ่มเทเมตตาและมีจิตกุศล จึงจะดูแลงานระดับสูงได้ดีทั้งบริหารงานบริหารคนซึ่งท่านทำได้ดีทั้งสองด้านมาตลอด นอกจากนี้ในระดับของการทำงานร่วมกับบุคลากรระดับทั้งที่เป็นสงฆ์หรือฆราวาส ท่านจะใส่ใจให้ความสำคัญทัดเทียมตามหน้าที่ความสามารถของผู้ได้ปกครองอย่างเป็นกลาง ท่านจึงเป็นผู้อุปถัมภ์หลายโครงการในระดับประเทศได้อย่างเรียบร้อย กิจการบริหารแบบฆราวาสควบคู่ไปกับความเมตตาใน

แบบพระสงฆ์ ทำให้ผู้อยู่ได้ปกครองเกรงขามและเคารพต่อการตัดสินใจการบริหารของท่านเสมอ” (สุขใจ พนิชศักดิ์พัฒนา, สัมภาษณ์)

“พระพรหมวชิรญาณท่านไม่เพียงแต่โดดเด่นในการปกครองคณะสงฆ์ระดับสูงในตำแหน่งกรรมการมหาเถรสมาคมเท่านั้น แต่ในการปกครองระดับวัดในฐานะเจ้าอาวาสนั้น พระพรหมฯ ท่านใช้การปกครองแบบพ่อปกครองลูกโดยใช้หลักความเสมอภาคให้ความสำคัญกับพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถโดยท่านรับฟังเหมือนพ่อรอให้คำปรึกษา ลูก ท่านจะมอบหมายงานตามความสามารถหรือความสมัครใจจะรับผิดชอบงานให้แก่พระสงฆ์ลูกวัด โดยจะจัดประชุมเป็นประจำเพื่อรับฟังปัญหาและรับรู้ความเป็นอยู่ของพระลูกวัด ท่านจะยกย่องพระที่ประพฤติดี ด้วยการชื่นชม การเลื่อนสมณศักดิ์ตามผลงานหรือการเลื่อนตำแหน่งหน้าที่ ในขณะเดียวกันหากพระรูปใดประพฤติผิดท่านจะมีบทลงโทษโดยยังคงใช้ความเมตตา ตั้งแต่ว่ากล่าวตักเตือน หากหนักหนาจริงจึงจะใช้ความเด็ดขาดยุติปัญหาซึ่งน้อยครั้งมากที่ท่านจะใช้วิธีนี้” (พระศรีวิจิราภรณ์, สัมภาษณ์)

“พระพรหมวชิรญาณท่านผ่านงานของการปกครองที่ไม่ใช่เพียงแค่พระสงฆ์เท่านั้นแต่กับฆราวาสท่านก็ใช้ความรู้ความสามารถที่มีดูแลได้ทั่วถึง เพราะท่านมีหลักในการปกครองดูแลทุกคนทุกส่วนหรือทุกฝ่ายโดยอาศัยธรรมะ หลักธรรมมาภิบาลและแนวทางของพระพุทธเจ้า ต้องบอกเลยว่าหลักการของพระพุทธเจ้าสามารถปรับประยุกต์ใช้ได้ทุกคนทุกที่ทุกเวลา ซึ่งพระพรหมวชิรญาณท่านยึดเป็นแนวทางการปกครอง เพราะฉะนั้นท่านจะสามารถจัดการกับผู้ได้ปกครองได้ง่ายและได้ปริมาณมากมายโดยไม่ต้องเหนื่อยเพราะเป็นสิ่งที่ผู้ได้ปกครองให้ความเคารพกับท่าน เช่นนี้จึงเห็นหน้าที่ความรับผิดชอบของพระพรหมวชิรญาณในด้านการปกครองทั้งในประเทศและต่างประเทศมากมาย ที่ชัดเจนคือ เป็นกรรมการมหาเถรสมาคมสิ่งนี้ก็ต้องรับผิดชอบของความเรียบร้อยของพระสงฆ์ทั่วประเทศ รวมไปถึงในต่างประเทศ ท่านเป็นประธานโครงการศูนย์วิปัสสนากรรมฐานและศูนย์วัฒนธรรมอเมริกัน - ไทย ณ วัดนวมินทราชูทิศ นครบอสตัน เฉลิมพระเกียรติฯ เพื่อประโยชน์และสันติสุขแก่ชาวไทยชาวอเมริกันและชาวโลกตั้งแต่ 2545 ถึงปัจจุบัน เป็นสิ่งยืนยันได้ดีถึงความโดดเด่นในการปกครองของท่านเป็นอย่างดี” (พล.ต.ไชยนาจ ญาดิฉิมพลี, สัมภาษณ์)

2. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

พระพรหมวชิรญาณใช้หลักการเผยแผ่แบบบูรณาการโดยใช้ความรู้ความสามารถในศาสตร์และศิลป์ต่างๆ โดยเฉพาะความสามารถในการประพันธ์ บทร้อยแก้ว และบทร้อยกรอง

ประยุกต์เผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นสื่อ นำคนเข้าถึงธรรมและนำธรรมเข้าถึงคน ทำให้ญาติโยมสามารถทำความเข้าใจธรรมะได้ง่ายขึ้น ตัวอย่างเช่น การทำความดี พระพรหมวชิรญาณท่านได้แต่งบทกวีเพื่อสอนให้ทุกคนเข้าใจและหมั่นสะสมทำความดีในชีวิต โดยใช้ชื่อว่าธนาкарความดี ซึ่งเป็นบทกวีหนึ่งที่ได้รวบรวมไว้เป็นหนังสือกวีนิพนธ์ของพระพรหมวชิรญาณที่ตีพิมพ์เผยแผ่ให้กับญาติโยมและผู้สนใจทั่วไป โดยมีเนื้อหา ดังนี้ (พระมหานงค์ สุมงฺคโร, 2554)

ทุกคนที่เกิดมาเป็นมนุษย์	ประเสริฐสุดกว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน
ด้วยกุศลจิตทุนบุญบันดาล	เป็นกำไรขั้นพื้นฐานความเป็นคน
มิควรปล่อยทุนกำไรให้เป็นหมัน	ควรนำทุนกำไรนั้นเพิ่มดอกผล
โดยใช้ทุนแห่งเรือนร่างสร้างสรรค์คน	ความมีเงินเพียงบันไดผู้ไถ่
แต่ความมีและความจนของคนเขลา	มีแต่ทำให้ทุกข์เศร้าหม่นหมองศรี
ลูกคนรวยที่ตกยากเห็นมากมี	ลูกคนจนเป็นเศรษฐีมีถมไป
ปฐมวิทย์ไม่เล่าเรียนเพียรฝึกฝน	มัจฉาวิทย์ไม่ขวนขวายจนกิจน้อยใหญ่
ปัจฉิมวิทย์ไม่ปฏิบัติขัดเกลาใจ	ก็กลายเป็นคนเหลวไหลไร้ความดี
คำโบราณคนดีชอบแก้ไข	คนจัญไร ชอบแก้ตัว ทั่วทุกที่
เกิดเป็นคนต้องฝืนไฟให้ดีมี	อย่าปล่อยยให้เสียที่เกิดเป็นคน
ใช้ศีลธรรมนำความรู้ศรีศักดิ์	ทำความดีมีคนรักทุกแห่งหน
คบคนดีมีประโยชน์โตเติลชนม์	ดำรงตนแต่พอดีไม่มีร้าย
ถ้าอยากได้ของมีค่าต้องหาซื้อ	แต่ความดี ความสัตย์ซื่อ ไม่มีขาย
ต้องสร้างฝากสะสมไว้ในใจกาย	เป็นธนาการอันเจิดฉายแห่งความดี

เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปพระพรหมวชิรญาณท่านได้นำสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอีกช่องทางหนึ่ง คือ สื่อวิทยุโทรทัศน์ โดยได้พัฒนาสถานีวิทยุโทรทัศน์โลกพระพุทธศาสนา เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ภายใต้มูลนิธิพระรัตนตรัยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เพื่อเผยแผ่ข่าวสาร และธรรมะสู่สาธารณชนด้วยระบบโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม Thaicom 5 C-Band มีสำนักงานที่ตั้ง ณ อาคารมหาเจษฎาบดินทร์ วัดยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร และยังได้พัฒนาสำนักปฏิบัติธรรมประจำกรุงเทพมหานครแห่งที่ 1 วัดยานนาวาให้ผู้สนใจการปฏิบัติธรรมสามารถเข้ารับการอบรมได้ตลอดทั้งปี

จากการสัมภาษณ์ผู้ใกล้ชิด ทำงานร่วมกับพระพรหมวชิรญาณ ได้กล่าวถึงบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพรหมวชิรญาณ ไว้ดังนี้

สุขใจ พนิชศักดิ์พัฒนา ได้แสดงความเห็นต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพรหมวชิรญาณ ไว้ว่า “พระพรหมวชิรญาณ จะมีความเมตตา ความเสียสละสูงเป็นทุน จึงทำให้การเผยแผ่ศาสนาของท่านเริ่มขึ้นตั้งแต่การเป็นพระสงฆ์ ท่านเป็นพระธรรมทูตทำหน้าที่เผยแผ่ไปยังต่างประเทศ ซึ่งแม้เข้าสู่การเป็นพระสงฆ์ในตำแหน่งสมณศักดิ์ที่สูงขึ้น การเผยแผ่ของท่านกลับไม่เคยลดลงนับวันจะเพิ่มขึ้นตามประสบการณ์ ท่านสนับสนุนให้พระสงฆ์ ภิกษุสามเณร และฆราวาสได้เรียนรู้ทั้งปริยัติและสามัญเพื่อจะได้เข้าใจธรรมไปเผยแผ่ต่อไปอย่างโรงเรียนพระปริยัติของท่านเป็นต้นเป็นที่ผลิตสามเณรพระสงฆ์ที่จะเป็นผู้เผยแผ่ธรรม ท่านเป็นประธานอุปถัมภ์ให้กับองค์กรทางพุทธศาสนาหลายองค์กร เพื่อจะได้ใช้ความรู้ความสามารถของท่านช่วยเผยแผ่งานทางพุทธศาสนาให้กว้างขึ้นหรือเพื่อเป็นแนวทางการทำงานด้านการเผยแผ่พุทธศาสนา เช่น โครงการต่างๆ ภายใต้กรมการศาสนากระทรวงวัฒนธรรม ประธานอุปนายกสภาพระธรรมกถึกแห่งประเทศไทย ประธานคณะกรรมการบริหาร ศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทยเพื่อย่นเรื่องงานเผยแผ่ศาสนาเป็นหลัก กระจายไปยังทุกกลุ่ม ทั้งเด็ก เยาวชน คนทำงาน องค์กรรัฐ เอกชนให้เข้าใจธรรมะ นอกจากนี้ยังขยายไปถึงต่างประเทศด้วยการสร้างวัดนวมินทรราชูทิศ สหรัฐอเมริกา เพื่อเผยแผ่ศาสนาแก่ชาวต่างชาติด้วย”

พระศรีวิจิราภรณ์ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดยาน ได้กล่าวว่างานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพรหมวชิรญาณ ท่านจะใช้หลักการเผยแผ่ศาสนาที่โดดเด่นตรงที่มีการปรับประยุกต์สื่อเทคโนโลยีปัจจุบันให้เข้ากับหลักธรรมผสมผสานกับสภาพของสังคม ซึ่งท่านแบ่งการเผยแผ่ออกเป็นภายในวัด ข้างนอกวัดและในต่างแดน ดังนี้

1. การเผยแผ่ภายในวัด ท่านจะสนับสนุนพระในวัดให้มีการศึกษาในหลักธรรมและร่วมกันเผยแผ่ในรูปแบบต่างๆ ทั้งการบันทึกเทปโดยการเทศน์ผ่านสถานีโทรทัศน์ WBTV มีการบันทึกเพื่อเก็บไว้เผยแผ่แก่ญาติโยม อีกทั้งให้มีการเผยแผ่ในรูปแบบของการจัดพิมพ์เป็นหนังสือหรือในวันธรรมสวนะจะให้พระลูกวัดได้แสดงพระธรรมเทศนาให้ญาติโยมฟังทุกครั้งผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนไปตามสมควร โดยให้จัดตั้งฝ่ายเผยแผ่ มีประธานมีกรรมการช่วยดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อดำเนินการเผยแผ่ไปยังภายนอกวัดต่อไป

2. การเผยแพร่ออกวัด จะจัดให้มีการปฏิบัติธรรม จัดโครงการสนับสนุนกิจกรรมต่างๆที่ส่งเสริมการเผยแผ่ การส่งพระสงฆ์ในวัดออกไปทำกิจกรรมบรรยายธรรมตามสถานศึกษาองค์กร สถาบันต่างๆจัดโครงการร่วมกับรัฐบาล จัดค่ายคุณธรรม จัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมนอกวัดจัดบวชพระสงฆ์ รวมถึงการจัดตั้งโรงเรียนสงฆ์ในต่างจังหวัด (อุบลราชธานี) เพื่อสร้างศาสนทายาท

3. การเผยแผ่ในต่างแดน พระพรหมวชิรญาณท่านสนับสนุนงานพระธรรมทูต ทั้งเป็นที่ปรึกษาหรือแม้แต่เป็นองค์ประธานอุปถัมภ์งานเผยแผ่ของคณะสงฆ์ของวัดต่างๆมากมายทั้งในไทย และในต่างประเทศเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในงานเผยแผ่ศาสนาเช่นการเผยแผ่ยังประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

พล.ต.ไชยนาจ ญาติฉิมพลี ได้แสดงความเห็นต่องานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพรหมวชิรญาณ ไว้ว่า “ความโดดเด่นของพระพรหมวชิรญาณ งานด้านการเผยแผ่ศาสนาที่ท่านให้ท่านกลายมาเป็นพระสงฆ์ที่ทั้งพุทธศาสนิกชน องค์กรภาครัฐเอกชนในระดับประเทศรู้จักท่าน ท่านทุ่มเทกับการเผยแผ่ศาสนาตั้งแต่วัยเข้าสู่การเป็นพระสงฆ์ ไม่ใช่เผยแผ่แค่ในประเทศในต่างประเทศท่านก็เผยแผ่จากหลากหลายโครงการ จากตำแหน่งงานด้านเผยแผ่ต่างๆ ยากจะหาบุคคลใดเทียบโดยเฉพาะกับชมราวาสอย่างเรา เป็นที่ปรึกษา เป็นกรรมการ หรือต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่างๆ ที่เป็นการนำพาพุทธศาสนาไปสู่ความกว้างขวางก้าวไกลพระพรหมวชิรญาณจะไม่เคยปฏิเสธ ยกตัวอย่างงานเผยแผ่ที่ผมเองรับรู้ถึงความทุ่มเทมุ่งมั่นคือท่านเป็นคณะผู้ก่อตั้งสมาธิสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาฯ และได้รับเลือกให้เป็นประธานสมาธิสงฆ์รูปแรกเพื่อบริหารองค์กรการจัดประชุมปรึกษาหารือกำหนดศาสนกิจอันเป็นประโยชน์แก่คณะสงฆ์แก่ประชาชนและประเทศสหรัฐอเมริกา ให้สอดคล้องเป็นแบบฉบับอันหนึ่งอันเดียวกัน แม้ในปัจจุบันท่านยังมุ่งมั่นในการเผยแผ่พุทธศาสนาไปให้ไกลและต่อเนื่องจึงจัดตั้งสถานีโทรทัศน์เฉลิมพระเกียรติ WBTV ขึ้นให้เป็นที่สื่อการเผยแผ่ศาสนา รวมถึงเป็นประธานโครงการสร้างวัดนวมินทรราชูทิศ ศูนย์วิปัสสนากรรมฐาน และศูนย์วัฒนธรรมอเมริกัน-ไทย ณ นครบอสตัน สหรัฐอเมริกา เฉลิมพระเกียรติฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี เรียกว่าท่านให้ความสำคัญมากกับการเผยแผ่พุทธศาสนาในฐานะสงฆ์สาวก”

3. ด้านสาธารณูปการ

พระพรหมวชิรญาณได้เริ่มทำงานด้านสาธารณูปการตั้งแต่ยังเป็นสามเณรอยู่ที่วัดมณีวนาราม ในเมืองจังหวัดอุบลราชธานี ระหว่าง พ.ศ. 2593 - 2497 ท่านได้เอาใจใส่ในการสาธารณูปการของวัด ในฐานะเป็นหัวหน้าคณะสามเณรสนองงานการก่อสร้างอาคาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม 2 ชั้น พร้อมทั้งดูแลความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในบริเวณวัด เพื่อประหยัดงบประมาณด้วยแรงงานของคณะสามเณรตลอดมา ต่อมาเมื่อท่านได้ย้ายมาอยู่ที่วัดจักรวรรดิราชาวาส กรุงเทพมหานคร ในฐานะเลขานุการเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระอารามหลวงแห่งนี้ ท่านได้สนองงานเจ้าพระคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี (ธีร์ ปุณณกมหาเถร) ขณะดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสในอดีต ในการก่อสร้างการบูรณะพัฒนาปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุและดูแลความสะอาดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในพระอารามตลอดมา และในสมัยพระเดชพระคุณพระพุทธชินมุนี (บุญมา ทีปชมฺโม) เป็นเจ้าอาวาส พระพรหมวชิรญาณได้รับความไว้วางใจให้เป็นประธานกรรมการควบคุมดูแลการก่อสร้าง การบูรณพัฒนาปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุต่างๆ ของวัด ดังนี้

1. งานก่อสร้าง อาทิ พระวิหารเจดีย์พระพุทธไสยาสน์ พระวิหารเฉลิมพระเกียรติกาญจนาภิเษก ศาลเจ้าพระยาบดินทรเดชา (สิงห์) และศาลาเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนม 72 พรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ วัดจักรวรรดิราชาวาส
2. งานบูรณปฏิสังขรณ์ อาทิ ศาลาบำเพ็ญกุศล 1 ในบริเวณฌาปนสถาน พระอุโบสถพระวิหารกลาง มณฑปพระพุทธบาท พระวิหารพระนาค และพระพุทธรูปรางค์ วัดจักรวรรดิราชาวาส
3. งานดูแลรักษาและพัฒนาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความสงบในพระอาราม การจัดงานเทศกาลประจำปี งานการกุศลและงานเฉพาะกิจต่างๆ ตลอดจนกิจการฌาปนสถานและสุสาน การดูแลที่ดินและทรัพย์สินของวัด การจัดผลประโยชน์วัด และการบำบัดทุกข์บำรุงสุขพระภิกษุสามเณร ศิษย์วัด และผู้อยู่อาศัยในวัด
4. งานการจัดระบบจราจร โดยที่วัดจักรวรรดิราชาวาส กรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่ในย่านธุรกิจ ในอดีตประชาชนส่วนใหญ่จะสัญจรไปมาตลอดถึงมาวัดด้วยเท้า ภายหลังจะใช้รถเป็นพาหนะเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ที่จอดรถนอกวัดไม่เพียงพอและขอเข้ามาจอดในบริเวณวัด ประชาชนที่นำรถเข้ามาจอดในวัด มักประสบปัญหาเรื่องการจอดรถ ตลอดถึงมีคนภายนอกฉวยโอกาสเข้ามา

ขโมยของในรถ หรือขูดจีวรและหาประโยชน์เป็นการส่วนตัว โดยวัดมิได้รับผลประโยชน์แต่อย่างใด ใน พ.ศ. 2535 พระพรหมวชิรญาณ เมื่อยังดำรงสมณศักดิ์ที่พระเทพประสิทธิ์มุนี และกลับจากสหรัฐอเมริกาไปปฏิบัติศาสนกิจในประเทศไทยแล้ว พระเดชพระคุณ พระพุทฺธิวงศมุนี (บุญมา ทีปชมฺโม) จึงแต่งตั้งให้พระพรหมวชิรญาณเป็นประธานกรรมการดำเนินการแก้ไขปัญหา พร้อมควบคุมดูแลการจ่อครดในบริเวณวัด เนื่องจากวัดตั้งอยู่ในย่านธุรกิจ หากไม่จัดระบบการจ่อครดให้เรียบร้อย รถภายนอกจะเข้ามาแออัดในบริเวณวัดจนขับไม่ได้ จึงจำเป็นต้องควบคุมจำนวนรถ ด้วยวิธีจัดเก็บเงินบำรุงรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย โดยนำเครื่องมือควบคุมเวลามาใช้ และจัดแยกประเภทรถพร้อมจัดเจ้าหน้าที่บริการดูแล แม้ใช้วิธีเก็บค่าจ่อครดแต่ประชาชนยังนิยมนำรถเข้ามาจอดในบริเวณวัดมากกว่านอกวัด เพราะราคาถูกกว่า จึงจำเป็นต้องปรับราคาค่าจ่อครดในวัดให้เท่ากับราคาค่าจอดนอกวัด ปรากฏว่า การแก้ปัญหาโดยวิธีดังกล่าว ได้บังเกิดผลดีแก่ทุกฝ่าย และวิธีนี้ถือเป็นต้นแบบหรือวัดจักรวรรดิราชาวาส จัดเป็นวัดต้นแบบในการจัดจ่อครดภายในวัดในประเทศไทย ภาระต่างๆ ที่พระพรหมวชิรญาณท่านได้รับมอบหมายให้เป็นประธานหรือเป็นกรรมการมักเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และเป็นผลดีแก่วัดและพระศาสนาโดยส่วนรวมทุกประการตลอดมา แม้ภาระงานบางอย่างต้องอยู่ท่ามกลางปัญหาและอิทธิพลต่างๆ เป็นเรื่องละเอียดอ่อน ท่านวางแผนการแก้ไขปัญหาย่างรอบคอบ ต้องใช้ทั้งความเด็ดขาดและความนุ่มนวลในการแก้ไขและปฏิบัติหน้าที่สนองงานของวัดและเจ้าอาวาส

ด้านงานสาธารณูปการในต่างประเทศ พระพรหมวชิรญาณท่านได้เป็นประธานโครงการสร้างวัด และเป็นเจ้าอาวาสวัดธัมมมาราม นครชิคาโก และเป็นประธานโครงการสร้างวัดและเจ้าอาวาสวัดพุทธาวาส นครฮิวสตัน รูปแรก และสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา เห็นชอบให้ท่านสนับสนุนและรับเป็นประธานโครงการสร้างวัดและเป็นเจ้าอาวาสวัดพุทธรังษี นครไมอามี รัฐฟลอริดา รูปแรก (พ.ศ. 2525 – 2527) ตามข้อเสนอของพระวิเทศธรรมรังษี (พระมหาสุรศักดิ์ ชีวานนฺโท) วัดไทยกรุงวอชิงตัน ดีซี ผู้ประสานงานกับพุทธศาสนิกชนในนครไมอามี ท่านได้นำคณะสงฆ์และพุทธศาสนิกชนในเมืองและในรัฐนั้นๆ สร้างวัดไทยดังกล่าว ด้วยการสร้างศรัทธาก่อนแล้วจึงร่วมกันสร้างเสนาสนสงฆ์ขึ้นโดยวิธีประหยัด เน้นในเรื่องศาสนกิจ ศาสนธรรม ศาสนพิธี ศาสนบุคคล มากกว่าเน้นพุทธศาสนศิลป์แห่งศาสนสถานอันเป็นเรื่องสิ้นเปลือง ทั้งยังกระทบต่อศรัทธาประชาชน และไม่เหมาะสมกับงานระยะเริ่มต้นสร้างวัดในต่างประเทศด้วย เฉพาะในสหรัฐอเมริกาทุกเมืองทุกรัฐที่มีชาวไทยไปอยู่อาศัยแต่ละครอบครัวต่างมีความร่ำรวยและมีศรัทธาปรารถนาอยากจะมีวัด และอยากจะมีพระสงฆ์ไทยไปอยู่ประจำเพื่อเป็นที่พึ่งทางใจ ซึ่งท่านและสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาได้มีความห่วงใยถึงปัญหาในอนาคต จึงมีมติวางนโยบายการสร้างวัดไทยขึ้น

ในสหรัฐอเมริกาอย่างรอบคอบ โดยคำนึงถึงการบำรุง รักษา ความดำรงอยู่และความเจริญมั่นคงในอนาคต

วัดที่พระพรหมวชิรญาณดูแลให้ความอุปถัมภ์สนับสนุนทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศมีจำนวนมาก สำหรับในสหรัฐอเมริกาที่ท่านมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องคือ วัดธัมมมาราม นครชิคาโก วัดพุทธาวาส นครวิสตัน วัดพุทธรังษี นครไมอามี วัดไทย นครลอสแอนเจลิส วัดไทย กรุงวอชิงตัน ดีซี วัดวชิรธรรมปทีป นครนิวยอร์ก และวัดนวมินทรราชูทิศ (วัดเฉลิมพระเกียรติในดินแดนที่พระเจ้าอยู่หัวประสูติ) ตลอดถึงวัดต่างๆ ในเครือข่ายสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีรวม 60 วัด โดยวัดที่ท่านต้องดูแลรับผิดชอบทุกด้านในสหรัฐอเมริกา มี 3 วัด คือ วัดธัมมมาราม นครชิคาโก วัดพุทธาวาส นครวิสตันและวัดนวมินทรราชูทิศ (วัดเฉลิมพระเกียรติในดินแดนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประสูติ) ซึ่งแต่ละวัดล้วนเป็นภาระธุระที่หนัก สำหรับงานในต่างประเทศ ต้องอาศัยความพยายามและความอดทนเป็นอย่างสูงในการวางโครงการและการดำเนินงาน ตลอดถึงการรวมคนรวมศรัทธาและการแก้ไขอุปสรรคปัญหาต่างๆ

การทำงานในด้านสาธารณูปการนี้เป็นหน้าที่ที่มีความหนัก และต้องอาศัยความอดทน กำลังสนับสนุน ปัจจัยอย่างมาก หลายอย่างดำเนินการได้ด้วยดี แต่มีความล่าช้า เพราะต้องใช้ปัจจัยมากต้องทำแบบค่อยเป็นค่อยไป แต่ที่ผ่านมามีการดำเนินงานด้านนี้ต่างเป็นผลงานที่ประจักษ์ให้ญาติโยม และผู้เกี่ยวข้องได้เห็นถึงความสามารถของพระพรหมวชิรญาณในการควบคุมจัดการงานให้ดำเนินการได้อย่างเรียบร้อย แม้มีอุปสรรคล่าช้าไปบ้าง

จากการสัมภาษณ์ผู้ใกล้ชิด ทำงานร่วมกับพระพรหมวชิรญาณ ได้กล่าวถึงบทบาทด้านสาธารณูปการของพระพรหมวชิรญาณไว้ดังนี้

“ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ท่านได้สร้างสาธารณูปการมากมาย แต่สามารถเห็นชัดเจนคือ เกี่ยวกับการศึกษา การเผยแผ่ศาสนา และด้านสุขภาพ งานสาธารณูปการที่โดดเด่นที่สุดของด้านการศึกษา ก็คือการสร้างโรงเรียนพระปริยัติธรรมใน ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้การศึกษาแก่พระเณร ส่วนด้านการเผยแผ่ศาสนา ท่านได้สร้างวัดนวมินทรราชูทิศวัดไทยเฉลิมพระเกียรติฯ ในเมืองบอสตันสหรัฐอเมริกา เพื่อเป็นการเผยแผ่พุทธศาสนาในต่างประเทศเป็นที่เรียนรู้วัฒนธรรมไทยเป็นที่สัมนนาอบรมความรู้กับพระธรรมทูตรวมถึงได้จัดตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์โลกพระพุทธศาสนาเฉลิมพระเกียรติ WBTv ให้เป็นช่องทางการเผยแผ่พุทธศาสนาไปใน

ประเทศและต่างประเทศ และในด้านของสุขภาพ ท่านห่วงใยสุขภาพทั้งพระสงฆ์และประชาชนในท้องถิ่นทางไกลการรักษาจึงได้ ดำริให้สร้างโรงพยาบาล 50 พรรษามหาวชิราลงกรณ์ที่ จังหวัดอุบลราชธานีขึ้นไว้เพื่อให้บริการรักษาได้อย่างทั่วถึง” (สุขใจ พนิชศักดิ์พัฒนา, สัมภาษณ์)

“พระพรหมวชิรญาณท่านโดดเด่นด้านสาธารณูปการที่สุดคือ การสร้างวัดไทยเฉลิมพระเกียรติฯ ในเมืองบอสตันสหรัฐอเมริกา (วัดนวมินทรราชูทิศ) ด้วยงบประมาณที่หลายล้านบาท เพื่อให้เป็นสถานที่สำหรับการเผยแผ่พุทธศาสนา เผยแผ่ศิลปวัฒนธรรมไทย ศูนย์อบรมเรียนรู้พระธรรมทูต นอกจากนี้ในประเทศเองพระพรหมวชิรญาณยังคำนึงถึงศาสนทายาทจัดสร้างโรงเรียนพระปริยัติที่ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดอุบลราชธานี หรือคำนึงถึงสุขภาพพระสงฆ์ ด้วยการจัดสร้างโรงพยาบาล 50 พรรษามหาวชิราลงกรณ์เพื่อรองรับการรักษาพระสงฆ์ในต่างจังหวัด ในขณะที่ภายในวัดยานนาวาเองท่านก็บูรณะวัดจนปรากฏความเจริญในปัจจุบัน” (พระศรีวิจิตรภรณ์, สัมภาษณ์)

“พระพรหมวชิรญาณท่านโดดเด่นด้านนี้หลายโครงการแต่ที่ร่วมถวายงานกับท่านเห็นความตั้งใจคือ ท่านอยากจะดูแลสุขภาพของทั้งพระสงฆ์และของประชาชนใกล้เคียงในพื้นที่ห่างไกลคือการจัดสร้างโรงพยาบาล 50 พรรษามหาวชิราลงกรณ์ ที่จังหวัดอุบลราชธานีไม่เพียงเท่านี้ ท่านเป็นที่ปรึกษาการจัดสร้างสาธารณประโยชน์ต่างๆ แล้ว ท่านยังเสียสละทรัพย์เป็นจำนวนหลายบาทอยู่บ่อยครั้งเพื่อก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างให้เป็นประโยชน์ ทั้งในวัดยานนาวาหรือที่จังหวัดอุบลราชธานีที่ทราบคือทั้งสร้างถนนและลานจอดรถในโครงการตลาดศิลปะฯ บ้านยางน้อย จังหวัดอุบลราชธานี เฉลิมพระเกียรติฯ เป็นเงิน 5 ล้านบาท สร้างป้อมตำรวจดูแลโครงการศิลปะฯ บ้านยางน้อย จังหวัดอุบลราชธานี เฉลิมพระเกียรติฯ เป็นเงิน 8 แสนบาท ส่วนในวัดของท่านก็เป็นประธานโครงการบูรณะ พัฒนาภายในอาคารมหาเจษฎาบดินทร์ วัดยานนาวา เป็นประธานโครงการสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ลานหน้าเรือสำเภาวัดยานนาวา สำหรับการสักการะและเชิดชูพระเกียรติคุณ ปัจจุบันปรากฏความรุ่งเรืองชัดเจนและนี่เป็นส่วนหนึ่งของสาธารณูปการที่ท่านทำ ยังคงมีอีกหลายโครงการที่ท่านยังจะสานต่อไป” (พล.ต.ไชยนาถ ญาคูนิมพลี, สัมภาษณ์)

4. ด้านการสาธารณสงเคราะห์

ในด้านการสาธารณสงเคราะห์สังคมและการพัฒนาชุมชน พระพรหมวชิรญาณ ขณะยังเป็นพระสงฆ์ผู้น้อย ได้เอาใจใส่สนองงานพระศาสนาของเจ้าอาวาสและผู้บังคับบัญชา ในด้านการ

กุศลสาธารณสงเคราะห์ต่างๆ โดยจัดรับและบริจาคปัจจัยพร้อมสิ่งของต่างๆ ส่งไปสงเคราะห์ พระสงฆ์และประชาชนผู้ประสบภัยต่างๆ ทุกครั้งตลอดมา สำหรับการสาธารณสงเคราะห์ในชนบท ประเทศไทยที่เป็นรูปธรรมนั้นพระพรหมวชิรญาณ ได้เริ่มด้วยการสนองงานในเจ้าพระคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี (พระธัมมชโย, 2551) ดังนี้

พ.ศ. 2508 – 2518 เนื่องจากถนนจากแยกอำเภอปักธงชัย ไปยังวัดหน้าพระธาตุบ้านตะคุ และหลายตำบล เป็นถนนเอกประสงค์ที่ประชาชนเดิน ทั้งรถและเกวียน ตลอดถึงวัวควาย ก็ใช้ร่วมกัน จึงเสียหายง่าย และมักจะถูกน้ำท่วมใช้การไม่ได้แทบทุกปี ประชาชนได้รับความเดือดร้อนมาก จึงได้มาขอความเมตตาจากเจ้าพระคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี พระพรหมวชิรญาณ ในฐานะเลขานุการได้รับมอบหมายจากเจ้าพระคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี ให้ช่วยดูแลเกี่ยวกับการนี้ ได้ขอความอนุเคราะห์กำลังจากหน่วยต่างๆ ตลอดถึงกำลังทหาร กรมป.กลาง เป็นเจ้าภาพสร้างและบำรุงรักษาด่านทรายนี้ ประมาณ 4 กิโลเมตร เป็นเวลาหลายปี ต่อมาจึงได้มอบให้กรมทางหลวงไปดำเนินการ

พ.ศ. 2508 – 2518 ได้รับมอบหมายให้ประสานงานกับชาวบ้าน ในการจัดหาซื้อที่ดิน และขอความอนุเคราะห์จากกรมชลประทานในการขุดสระ ในชาติภูมิของเจ้าพระคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี จำนวน 4 สระ ตลอดถึงในการสร้างอุโบสถและศาลาการเปรียญที่วัดหน้าพระธาตุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

พ.ศ. 2518 พระพรหมวชิรญาณ ขณะดำรงสมณศักดิ์ที่พระสุธีรัตนสาครณ์ ได้นำคณะสงฆ์และชาวบ้านอย่างน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี พัฒนาวัดบ้านอย่างน้อย ทั้งในด้านศาสนวัตถุ ศาสนสถาน ศาสนธรรม ศาสนพิธี และศาสนบุคคล อาทิ สร้างกุฏิสงฆ์ 3 หลัง สร้างอุโบสถ 1 หลัง ศาลาการเปรียญเอกประสงค์ 1 หลัง วิหารประดิษฐานพระพุทธรูปโลกนาถ สุโขทัย หน้าตัก 108 นิ้ว ในพระนาม ญาณส. ของสมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราช วัดบวรนิเวศวิหาร 1 หลัง สร้างวิหารประจำสี่ทิศรอบอุโบสถ 4 หลัง สร้างระบบประปาบาดาลส่งถึงกุฏิทุกหลังในวัด พร้อมห้องน้ำและห้องสุขาประจำวัด รวม 20 ห้อง

พ.ศ. 2530 พัฒนาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในวัด พร้อมกับส่งเสริมการศาสนศึกษาแผนกธรรมและบาลี และการปฏิบัติธรรม ทำให้วัดบ้านอย่างน้อย ได้รับยกย่องจากกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นวัดพัฒนาตัวอย่างใน พ.ศ. 2543

พ.ศ. 2531 ได้นำสภาพล่อก่อเฒ่ พัฒนถนนในหมู่บ้านยางน้อย จากเดิมเป็นถนนคด
เกี้ยวไปมาเป็นถนนตรงตัดกันเป็นตาหมากรุก พัฒนาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย
สร้างประปาบาดาล และนำระบบไฟฟ้ามาใช้ในหมู่บ้าน พร้อมพัฒนาให้ทุกหลังคาเรือนมีส่วนร่วม
เพื่อสุขอนามัยที่ดีของชาวบ้าน

พ.ศ. 2535 พระพรหมวชิรญาณ ขณะดำรงสมณศักดิ์ที่ พระเทพประสิทธิ์มุนี ได้เข้าร่วม
เป็นกรรมการปฏิบัติงานในโครงการ ปลุกป่าถวายพระราชกุศล เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว กับ 5 องค์กรในพระสังฆราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช
สกลมหาสังฆปริณายก พร้อมกับออกปฏิบัติหน้าที่ปลุกป่าเฉลิมพระเกียรติทั้งในส่วนกลางและส่วน
ภูมิภาคตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

พ.ศ. 2538 อุปถัมภ์โครงการอุทยานเฉลิมพระเกียรติกาญจนาภิเษก ศูนย์ศึกษาและ
ปฏิบัติการอุดมศึกษา เพื่อพัฒนาท้องถิ่นแบบยั่งยืน สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี ในที่ราชพัสดุบ้าน
ยางน้อย ในส่วน 1,000 ไร่ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พ.ศ. 2540 เป็นประธานขอความสนับสนุนจากรัฐบาล สร้างสถานีอนามัย และพัฒนาใน
ด้านสาธารณสุข บ้านยางน้อย อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี จนได้รับพระราชทานเป็นสถานี
อนามัยเฉลิมพระเกียรติในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

พ.ศ. 2543 เป็นปีที่เกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ขึ้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย
พระพรหมวชิรญาณได้รับพระราชทานให้เป็นประธานให้นำคณะเชิญพระราชทานของสมเด็จพระ
พระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร 1,000 ถุง และถุงโดยเสด็จพระราชกุศลในพระองค์
ร่วมกับจังหวัด กาชาดจังหวัด และอำเภอต่างๆ ออกไปมอบแก่ประชาชนผู้ประสบอุทกภัยถึงพื้นที่
ประสบภัยในเขตจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 11,500 ถุง คิดเป็นเงินถุงละ 1,300 บาท รวมทั้งค่า
ขนส่งทางรถและทางเครื่องบิน 4 ครั้งๆละ 4 เที่ยว ๆ ละ 200,000 บาท รวมค่าใช้จ่ายต่างๆในครั้งนี้
เป็นเงินประมาณ 15 ล้านบาท และในช่วงปลายปี พ.ศ. 2543 จังหวัดอุบลราชธานีมีอากาศหนาวจัด
ประชาชนได้รับความเดือดร้อนมาก พระพรหมวชิรญาณท่านได้รับพระราชทานให้นำสิ่งของและ
ผ้าห่มออกไปส่งเคราะห์ประชาชนอีกครั้งหนึ่งเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2543

จากการสัมภาษณ์ผู้ใกล้ชิด ทำงานร่วมกับพระพรหมวชิรญาณ ได้กล่าวถึงบทบาทด้าน
สาธารณสงเคราะห์ของพระพรหมวชิรญาณไว้ดังนี้

“ท่านจะให้ความช่วยเหลืออนุเคราะห์สงเคราะห์กับทั้งพระสงฆ์และฆราวาสเสมอมา
โดยเสียสละทั้งเรื่องของกำลังกายและกำลังทรัพย์ ท่านไม่เพียงจะรับเป็นองค์อุปถัมภ์ให้หลาย
องค์กรโดยเสียสละเวลาอุทิศความรู้ความคิดช่วยเหลือองค์กรต่าง ๆ นั้นรวมถึงการ รับเป็นประธาน
มูลนิธิพระรัตนตรัยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระบรมฯ เพื่อทำกิจการงานต่างๆ ในการช่วยเหลือ
ประชาชนให้ได้รับด้านมากขึ้น จึงเห็นหลากหลายโครงการทั้งของรัฐ เอกชนที่ท่านเป็นประธาน
เป็นที่ปรึกษาให้อยู่บ่อยครั้ง อย่างการทำโครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดสระบุรี สร้าง
สภาพแวดล้อมโดยร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจัดทำอย่างต่อเนื่องหรือ
โครงการที่ร่วมกับกระทรวงสาธารณสุขใน การถวายสัตยาภิเษกประจำวัดแก่พระสงฆ์ หรือแม้แต่
การมอบทุนการศึกษาให้กับภิกษุสามเณรและ เด็กเยาวชนที่ขาดโอกาสเป็นประจำทุกปี ก็เป็นเพียง
ส่วนน้อยของงานสาธารณะสงเคราะห์ของท่านก็ว่าได้” (สุขใจ พนิชศักดิ์พัฒนา, สัมภาษณ์)

“ด้วยที่พระพรหมวชิรญาณท่านมีความเมตตาสูงจึงทำให้งานด้านสาธารณะสงเคราะห์
เน้นในการให้ มีทั้งแบบจับปล้นและแบบระยะยั่งยืน ตัวอย่างแบบจับปล้น ท่านเคยบริจาคทรัพย์
ช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วมหนัก2554 จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมแก่เด็กในสถานพินิจ บ้าน
เมตตาเพื่อเปิดโอกาสการเรียนรู้ธรรมแก่ผู้ด้อยโอกาส ส่วนในระยะยาวนั้น ท่านจัดสร้าง
โรงพยาบาล 50พระยามหาวิชราลงกรณ์ที่อุบลราชธานี เพื่อให้บริการด้านสุขภาพแก่พระสงฆ์ที่
ห่างไกลไม่ต้องเดินทางเข้ามารักษาในกรุงเทพฯ สร้างศูนย์ศิลปาชีพที่ จังหวัดอุบลราชธานีเพื่อ
ส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่พออยู่พอกินในอนาคต” (พระศรีวิจิตรภรณ์, สัมภาษณ์)

“เป็นปรกติของพระสงฆ์ที่มีเมตตาการที่ท่านเห็นความเดือดร้อนของผู้คนแม้ท่านจะลง
ไปช่วยเหลือในเรื่องของทรัพย์สินเงินทองได้ไม่ทั่วถึง ท่านก็จะใช้วิธีรับเป็นที่ปรึกษา รับเป็นประธาน
อุปถัมภ์ เพื่อจะได้รวมกำลังหลายๆ คนทั้งสงฆ์และฆราวาสช่วยอนุเคราะห์ให้มากขึ้นกว่าเดิม โดย
แต่ละโครงการก็จะเน้นในการช่วยเหลือไม่เพียงแต่สงเคราะห์ผู้คน พระสงฆ์ในประเทศ แต่ท่านเพื่อ
แผ่ไปถึงเพื่อนร่วมโลกนับตั้งแต่ พ.ศ. 2520 ถึงปัจจุบัน ท่านเป็นทั้งประธานโครงการและให้คำแนะนำ
ปรึกษาอนุเคราะห์สงเคราะห์โดยธรรมวิธีแก่ชาวไทยชาวพุทธอพยพและนานาชาติในสหรัฐอเมริกาที่
มีปัญหาในทางชีวิตจิตใจ เพื่อให้มีขวัญกำลังใจในการดำรงดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ดีงามและให้มี
คุณค่า หรือเป็นประธานโครงการจัดแพทย์พยาบาลอาสาสมัครเพื่อตรวจและบำบัดสุขภาพ

พลานามัยขั้นพื้นฐาน โดยใช้วัดชัยมาราม นครธนาโก เป็นสถานที่บริการฟรี ในวาระต่างๆ ในต่างแดน เป็นประธานอุปถัมภ์และที่ปรึกษาในการสร้างวัดพุทธเขมร แห่งรัฐอิลลินอยส์ เพื่อพระสงฆ์และชาวเขมรอพยพในรัฐอิลลินอยส์ นับแต่ พ.ศ. 2526 จนถึงปัจจุบัน ในประเทศไทยเองท่านเผด็จไปยังต่างจังหวัดมุ่งไปเพื่อเพิ่มโอกาสในด้านการศึกษาเพราะท่านมองว่าความรู้จะเป็นพื้นฐานต่อการพัฒนาในด้านต่างๆ ตามมาโดยเฉพาะหากเป็นความรู้ที่ควบคู่กับคุณธรรมโดยท่านเป็นผู้อุปถัมภ์โรงเรียนประชาบาลตำบลก่อเอ้ 1 (พรมพิทยา) บ้านยางน้อยตำบลก่อเอ้ อำเภोजึงหวัดอุบลราชธานี จนถึงปัจจุบันรวมถึงโรงเรียนพระปริยัติธรรมพรหมวชิรญาณ ที่ให้ความรู้กับพระสงฆ์ที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ทั้งยัง ส่งเสริมอุปถัมภ์การศึกษา โดยจัดมอบรางวัล มอบทุน แก่พระภิกษุสามเณรที่สอบธรรมและบาลี ตลอดจนถึงแก่กุลบุตรกุลธิดาที่สอบธรรมศึกษาได้ในสนามหลวงของสำนักตลอดมาทุกปี มีพระภิกษุสามเณรที่สอบได้นักธรรมชั้นตรี-โท-เอก จนถึงเปรียญธรรม 9 ประโยค รวมถึงสอบธรรมศึกษาชั้นตรี-โท-เอก ได้เป็นจำนวนมากทุกปีซึ่งเหล่านี้เป็นความโดดเด่นของการสงเคราะห์ที่พระสงฆ์มีต่อพระสงฆ์ด้วยกันและฆราวาส” (พล.ต.ไชยนาท ญาติณณิสี, สัมภาษณ์)

บทบาทกับชุมชนและการพัฒนาชุมชน

ในด้านการพัฒนาชุมชน พระพรหมวชิรญาณได้ดำเนินโครงการต่างๆ ร่วมกับทางราชการ องค์การประชาสังคม หน่วยงานต่างๆ ในชุมชน และชาวชุมชนในโครงการต่างๆ คือ

1. โครงการส่งเสริมศิลปอาชีพและศูนย์ศิลปอาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ บ้านยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภोजึงหวัดอุบลราชธานี

เนื่องจากประชาชนในพื้นที่มีอาชีพเกษตรกรรมทำไร่นาเป็นหลัก มีรายได้ไม่เพียงพอแก่การยังชีพ ไม่มีอาชีพและรายได้เสริมใดๆ เมื่อเสร็จจากการทำนาหรือเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว หนุ่มสาวจะออกจากภูมิลำเนาไปขายแรงงานตามเมืองใหญ่ หรือในกรุงเทพมหานคร เหลือแต่เพียงเด็กและคนชราเท่านั้นที่อยู่กับหมู่บ้าน เพื่อป้องกันปัญหาการอพยพทั้งถิ่นฐานเข้าสู่สังคมเมือง และเป็นการสร้างสถาบันครอบครัวชาวไทยในชนบท ณ ภูมิภาคนี้ ให้มีความอุดมสมบูรณ์อย่างในอดีต พระพรหมวชิรญาณ ขณะดำรงสมณศักดิ์ที่พระเทพประสิทธิ์มุนี จึงพิจารณาหาแนวทางการพัฒนาอาชีพให้กับราษฎรโดยประสานกับองค์กรและส่วนราชการต่างๆ โดยเฉพาะกับศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ยุวัฒน์ วุฒิเมธี ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี (ในขณะนั้น) และพล.ต.เรวัต บัญญัติ รองแม่ทัพภาคที่ 2

ขอให้เข้าร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น โดยการจัดเตรียมงานเพื่อดำเนินการจัดตั้งโครงการส่งเสริมศิลปาชีพฯ ขึ้นที่บ้านยางน้อย ใช้เวลาจัดเตรียมงานประมาณ 1 ปี โดยในการนี้ได้พิจารณาเห็นว่าที่ดินสาธารณะด้านทิศตะวันออกของบ้านยางน้อย คือป่าหนองแฝก มีพื้นที่จำนวน 454 ไร่ ซึ่งสภาพดินไม่เหมาะแก่การทำไร่ทำนา เป็นป่าเสื่อมโทรม จึงได้ทำการปรับปรุงพื้นที่ป่าผืนนี้ให้มีความอุดมสมบูรณ์ โดยได้ร่วมมือกับชาวบ้าน ถวายที่ดินสาธารณะผืนนี้แด่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เพื่อจัดตั้งโครงการส่งเสริมศิลปาชีพฯ และพระองค์ฯ ได้เสด็จพระราชดำเนินมาพื้นที่บ้านยางน้อย เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 และทรงพระราชทาน โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านยางน้อยให้กับราษฎรในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง โดยมีกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 6 รับผิชอบ

ต่อมาเมื่อศูนย์ศิลปาชีพอุบลราชธานี บ้านยางน้อยซึ่งขึ้นตรงต่อมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2550 ศูนย์ศิลปาชีพอุบลราชธานีฯ จึงเป็นที่ตั้งของหน่วยงานต่างๆ ศูนย์ศิลปาชีพฯ มีพื้นที่ 454 ไร่ แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็น ส่วนของงานโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ มีพื้นที่ 250 ไร่ มีสมาชิกในโครงการทั้งสิ้น 310 คน มีกิจกรรมงานศิลปาชีพ 8 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมตัดเย็บเสื้อผ้า กิจกรรมทอผ้า กิจกรรมดอกไม้ประดิษฐ์ กิจกรรมตีเหล็ก กิจกรรมหุบเงินหุบทอง กิจกรรมเครื่องปั้นดินเผา กิจกรรมหล่อทองเหลือง กิจกรรม ทำผ้าบาติก ภายในพื้นที่โครงการส่งเสริมศิลปาชีพฯ มีอาคารจำหน่ายผลิตภัณฑ์ศิลปาชีพ อาคารแสดงนิทรรศการผ้าและไหม เป็นอาคารจัดแสดงนิทรรศการเพื่อให้ความรู้เรื่องการผลิตผ้าไหมและผ้าฝ้ายแก่ผู้ที่สนใจคณะศึกษาดูงานและนักท่องเที่ยวได้ชม อาคารร้านจำหน่ายผลิตผลทางการเกษตร เป็นอาคารจำหน่ายสินค้าประเภทอาหารแปรรูปจากผลิตผลทางการเกษตรและผลิตผลจากฟาร์มตัวอย่างฯ อาคารร้านอาหารศิลปาชีพจัดจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มให้แก่ผู้เยี่ยมชมและนักท่องเที่ยวที่เดินทางผ่าน

นอกจากนี้ยังได้จัดพื้นที่จำนวน 50 ไร่ เป็นป่าอนุรักษ์สวนป่าสิริกิติ์และบริเวณป่าโดยรอบ โดยได้มีหน่วยงาน จัดเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ 2 หน่วยงาน คือ ศูนย์ส่งเสริมการปลูกป่าที่ 6 และ สำนักงานบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 9 อุบลราชธานี

ส่วนที่ 2 เป็น ส่วนของฟาร์มตัวอย่าง มีพื้นที่ 210 ไร่ ฟาร์มตัวอย่างในพระองค์เป็นพื้นที่ทดลองการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ เช่น ปลูกสัตว์ ประมงน้ำจืด และการปลูกพืชสวนครัวปลอด

สารพิษ การปลูกพืชสมุนไพร ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเพื่อผลิตไหมคุณภาพ วัตถุประสงค์โครงการ คือ เพื่อพัฒนาอาชีพยกระดับรายได้และเป็นแหล่งการจ้างงานของราษฎรในพื้นที่ ที่ไม่ต้องมีการ เคลื่อนย้ายแรงงาน รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านการเกษตร การถ่ายทอดเทคโนโลยีและความรู้ ทางการเกษตรที่เหมาะสมให้กับราษฎรที่ทำงาน เป็นแหล่งผลิตอาหารของชุมชน รวมทั้งอนุรักษ์ วัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ป่าอนุรักษ์ ป่าชุมชน ตลอดจนการ พัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรบ้านยางน้อยและหมู่บ้านใกล้เคียง จำนวน 21 หมู่บ้าน ผลสำเร็จของ บ้านยางน้อยที่ได้จากโครงการนี้คือ ได้พัฒนามาเป็นแหล่งจ้างงานสำคัญที่ทำให้ราษฎรละทิ้งแนว ถิ่นฐานน้อยลง และช่วยเสริมรายได้ให้ชาวบ้านยางน้อยและบริเวณใกล้เคียง

2. โครงการสร้างโรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษา มหาวชิราลงกรณ

เนื่องจากพระสงฆ์ 19 จังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ซึ่งมีจำนวน 75% ของพระสงฆ์ทั่วประเทศ มีความเดือดร้อนเรื่องสุขภาพพลานามัย จึงร่วมกันจัดทำโครงการ ก่อสร้างโรงพยาบาลสงฆ์ขึ้นที่บ้านปลาดุก หมู่ที่ 3 ตำบลไร่น้อย อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัด อุบลราชธานี ในพื้นที่จำนวน 71 ไร่ มีสถานที่พำนักพักพิงสำหรับพระภิกษุสามเณรและคนไข้ จำนวน 34 ไร่ มีสวนสมุนไพร จำนวน 398 ไร่ โดยในระยะแรก พระพรหมวชิรญาณ วัดยานนาวา เป็นที่ปรึกษาฝ่ายบรรพชิต พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ยุวัฒน์ วุฒิเมธี เป็นที่ ปรึกษาฝ่ายคฤหัสถ์ พระเทพกิตติมุนี เจ้าคณะจังหวัดอุบลราชธานี เป็นประธานฝ่ายบรรพชิต นาย สุรศักดิ์ เทียมประเสริฐ เป็นประธานฝ่ายคฤหัสถ์ ในส่วนการดำเนินโครงการโรงพยาบาล 50 พรรษาฯ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ มูลนิธิโรงพยาบาล 50 พรรษา มหาวชิราลงกรณ คณะกรรมการโครงการก่อสร้างโรงพยาบาล 50 พรรษา มหาวชิราลงกรณ จังหวัดอุบลราชธานี และ กระทรวงสาธารณสุข

โครงการสร้างโรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษาฯ มีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนา วิชาการทางการแพทย์ในสาขาต่างๆ โดยการศึกษาวิจัย ถ่ายทอดความรู้ พัฒนาบุคลากร และ บำบัดรักษาผู้ป่วย พระภิกษุ สามเณร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 19 จังหวัด และประชาชนในเขต พื้นที่รับผิดชอบให้มีคุณภาพมาตรฐานและได้รับการบริการพึงพอใจ โดยมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ให้บริการด้านการแพทย์ รักษาพยาบาล พื้นฟูสมรรถภาพแก่ผู้ป่วยที่เป็นพระภิกษุ สามเณร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 19 จังหวัด

2. ให้บริการด้านส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษาพยาบาลฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ป่วย และประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบอย่างมีคุณภาพ โดยจัดให้มีบริการเพื่อรองรับการส่งต่อผู้ป่วย สาขาต่าง ๆ

3. เป็นศูนย์ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยพัฒนางานองค์ความรู้และเทคโนโลยีทางการแพทย์ต่างๆ ถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีทางการแพทย์ ทักษะการปฏิบัติงานด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ สาขาต่างๆ แก่แพทย์และบุคลากรทางด้านสุขภาพในสถานบริการทั้งภาครัฐและเอกชน

4. เป็นต้นแบบการบริหารจัดการ โรงพยาบาลรูปแบบใหม่ ให้มีความคล่องตัวเหมือนเอกชน และอยู่ภายใต้การกำกับของรัฐ

ในการนี้ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รับโครงการนี้ไว้เป็นโครงการเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษา มหาวชิราลงกรณ์ และได้เสด็จฯ พร้อมด้วยพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ไปทรงวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2545 และพระราชทานนามว่า “โรงพยาบาล 50 พรรษา มหาวชิราลงกรณ์”

การดำเนินโครงการในระยะแรก มีปัญหาอุปสรรคหลายประการ คณะสงฆ์และประชาชนจึงมีมติขอให้ พระพรหมวชิรญาณ เป็นประธานฝ่ายบรรพชิต และขอให้พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ เป็นประธานฝ่ายคฤหัสถ์ ต่อมา สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้ง “มูลนิธิโรงพยาบาล 50 พรรษา มหาวชิราลงกรณ์” ขึ้น และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้อาราธนาพระพรหมวชิรญาณ เป็นประธานมูลนิธิฯ อีกตำแหน่งหนึ่ง เพื่อให้มูลนิธิฯ เป็นผู้จัดหาทุนและดำเนินการก่อสร้างโรงพยาบาล 50 พรรษา มหาวชิราลงกรณ์ ประกอบด้วย อาคารผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุ อาคารบริการ 2 ชั้น อาคารที่พักรักษาตัว อาคารอเนกประสงค์ อาคารที่พักพยาบาล ทางเดินเชื่อมถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ระบบร่อนน้ำเสียพร้อมระบบบำบัดน้ำเสียและระบบสาธารณูปโภคพร้อมทั้งได้พระราชทานแนวพระราโชบาย ให้โรงพยาบาลสงฆ์แห่งนี้สามารถบำบัดรักษาประชาชนได้ด้วย (สุขใจ พนิชศักดิ์พัฒนา, 2551)

3. การพัฒนาชุมชนบ้านยางน้อย

นอกจากการทำงานด้านการพัฒนาสังคมของพระพรหมวชิรญาณ ส่วนหนึ่งปรากฏอยู่ในการปฏิบัติศาสนกิจของท่านที่ดำเนินการเพื่อให้สังคม ชุมชนได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปการต่างๆ การส่งเสริมด้านการศึกษาของเด็ก พระเนรมิตขาดโอกาสทางการศึกษา การใช้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นตัวนำในการจัดเกลาจิตใจ และเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของญาติโยม เป็นต้น อีกส่วนหนึ่งปรากฏอยู่ในการคิดริเริ่ม ดำเนินโครงการและกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนชนบทต่างๆ โดยเฉพาะในชุมชนบ้านยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นถิ่นฐานบ้านเกิดของท่านและท่านมองว่าชาวบ้านในชุมชนบ้านยางน้อยยังมีความยากลำบากในการดำเนินชีวิตทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพ ด้านสาธารณสุข ด้านสาธารณูปการ และด้านการศึกษา เป็นต้น

ดังนั้น พระพรหมวชิรญาณจึงได้ริเริ่ม ดำเนินโครงการและกิจกรรมต่างๆ ให้กับชุมชนบ้านยางน้อย โดยการประสานงานกับหลายภาคส่วนทั้งหน่วยงานในพื้นที่ พระสงฆ์ ผู้นำและชาวบ้านในชุมชน ตลอดจนหน่วยงานเอกชน และญาติโยม ซึ่งงานพัฒนาของพระพรหมวชิรญาณในชุมชนบ้านยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี สรุปได้เป็น 5 ประเภท คือ การพัฒนาด้านอาชีพ การพัฒนาด้านสาธารณสุข การพัฒนาด้านการศึกษา การพัฒนาด้านศาสนา การพัฒนาด้านสาธารณูปโภค

การเริ่มต้นของการพัฒนาชุมชนบ้านยางน้อย เริ่มจากเมื่อ พ.ศ. 2517 พระพรหมวชิรญาณ (ประสิทธิ์ เขมฺมกโร) ได้พิจารณาเห็นว่า สำนักวัดยางน้อยที่เคยเจริญรุ่งเรืองมาแต่อดีต เมื่อเวลาผ่านไปความเจริญรุ่งเรืองได้ลดลงในทุกด้าน จึงได้วางโครงการพัฒนาวัดในด้านต่างๆ ขึ้น ขณะเดียวกันได้พิจารณาเห็นว่า ถ้าวัดมีความเจริญรุ่งเรือง แต่ชุมชนขาดการพัฒนา ขาดความเจริญทั้งในทางอาชีพ ยังมีปัญหาในทางเศรษฐกิจ สุขภาพอนามัย การศึกษา หรือยังลำบากยากจนและขาดความสงบสุขแล้ว วัตถุประสงค์ทางศาสนาซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งศีลธรรมคุณธรรมและจริยธรรมจะไม่สามารถดำรงอยู่คู่กับสังคมชุมชนและสังคมได้

ใน พ.ศ. 2538 พระพรหมวชิรญาณ ได้เริ่มนำคณะสงฆ์และประชาชนทำการพัฒนาบ้านยางน้อยและหมู่บ้านใกล้เคียงให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เช่น การพัฒนาวัดยางน้อย ได้สร้างเสนาสนะกุฏิสงฆ์ สร้างอุโบสถพร้อมพระพุทธรูปปฏิมาประธานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ประดิษฐานในอุโบสถ และสร้างศาลารอบอุโบสถ สร้างศาลาจีน โสภณพนิช สร้างประปาและไฟฟ้าในวัด สร้างวิหารและพระพุทธรูปปฏิมาพระพุทธรูปโลก นาคสุโขทัย ในพระนามของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก มาประดิษฐาน ณ วิหารพระพุทธรูปโลกนาคสุโขทัย ขอพระราชทานพระพุทธรูปปฏิมา พระพุทธรูปหามงคล เสด็จพระเกียรติเนื่องในวโรกาสทรงครองสิริราชสมบัติครบ 72 พรรษา มาประดิษฐาน ณ ศาลาหน้าอุโบสถ ตลอดจนส่งเสริมพัฒนาการศึกษาแก่นักธรรมและบาลี ส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์และพุทธศาสนิกชนการพัฒนาชุมชนบ้านยางน้อย ได้นำพัฒนาถนนหนทางในหมู่บ้าน นำพัฒนาอนามัยให้ทุกหลังคามีส้วมซึม นำสร้างสถานีอนามัย เพื่อสุขภาพอนามัยของประชาชน สร้างประปาในหมู่บ้าน พัฒนาการสาธารณสุขการให้ทุกหลังคามีส้วมซึมไฟฟ้าและน้ำประปาหมู่บ้านใช้ นำพัฒนาในด้านการศึกษาของเด็กและเยาวชน หากถามชาวบ้านยางน้อยแทบทุกคนล้วนชื่นชมและตระหนักถึงสิ่งที่พระพรหมวชิรญาณได้ทำให้กับชาวบ้านยางน้อย ความเจริญ ความเป็นอยู่ที่ดีของชาวชุมชนบ้านยางน้อยพัฒนาได้มาถึงทุกวันนี้ล้วนเกิดขึ้นจากความเมตตา ความตั้งใจของท่านพระพรหมวชิรญาณที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านต่างๆ เป็นพื้นฐานให้ชาวบ้านยางน้อยสามารถพัฒนาตนเองได้ต่อไปและพึ่งพาตนเองได้บนถิ่นฐานบ้านเกิด (อารมณ์ บุญเหลือ, สัมภาษณ์)

ภาพที่ 3 การพัฒนาถนนในชุมชนบ้านยางน้อย

ภาพที่ 4 โรงเรียนบ้านยางน้อยที่พระพรหมวชิรญาณได้รับเป็นองค์อุปถัมภ์

ภาพที่ 5 การพัฒนาด้านสาธารณสุขในชุมชนบ้านยางน้อยให้มีอาคารสถานที่ที่เหมาะสม

ภาพที่ 6 อาคารแสดงสินค้าในศูนย์ศิลปาชีพ บ้านยางน้อย

ภาพที่ 7 โรงเรียนพระปริยัติธรรมพระพรหมวชิรญาณในชุมชนบ้านยางน้อย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าพระพรหมวชิรญาณท่านจะมีความสามารถในการประสาน ดำเนินโครงการต่างๆ ได้สำเร็จมากมาย มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ต่อชุมชนบ้านยางน้อย และญาติโยมในแห่งหนต่างๆ แต่พระพรหมวชิรญาณได้กล่าวว่า ที่ผ่านการทำงานพัฒนาชุมชนในฐานะที่เป็นพระสงฆ์ยังมีข้อจำกัดอยู่พอสมควร โดยพระพรหมวชิรญาณ ได้สะท้อนว่าข้อจำกัดในการทำงานพัฒนาสังคมของพระสงฆ์ มีดังนี้

1. สถานะของสมณะเพศ การจะทำบทบาทหน้าที่อื่นใดหรือแม้แต่บทบาทหลักของการเป็นพระสงฆ์อย่างการเทศนา ต้องได้รับการเห็นชอบจากฆราวาสมานิมนต์ อาราธนาเชื้อเชิญ หรือแม้แต่หน้าที่การพัฒนาทั้งสาธารณะสงเคราะห์ สาธารณประโยชน์ พระสงฆ์จะทำโดยพลการไม่มีฆราวาสรู้เห็นนั้นเป็นไปได้ยากมาก ต้องทำงานควบคู่สอดคล้องประสานกับฆราวาสไปเสมอ

2. ความรู้ความสามารถของพระสงฆ์นักพัฒนาเองเป็นสิ่งจำกัดในการเพิ่มบทบาทในการพัฒนาด้านต่างๆของพระสงฆ์ได้เช่นกัน

3. ความไม่ตั้งมั่นในกฎเกณฑ์ทั้งของคณะสงฆ์และของบ้านเมือง

พระพรหมวชิรญาณได้กล่าวว่า คุณสมบัติของการเป็นพระสงฆ์นักพัฒนา ประการแรกคือ พระสงฆ์ผู้นั้นต้องเป็นผู้ที่มีจิตที่สงบ สงบทั้งเรื่องของความโลภโกรธ หลง เพื่อความเป็นผู้มีความบริสุทธิ์ต่อการจะทำบทบาทหน้าที่ของสงฆ์ ประการที่สองคุณสมบัติของสงฆ์ที่สำคัญคือ ต้องมีความเป็นกลาง ไม่เอนเอียง ไม่ให้ความสำคัญกับใครต่างกันเพื่อไม่ให้เกิดความไม่ทัดเทียมเสมอภาคต่อการตัดสินใจ การทำบทบาทหน้าที่ต่างๆของสงฆ์ และประการสุดท้าย พระสงฆ์ต้องเป็นผู้ที่เคร่งครัดในกฎเกณฑ์ทั้งพระธรรมวินัย ศีล หรือแม้แต่กฎหมายบ้านเมืองพระสงฆ์ต้องเคารพไม่ย่อหย่อนในกฎใด นอกจากนี้สังคมควรมีการสนับสนุนการทำงานพัฒนาสังคมของพระสงฆ์ด้วยเช่นกัน โดยการสนับสนุนบทบาทของพระสงฆ์ทำได้ 2 ด้าน ดังนี้

1. ต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ในสังคม โดยเปิดโอกาสให้พระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถแสดงบทบาทในการพัฒนาสังคมร่วมกับฆราวาส

2. ต้องได้รับการสนับสนุนจากวงการสงฆ์ด้วยกันเพื่อสร้างพระสงฆ์นักพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาหรือการจัดอบรมเพิ่มพูนทักษะความรู้ความสามารถทั้งทางโลกทางธรรมอย่างสม่ำเสมอเพื่อการถ่ายทอดสู่ฆราวาสและการพัฒนาต่อยอดกับสังคม

จากประสบการณ์การทำงานและการทำโครงการและกิจกรรมต่างๆ ในฐานะพระสงฆ์ พระพรหมวชิรญาณ มีความเห็นว่าการพัฒนาสังคมไทยเรื่องสำคัญที่สุดคือการพัฒนาคนให้มีคุณธรรมโดยใช้หลักธรรมเข้ามากำกับ โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. สร้างการตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตน โดยต้องรู้จักรับผิดชอบ คือรับทั้งผิดและรับทั้งชอบ กล่าวคือถ้ารับผิดชอบในหน้าที่อย่างเต็มกำลัง แต่ละคนต้องเคารพในบทบาทที่ตนทำอย่างสุจริต

2. สังคมไทยควรพึงพอใจในสิ่งที่ตนมีส่งเสริมในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง ความพอดีของคน ความเหมาะสมกับบุคคล กาละ เทศะอยู่แบบพออยู่ตามธรรมดาภาพ ลดความเป็นสังคมวัตถุนิยมชูสังคมของสติ-ปัญญาคุณค่าทางจิตใจให้เป็นสิ่งที่สังคมไทยต้องการมากกว่าสิ่งของเงินทอง

3. ส่งเสริมความรู้ทั้งทางโลกทางธรรมโดยอาศัยหลักแห่งการมีสติและปัญญากำกับทั้งการเรียน การดำเนินชีวิตเพื่อให้บุคคลนั้นตั้งอยู่ทั้งความเก่งทางโลกและตั้งอยู่ในความเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมศีลธรรมเพื่อที่เขาจะได้ใช้เป็นเกราะป้องกันตนและส่งผลให้สังคมเต็มไปด้วยคนที่มีคุณธรรมไปพัฒนาบ้านเมือง

ทัศนะของชาวชุมชนบ้านยางน้อยต่อการพัฒนาสังคมของพระพรหมวชิรญาณ

การวิเคราะห์ความคิดเห็นของชาวชุมชนบ้านยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 285 คน ที่ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำเสนอผลดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลพื้นฐานของชาวชุมชนบ้านยางน้อยเกี่ยวกับเพศและอายุ จำนวน 285 คน ที่ตอบแบบสอบถาม ปรากฏรายละเอียดตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของประชาชนบ้านยางน้อยเกี่ยวกับเพศและอายุ

(n = 285)

ข้อมูลพื้นฐานของประชาชน	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	128	44.9
หญิง	157	55.1
รวม	285	100.0
อายุ		
30 ลงไป	33	11.6
30-49 ปี	68	23.9
50-69 ปี	151	53.0
70 ปีขึ้นไป	30	11.5
รวม	285	100.0

ข้อมูลพื้นฐานของประชากรตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชาชนบ้านยางน้อย ตามข้อมูลในตารางข้างต้น แสดงให้เห็นว่าเป็นชาย จำนวน 128 คน ร้อยละ 44.9 และเป็นหญิง จำนวน 157 คน ร้อยละ 55.1 และส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 50-69 ปี จำนวน 151 คน ร้อยละ 53.0 อายุระหว่าง 30-49 ปี จำนวน 68 คน ร้อยละ 23.9 อายุ 30 ปีลงไป จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 11.6 และอายุ 70 ปีขึ้นไป จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5

2. ทักษะของชาวชุมชนบ้านยางน้อยต่อบทบาทด้านศาสนกิจของพระพรหมวชิรญาณ

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวชุมชนบ้านยางน้อยมีทักษะต่อบทบาทด้านศาสนกิจของพระพรหมวชิรญาณในด้านการปกครองคณะสงฆ์ ด้านการเผยแผ่ศาสนา ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ด้านการพัฒนาชุมชน ด้านการสาธารณูปการ ปรากฏข้อมูลในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับความเห็นของประชาชนโดยภาพรวมต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณในการปฏิบัติศาสนกิจและการพัฒนาชุมชน

(n = 285)

กิจกรรมด้านศาสนกิจและการพัฒนาชุมชน	ระดับความคิดเห็น		ค่าระดับ
	$\bar{x}$	S.D.	
ด้านการปกครองคณะสงฆ์	4.42	0.67	มากที่สุด
ด้านการเผยแผ่ศาสนา	4.08	0.74	มาก
ด้านการสาธารณสงเคราะห์	4.33	0.67	มากที่สุด
ด้านการสาธารณูปการ	4.20	0.66	มาก
การพัฒนาชุมชน	4.45	0.65	มากที่สุด
รวม 5 ด้าน	4.30	0.68	มากที่สุด

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างในชุมชนบ้านยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี มีความเห็นต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณในการปฏิบัติศาสนกิจและการพัฒนาชุมชนรวม 5 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.30 โดยมีความเด่นชัดในด้านการปกครองคณะสงฆ์ การสาธารณสงเคราะห์ และการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ย 4.42, 4.33 และ 4.45 ตามลำดับ

2.1 ด้านการปกครองคณะสงฆ์

จากการศึกษา พบว่า ความเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณในการปกครองคณะสงฆ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.42 โดยกิจกรรมที่มีความเด่นชัดมากที่สุดที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรก คือ สามารถควบคุมส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี มีค่าเฉลี่ย 4.45 รองลงมาคือ สามารถควบคุมดูแลการจัดกิจกรรมภายในวัดให้เป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย มีค่าเฉลี่ย 4.44 และมีความสำคัญในการศึกษาอบรม และสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิต และประชาชนทั่วไป มีค่าเฉลี่ย 4.43 ดังข้อมูลในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณในการปกครองคณะสงฆ์

(n = 285)

ด้านการปกครอง คณะสงฆ์	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ระดับความคิดเห็น		ค่าระดับ
	จำนวน	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	$\bar{x}$	S.D.	
	(%)							
1. สามารถควบคุม ส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษา สงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี	155 (54.4)	103 (36.1)	26 (9.1)	1 (.4)	-	4.45	.672	มากที่สุด
2. สามารถบำรุง รักษา วัด และศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปได้ด้วยดี	146 (51.2)	113 (39.6)	25 (8.8)	1 (.4)	-	4.42	.664	มากที่สุด
3. สามารถควบคุมดูแลการจัดกิจกรรมภายในวัดให้เป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย	151 (53.0)	108 (37.9)	25 (8.8)	1 (.4)	-	4.44	.666	มากที่สุด
4. สามารถปกครองและสอดส่องภิกษุ สามเณร ที่อาศัยอยู่ภายในวัดให้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ข้อบังคับ ระเบียบ	146 (51.2)	108 (37.9)	30 (10.5)	1 (.4)	-	4.40	.688	มากที่สุด
5. ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชา สมเด็จพระสังฆราช	138 (48.4)	114 (40.0)	33 (11.6)	-	-	4.37	.683	มากที่สุด

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n = 285)

ด้านการปกครอง คณะสงฆ์	มากที่สุด จำนวน (%)	มาก จำนวน (%)	ปาน กลาง จำนวน (%)	น้อย จำนวน (%)	น้อย ที่สุด จำนวน (%)	ระดับความ คิดเห็น $\bar{x}$ S.D.	ค่าระดับ
6. เป็นผู้รักษาพระธรรม วินัยของพระพุทธศาสนา อย่างเคร่งครัด เป็นที่ เคารพศรัทธาของภิกษุ สามเณร ตลอดจน ประชาชนทุกระดับ	148 (48.8)	111 (42.1)	26 (9.1)	-	-	4.40 .651	มากที่สุด
7. มีความสำคัญใน การศึกษาอบรม และสั่ง สอนพระธรรมวินัยแก่ บรรพชิต และประชาชน ทั่วไป	148 (51.9)	111 (38.9)	26 (9.1)	-	-	4.43 .655	มากที่สุด
รวม						4.42 0.67	มากที่สุด

2.2 ด้านการเผยแผ่ศาสนา

จากการศึกษา พบว่า ความเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณในการเผยแผ่ศาสนาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.08 และซึ่งกิจกรรมการเผยแผ่ศาสนาทุกข้ออยู่ในระดับมาก แต่ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรก คือ เป็นผู้ที่มีความสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เป็นที่รู้จักและยอมรับมากยิ่งขึ้นทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ มีค่าเฉลี่ย 4.19 รองลงมาคือ มีความรู้ความชำนาญในการเผยแผ่พระธรรมแก่ประชาชนทั่วไปให้เข้าใจง่าย มีความน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย 4.15 และมีความเอาใจใส่ในการส่งเสริมและพัฒนาในด้านการเผยแผ่พระศาสนาให้มีความก้าวหน้าและทันต่อสถานการณ์โลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ย 4.15 เท่ากัน ดังข้อมูลในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณในการเผยแผ่ศาสนา

(n = 285)

ด้านการเผยแผ่ศาสนา	มากที่สุด	มาก	ปาน	น้อย	น้อย	ระดับความ		ค่า
	จำนวน	จำนวน	กลาง	จำนวน	ที่สุด	คิดเห็น		ระดับ
	(%)	(%)	จำนวน	(%)	จำนวน	$\bar{x}$	S.D.	
	(%)		(%)	(%)	(%)			
1. เป็นผู้ที่มีความสำคัญในการเผยแพร่พุทธศาสนาให้เป็นที่รู้จักและยอมรับมากยิ่งขึ้นทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ	96 (33.7)	146 (51.2)	43 (15.1)	-	-	4.19	0.67	มาก
2. มีความรู้ความชำนาญในการเผยแพร่ธรรมแก่ประชาชนทั่วไปให้เข้าใจง่ายและมีความน่าสนใจ	91 (31.9)	146 (51.2)	48 (16.8)	-	-	4.15	0.68	มาก
3. มีความเอาใจใส่ในการส่งเสริมและพัฒนาในด้านการเผยแผ่พระศาสนาให้มีความก้าวหน้าและทันต่อสถานการณ์โลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว	96 (33.7)	136 (47.7)	53 (18.6)	-	-	4.15	0.71	มาก
4. มีวิธีการเผยแพร่พระศาสนาที่หลากหลาย เช่น การประพันธ์ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง บรรยายธรรม แสดงพระธรรมเทศนาทางสถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีวิทยุโทรทัศน์ และสื่อต่างๆ	88 (30.9)	126 (44.2)	70 (24.6)	1 (.4)	-	4.06	0.75	มาก

ตารางที่ 5 (ต่อ)

(n = 285)

ด้านการเผยแผ่ศาสนา	มากที่สุด จำนวน (%)	มาก จำนวน (%)	ปานกลาง จำนวน (%)	น้อย จำนวน (%)	น้อยที่สุด จำนวน (%)	ระดับความ คิดเห็น $\bar{x}$ S.D.	ค่า ระดับ
5. มีความรู้ความสามารถ ในงานเขียนทั้งร้อยแก้ว และร้อยกรอง เพื่อ สะท้อนปรัชญาชีวิต การ เผยแผ่พุทธธรรม คติ ธรรม แก่ประชาชนทุก ระดับ	87 (30.5)	113 (39.6)	85 (29.8)	-	-	4.01 0.78	มาก
6. การประพันธ์ทั้งร้อย แก้วและร้อยกรอง เพื่อ สะท้อนปรัชญาชีวิต การ เผยแผ่พุทธธรรม คติ ธรรม แก่ประชาชน เป็น วิธีการเผยแพรศาสนาที่มี ความน่าสนใจและเข้าใจ ง่าย	85 (29.8)	116 (40.7)	84 (29.5)	-	-	4.00 0.77	มาก
7. มีความรู้ความสามารถ ในการปฏิบัติหน้าที่ใน ฐานะพระธรรมทูต ประเทศต่างๆทั่วโลก ช่วย เผยแพรศาสนาประเพณี และวัฒนธรรมไทยอันดี งามให้เป็นที่ยอมรับ	93 (32.6)	107 (37.5)	84 (29.5)	1 (.4)	-	4.02 0.80	มาก
รวม						4.08 0.74	มาก

พระพรหมวชิรญาณใช้หลักการเผยแพร่แบบบูรณาการโดยใช้ความรู้ความสามารถใน ศาสตร์และศิลป์ต่างๆ โดยเฉพาะความสามารถในการประพันธ์ บทร้อยแก้ว และบทร้อยกรอง มา ประยุกต์ใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเป็นสื่อ นำคนเข้าถึงธรรมและนำธรรมเข้าถึงคน และได้ พัฒนาสำนักปฏิบัติธรรมประจำกรุงเทพมหานครแห่งที่ 1 วัดยานนาวาให้ผู้สนใจการปฏิบัติธรรม สามารถเข้ารับการอบรมได้ตลอดทั้งปี และได้ใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการเผยแพร่ ได้แก่ สื่อ วิทย์ โทรทัศน์โดยได้พัฒนาสถานีวิทยุโทรทัศน์โลกพระพุทธศาสนา เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ภายใต้มูลนิธิพระรัตนตรัยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระ บรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เพื่อเผยแผ่ข่าว สาร และธรรมะสู่สาธารณชนด้วยระบบ โทรทัศน์ผ่านดาวเทียม (ณฐ ทะสังขา, สัมภาษณ์)

2.3 ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์

จากการศึกษา พบว่า ความเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณใน การสาธารณสุขสงเคราะห์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.33 แต่ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรก คือ เป็นผู้ดำเนินการบูรณปฏิสังขรณ์และก่อสร้างศาสนสถาน เช่น อุโบสถ ศาลาการเปรียญ กุฏิ วิหาร มณฑป มีค่าเฉลี่ย 4.35 รองลงมา คือ เป็นผู้ส่งเสริมด้านศาสนศึกษา ทั้งแผนกธรรม บาลี และศาสน ศึกษาสงเคราะห์ เด็กก่อนวัยเรียน ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.34 และถวายงานในด้านศาสนพิธีและการสาธารณสุขสงเคราะห์ในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร มีค่าเฉลี่ย 4.34 เท่ากัน ปรากฏข้อมูลในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ความเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณในการสาธารณสุขสงเคราะห์

								(n = 285)
ด้านการสาธารณสุข สงเคราะห์	มาก	มาก	ปาน	น้อย	น้อย	ระดับความ		ค่าระดับ
	ที่สุด	จำนวน	กลาง	จำนวน	ที่สุด	คิดเห็น		
	จำนวน	(%)	จำนวน	(%)	จำนวน	$\bar{x}$	S.D.	
	(%)		(%)		(%)			
1. การสงเคราะห์	115	137	33	-	-	4.29	0.66	มากที่สุด
พระสงฆ์และประชาชน	(40.4)	(48.1)	(11.6)					
ผู้ประกอบอาชีพต่างๆ								

ตารางที่ 6 (ต่อ)

(n = 285)

ด้านการสาธารณ สงเคราะห์	มากที่สุด จำนวน (%)	มาก จำนวน (%)	ปาน กลาง จำนวน (%)	น้อย จำนวน (%)	น้อย ที่สุด จำนวน (%)	ระดับความ คิดเห็น $\bar{x}$ S.D.	ค่าระดับ
2. เป็นผู้นำในการ บูรณปฏิสังขรณ์และ ก่อสร้างศาสนสถาน เช่น อุโบสถ ศาลาการ เปรียญ กุฏิ วิหาร	127 (44.6)	130 (45.6)	28 (9.8)	-	-	4.35 0.65	มากที่สุด
3. เป็นผู้ส่งเสริม ด้านศาสนศึกษา ทั้ง แผนกธรรมบาลี และศาสน ศึกษา สงเคราะห์ เด็กก่อนวัย เรียน ระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาและ อุดมศึกษา	127 (44.6)	128 (44.9)	29 (10.2)	1 (.4)	-	4.34 0.67	มากที่สุด
4. ให้ความร่วมมือกับ ชุมชนในการพัฒนา สาธารณูปโภคต่างๆ ในหมู่บ้าน เช่น การตัด ถนน สร้างประปา หมู่บ้านและขยาย ไฟฟ้าให้มีใช้ทุก หลังคาเรือน เป็นต้น	120 (42.1)	132 (46.3)	33 (11.6)	-	-	4.31 0.67	มากที่สุด
5. เป็นผู้นำชาวบ้าน เข้าร่วมโครงการ พ่อก้าว ประชาชนพัฒนาอาชีพ	125 (43.9)	129 (45.3)	31 (10.9)	-	-	4.33 0.66	มากที่สุด

ตารางที่ 6 (ต่อ)

(n = 285)

ด้านการสาธารณ	มากที่สุด	มาก	ปาน	น้อย	น้อย	ระดับความ	ค่าระดับ
สงเคราะห์	จำนวน	จำนวน	กลาง	จำนวน	ที่สุด	คิดเห็น	
	(%)	(%)	จำนวน	(%)	จำนวน	$\bar{x}$	S.D.
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)		
6. เป็นผู้ประสานงาน	125	128	31	1	-	4.32	0.68
ให้เกิดการสนับสนุน	(43.9)	(44.9)	(10.9)	(.4)			มากที่สุด
สร้างสถานีนอนมัย							
7. ถวายงานในด้าน	129	123	33	-	-	4.34	0.68
ศาสนพิธีและการ	(45.3)	(43.2)	(11.6)				มากที่สุด
สาธารณะสงเคราะห์							
ในสมเด็จพระนางเจ้าฯ							
พระบรมราชินีนาถ							
และสมเด็จพระบรม							
โอรสธิดาฯ สยาม							
มกุฎราชกุมาร							
รวม						4.33	0.67
							มากที่สุด

ในด้านการสาธารณสงเคราะห์สังคมและการพัฒนาชุมชน พระพรหมวชิรญาณ ขณะยังเป็นพระสงฆ์ผู้น้อย ได้เอาใจใส่สนองงานพระศาสนา ของเจ้าอาวาสและผู้บังคับบัญชา ในด้านการกุศลสาธารณสงเคราะห์ต่างๆ โดยจัดรับและบริจาคปัจจัยพร้อมสิ่งของต่างๆ ส่งไป สงเคราะห์พระสงฆ์และประชาชนผู้ประสบภัยต่างๆ ทุกครั้งตลอดมา

2.4 ด้านการสาธารณูปการ

จากการศึกษา พบว่า ความเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณใน การสาธารณูปการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.20 แต่มีข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับ แรก คือ ควบคุมดูแลและอำนวยความสะดวกในการให้ใช้วัดเป็นสถานที่จัดประชุม หรือกิจกรรม ต่างๆของชุมชนอย่างคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ย 4.22 รองลงมา คือ สามารถจัดการดูแลรักษาความเป็น ระเบียบเรียบร้อย ความสะอาด งานเทศกาลประจำปี กิจการฌาปนสถาน การจัดประโยชน์

ทรัพย์สินของวัด มีค่าเฉลี่ย 4.21 และสร้างความร่วมมือและแรงสนับสนุนทั้งจากพระสงฆ์ ฆราวาส หรือจากชุมชน ในการการดูแล การซ่อมแซม การสร้าง การทำนุบำรุงรักษาอาคารสถานที่หรือศาสนสถานต่างๆ ที่สำคัญภายในวัด มีค่าเฉลี่ย 4.21 เท่ากัน ปรากฏข้อมูลในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ความเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณในการสาธารณูปการ

(n = 285)

ด้านการ สาธารณูปการ	มากที่สุด จำนวน (%)	มาก จำนวน (%)	ปาน กลาง จำนวน (%)	น้อย จำนวน (%)	น้อย ที่สุด จำนวน (%)	ระดับความ คิดเห็น $\bar{x}$ S.D.	ค่าระดับ
1. ควบคุมดูแลการ ก่อสร้างการบูรณะ พัฒนาและ ปฏิสังขรณ์ศาสน สถานภายในวัด ให้ อยู่ในสภาพ เหมาะสม สง่างาม มั่นคงแข็งแรง และ คุ้มประโยชน์ใช้ สอย	82 (28.8)	162 (56.8)	40 (14.0)	1 (.4)	-	4.14 0.65	มาก
2. สร้างความ ร่วมมือและแรง สนับสนุนทั้งจาก พระสงฆ์ ฆราวาส หรือจากชุมชน ใน การการดูแล การ ซ่อมแซม การสร้าง การทำนุบำรุงรักษา อาคารสถานที่ หรือศาสนสถาน ต่างๆ ที่สำคัญ ภายในวัด	97 (34.0)	151 (53.0)	37 (13.0)	-	-	4.21 0.65	มากที่สุด

ด้านการ สาธารณูปการ	มากที่สุด จำนวน (%)	มาก จำนวน (%)	ปาน กลาง จำนวน (%)	น้อย จำนวน (%)	น้อย ที่สุด จำนวน (%)	ระดับความ คิดเห็น $\bar{x}$ S.D.	ค่าระดับ
3. สามารถจัดการ ดูแลรักษาความ เป็นระเบียบ เรียบร้อย ความ สะอาด งาน เทศกาลประจำปี กิจการพัฒนา สถาน การจัด ประโยชน์ ทรัพย์สินของวัด	99 (34.7)	148 (51.9)	37 (13.0)	1 (.4)	-	4.21 0.67	มากที่สุด
4. ควบคุมดูแลและ อำนวยความสะดวก ในการให้ ใช้วัดเป็นสถานที่ จัดประชุม หรือ กิจกรรมต่างๆของ ชุมชนอย่างคุ้มค่า	101 (35.4)	147 (51.6)	37 (13.0)	-	-	4.22 0.66	มากที่สุด
รวม						4.20 0.66	มาก

2.5 ด้านการพัฒนาชุมชน

จากการศึกษา พบว่า ความเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณในการพัฒนาชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.45 แต่มีข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรก คือ การพัฒนาชุมชนบ้านยางน้อย ได้แก่ การพัฒนาถนนหนทางในหมู่บ้าน สถานีอนามัย สร้างประปา ไฟฟ้าและพัฒนาในด้านการศึกษาของเด็กและเยาวชน มีค่าเฉลี่ย 4.48 รองลงมา คือ การพัฒนาวัดยางน้อย โดยการสร้างอาคารสถานที่ ประปาและไฟฟ้าในวัด ตลอดจนส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์และพุทธศาสนิกชน มีค่าเฉลี่ย 4.47 และการพัฒนาจิตใจ ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านและวัดให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ช่วยเหลือ เป็นที่พึ่งแก่กันและกัน มีค่าเฉลี่ย 4.46 ปรากฏข้อมูลในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ความเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณในการพัฒนาชุมชน

(n = 285)

ด้านการพัฒนา ชุมชน	มากที่สุด	มาก จำนวน (%)	ปาน กลาง จำนวน (%)	น้อย จำนวน (%)	น้อย ที่สุด จำนวน (%)	ระดับความ คิดเห็น $\bar{x}$ S.D.	ค่าระดับ
1. การริเริ่มโครงการ ที่ให้ประชาชนมี โอกาสในการเป็น สมาชิก ฟึ่กออาชีพ เสริมเพื่อส่งเสริม คุณภาพชีวิตของ ชุมชน	153 (53.7)	108 (37.9)	24 (8.4)	-	-	4.45 0.65	มากที่สุด
2. การส่งเสริมการ อนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิ ปัญญาท้องถิ่น เช่น ผ้า ทอลายโบราณ เครื่องปั้นดินเผา การตี เหล็ก การชุบเงินชุบ ทอง เป็นต้น	145 (50.9)	111 (38.9)	29 (10.2)	-	-	4.41 0.67	มากที่สุด
3. การพัฒนาวัดทาง น้อย โดยการสร้าง อาคารสถานที่ ประปาและไฟฟ้าใน วัด ตลอดจนส่งเสริม การปฏิบัติธรรมของ พระสงฆ์และ พุทธศาสนิกชน	156 (54.7)	108 (37.9)	21 (7.4)	-	-	4.47 0.63	มากที่สุด

ตารางที่ 8 (ต่อ)

(n = 285)

ด้านการพัฒนา ชุมชน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ระดับความ คิดเห็น		ค่าระดับ
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	$\bar{x}$	S.D.	
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)			
4. การพัฒนาชุมชน บ้านยางน้อย ได้แก่ การพัฒนาถนน หนทางในหมู่บ้าน สถานีอนามัย สร้าง ประปา ไฟฟ้าและ พัฒนาในด้าน การศึกษาของเด็ก และเยาวชน	158 (55.4)	105 (36.8)	22 (7.7)	-	-	4.48	0.64	มากที่สุด
5. การพัฒนาจิตใจ ส่งเสริม ความสัมพันธ์ ระหว่างชาวบ้านและ วัดให้มีความสัมพันธ์ ที่ดีต่อกัน ช่วยเหลือ เป็นที่พึ่งแก่กันและ กัน	152 (53.3)	111 (38.9)	22 (7.7)	-	-	4.46	0.64	มากที่สุด
รวม						4.45	0.65	มากที่สุด

3. ทักษะของชาวชุมชนบ้านยางน้อยต่อบทบาทกับชุมชนและการพัฒนาชุมชนของพระพรหมวชิรญาณ

ตามความเห็นของกลุ่มตัวอย่างจากการตอบแบบสอบถามบทบาทของพระพรหมวชิรญาณกับดำเนินโครงการและกิจกรรมการพัฒนา ซึ่งประกอบด้วย โครงการส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าฯ โครงการสร้างโรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษาฯ การพัฒนาวัดยางน้อย และการพัฒนาชุมชนบ้านยางน้อย ปรากฏข้อมูลในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ความเห็นของประชาชนโดยภาพรวมต่อบทบาทกับชุมชนและการพัฒนาชุมชนของ
พระพรหมวชิรญาณ

กิจกรรมชุมชนและการพัฒนาชุมชน	ระดับความคิดเห็น		ค่าระดับ
	$\bar{x}$	S.D.	
โครงการส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าฯ	4.46	0.61	มากที่สุด
โครงการสร้างโรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษาฯ	4.05	0.74	มาก
การพัฒนาวัดยางน้อย	4.51	0.60	มากที่สุด
การพัฒนาชุมชนบ้านยางน้อย	4.51	0.58	มากที่สุด
รวม 4 ด้าน	4.38	0.63	มากที่สุด

จากการศึกษา พบว่า ประชากรตัวอย่างในชุมชนบ้านยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี มีความเห็นโดยภาพรวมต่อบทบาทกับชุมชนและการพัฒนาชุมชนของพระพรหมวชิรญาณรวม 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.38 โดยมีความเห็นต่อบทบาทการดำเนินโครงการส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าฯ การพัฒนาวัดยางน้อย และการพัฒนาชุมชนบ้านยางน้อย อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.46 และ 4.51 ส่วนโครงการสร้างโรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษาฯ มีความเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.05

ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาทัศนะของชาวชุมชนบ้านยางน้อยตามโครงการ กิจกรรมที่ดำเนินการในชุมชน ดังนี้

3.1 โครงการส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ บ้านยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

จากการศึกษา พบว่า ความเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณในโครงการส่งเสริมศิลปาชีพฯ บ้านยางน้อยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.46 แต่ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรก คือ เป็นโครงการที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนต่อไป มีค่าเฉลี่ย 4.51 รองลงมา คือ สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาให้ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากโครงการมีความเป็นอยู่ที่ดี และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตตัวเองต่อไปได้ มีค่าเฉลี่ย

4.48 และความรู้ความสามารถของพระพรหมวชิรญาณในการประสานงาน/การดำเนินงานร่วมกับคนในชุมชนและหน่วยงานต่างๆ มีค่าเฉลี่ย 4.46 ปรากฏข้อมูลในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ความเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณในโครงการส่งเสริมศิลปาชีพฯ บ้านยางน้อย

(n = 285)

โครงการส่งเสริมศิลปาชีพฯ บ้านยางน้อย	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ระดับความคิดเห็น		ค่าระดับ
ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	$\bar{x}$	S.D.	
1. เป็นโครงการที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนต่อไป	162 (56.8)	107 (37.5)	16 (5.6)	-	-	4.51	0.60	มากที่สุด
2. ความรู้ความสามารถของพระพรหมวชิรญาณในการประสานงาน/การดำเนินงานร่วมกับคนในชุมชนและหน่วยงานต่างๆ	147 (51.6)	122 (42.8)	16 (5.6)	-	-	4.46	0.60	มากที่สุด
3. สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาให้ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดี และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตตัวเองต่อไปได้	153 (53.7)	115 (40.4)	17 (6.0)	-	-	4.48	0.61	มากที่สุด
4. สร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและหน่วยงานต่างๆ	140 (49.1)	128 (44.9)	16 (5.6)	1 (.4)	-	4.43	0.62	มากที่สุด
5. มีความต่อเนื่องในการดำเนินงานโครงการ	137 (48.1)	132 (46.3)	15 (5.3)	1 (.4)	-	4.42	0.61	มากที่สุด
รวม						4.46	0.61	มากที่สุด

3.2 โครงการสร้างโรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษา มหาวชิราลงกรณ

จากการศึกษา พบว่า ความเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณในโครงการสร้างโรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.05 แต่ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรก คือเป็นโครงการที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของชุมชน เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนต่อไป มีค่าเฉลี่ย 4.10 รองลงมา คือ ความรู้ความสามารถของพระพรหมวชิรญาณในการประสานงาน การดำเนินงานร่วมกับคนในชุมชนและหน่วยงานต่างๆ และ ความต่อเนื่องในการดำเนินงานโครงการ มีค่าเฉลี่ย 4.05 เท่ากัน ปรากฏข้อมูลในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ความเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณในโครงการสร้าง
โรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษา

(n = 285)

โครงการสร้างโรงพยาบาล เฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษา มหาวชิราลงกรณ	มากที่สุด จำนวน (%)	มาก จำนวน (%)	ปาน กลาง จำนวน (%)	น้อย จำนวน (%)	น้อย ที่สุด จำนวน (%)	ระดับความ คิดเห็น $\bar{x}$	ค่า ระดับ S.D.	
1. เป็นโครงการที่ตอบ ความต้องการพื้นฐานของ ชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพ ของคน	86 (30.2)	141 (49.5)	58 (20.4)	-	-	4.10	0.71	มาก
2. ความรู้ความสามารถ ของพระพรหมวชิรญาณ ในการประสานงาน/การ ดำเนินงานร่วมกับคนใน ชุมชนและหน่วยงาน ต่างๆ	85 (29.8)	131 (46.0)	68 (23.9)	1 (.4)	-	4.05	0.74	มาก
3. สามารถแก้ปัญหาและ พัฒนาให้ผู้มีความเป็นอยู่ ที่ดี และสามารถพัฒนา คุณภาพชีวิตตัวเองได้	82 (28.8)	129 (45.3)	73 (25.6)	1 (.4)	-	4.02	0.75	มาก

ตารางที่ 11 (ต่อ)

(n = 285)

โครงการสร้างโรงพยาบาล เฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	มากที่สุด	มาก จำนวน	ปาน กลาง	น้อย จำนวน	น้อย ที่สุด	ระดับความ คิดเห็น	ค่า ระดับ
	จำนวน	(%)	จำนวน	(%)	จำนวน	$\bar{x}$ S.D.	
	(%)		(%)		(%)		
4. สร้างการมีส่วนร่วม ของคนในชุมชนและ หน่วยงานต่างๆ ที่ เกี่ยวข้อง	84 (29.5)	124 (43.5)	77 (27.0)	-	-	4.02	0.75
5. มีความต่อเนื่องในการ ดำเนินงานโครงการ	87 (30.5)	126 (44.2)	70 (24.6)	2 (.7)	-	4.05	0.76
รวม						4.05	0.74
							มาก

3.3 การพัฒนาวิสัยทัศน์

จากการศึกษา พบว่า ความเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณการ
พัฒนาวิสัยทัศน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.51 แต่ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง คือ
เป็นโครงการที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนต่อไป และความรู้
ความสามารถของพระพรหมวชิรญาณในการประสานงาน/การดำเนินงานร่วมกับคนในชุมชนและ
หน่วยงานต่างๆ มีค่าเฉลี่ย 4.56 เท่ากัน และรองลงมาคือ สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาให้ผู้ที่ได้รับ
ประโยชน์จากโครงการมีความเป็นอยู่ที่ดี และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตตัวเองต่อไปได้ มีค่าเฉลี่ย
4.52 ปรากฏข้อมูลในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ความเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณการพัฒนาวัดยางน้อย

(n = 285)

การพัฒนาวัดยางน้อย	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ระดับความคิดเห็น		ค่าระดับ
	จำนวน	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	$\bar{x}$	S.D.	
	(%)							
1. เป็นโครงการที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนต่อไป	173 (60.7)	98 (34.4)	14 (4.9)	-	-	4.56	0.59	มากที่สุด
2. ความรู้ความสามารถของพระพรหมวชิรญาณในการประสานงาน การดำเนินงานร่วมกับคนในชุมชนและหน่วยงานต่างๆ	172 (60.4)	100 (35.1)	13 (4.6)	-	-	4.56	0.58	มากที่สุด
3. สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาให้มีความเป็นอยู่ที่ดี และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตตัวเองต่อไปได้	160 (56.1)	113 (39.6)	12 (4.2)	-	-	4.52	0.58	มากที่สุด
4. สร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง	160 (56.1)	108 (37.9)	17 (6.0)	-	-	4.50	0.61	มากที่สุด
5. มีความต่อเนื่องในการดำเนินงานโครงการ	142 (49.8)	122 (42.8)	21 (7.4)	-	-	4.42	0.63	มากที่สุด
รวม						4.51	0.60	มากที่สุด

3.4 การพัฒนาชุมชนบ้านยางน้อย

จากการศึกษา พบว่า ความเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณในการพัฒนาชุมชนบ้านยางน้อยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.51 แต่ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง คือ เป็นโครงการที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพของคน

ต่อไป มีค่าเฉลี่ย 4.56 รองลงมาคือ ความรู้ความสามารถของพระพรหมวชิรญาณในการประสานงาน การดำเนินงานร่วมกับคนในชุมชนและหน่วยงานต่างๆ มีค่าเฉลี่ย 4.54 และสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาให้ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากโครงการมีความเป็นอยู่ที่ดี และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตตัวเองต่อไปได้ มีค่าเฉลี่ย 4.52 ปรากฏข้อมูลในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ความเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณในการพัฒนาชุมชน
บ้านยางน้อย

(n = 285)

การพัฒนาชุมชน บ้านยางน้อย	มาก ที่สุด	มาก จำนวน (%)	ปาน กลาง	น้อย จำนวน (%)	น้อย ที่สุด	ระดับความ คิดเห็น		ค่า ระดับ
	จำนวน	(%)	จำนวน	(%)	จำนวน	$\bar{x}$	S.D.	
	(%)		(%)		(%)			
1. เป็นโครงการที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนต่อไป	171 (60.0)	103 (36.1)	11 (3.9)	-	-	4.56	0.57	มากที่สุด
2. ความรู้ความสามารถในการประสานงาน/การดำเนินงานร่วมกับคนในชุมชนและหน่วยงานต่างๆ	166 (58.2)	108 (37.9)	11 (3.9)	-	-	4.54	0.57	มากที่สุด
3. สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาให้มีความเป็นอยู่ที่ดี และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตตัวเองได้	161 (56.5)	111 (38.9)	13 (4.6)	-	-	4.52	0.58	มากที่สุด
4. สร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง	153 (53.7)	118 (41.4)	14 (4.9)	-	-	4.49	0.59	มากที่สุด
5. มีความต่อเนื่องในการดำเนินงานโครงการ	143 (50.2)	124 (43.5)	18 (6.3)	-	-	4.44	0.61	มากที่สุด
รวม						4.51	0.58	มากที่สุด

ปัญหา เงื่อนไขในการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมการพัฒนาของพระพรหมวชิรญาณ

จากการสรุปข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามกับชาวชุมชนบ้านยางน้อย ๑ โดยส่วนมากคิดว่าการดำเนินโครงการต่างๆ ของพระพรหมวชิรญาณในพื้นที่มีปัญหา เงื่อนไขในการดำเนินการ ดังนี้

1. เป็นโครงการที่ไม่ใช่การดำเนินการโดยราชการ แต่ดำเนินการโดยพระสงฆ์ ที่ชักชวนฝ่ายบ้านเมือง จังหวัดเข้าร่วม จึงมีปัญหาในเรื่องความคล่องตัวในการทำงาน
2. ข้อจำกัดด้านปัจจัยเงินทุน ไม่ได้มีงบประมาณที่ต่อเนื่อง เพราะเป็นการดำเนินการที่มาจากศรัทธา ความตั้งใจ โดยการบริจาคของชาวบ้าน พระสงฆ์ และส่วนต่างๆ
3. การดำเนินงานบางช่วงขาดความต่อเนื่อง มีความล่าช้า หยุตชะงัก เพราะเป็นโครงการที่ดำเนินการโดยการบริจาคเงินทุน เช่น โครงการโรงพยาบาล 50 พรรษา มหาวชิราลงกรณ์ (โรงพยาบาลสงฆ์)
4. การดำเนินโครงการของพระพรหมวชิรญาณเป็นการทำงานส่วนบุคคล ทำให้การดำเนินงานมีความล่าช้า ต้องใช้เวลาในการระดมทุนทำให้โครงการก่อสร้างไม่เต็มศักยภาพเท่าที่ควร

ประกอบกับจากการสัมภาษณ์ผู้ที่ใกล้ชิด ทำงานร่วมกับพระพรหมวชิรญาณ ได้กล่าวถึงปัญหา เงื่อนไขในการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมการพัฒนาของพระพรหมวชิรญาณ สรุปได้ดังนี้

สุขใจ พนิชศักดิ์พัฒนา กล่าวว่า “ด้วยความที่ท่านเป็นพระสงฆ์ก็จะมีข้อจำกัดในงานบางงานที่เกี่ยวข้องกับเงินทองหรือ ต่องานทางธุรกรรมที่สงฆ์ไม่เกี่ยวข้องเกี่ยว ซึ่งท่านต้องอาศัยฆราวาสในการเข้าร่วมบริหารงาน การทำงานก็ต้องทำกับฆราวาส ซึ่งการคุยกัน การบริหารงานร่วมกับฆราวาสบางรายอาจลำบากต่อการประสานงานเพราะการคิดแบบฆราวาสก็จะต่างจากพระสงฆ์ และยังท่านเป็นกรรมการมหาเถรสมาคม ในฐานะที่ตัวท่านเองมีคนรู้จักมาก ก็ย่อมต้องระวังมากกับการจะร่วมบริหารงานกับฆราวาสซึ่งเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมยังน้อยกว่าท่าน การ

จะให้การช่วยเหลือหรือเข้าไปเป็นประธานเป็นองค์อุปถัมภ์กับองค์กรต่างๆ ต้องไตร่ตรอง มีความระแวดระวัง เพราะโอกาสมีผู้แอบอ้างไปใช้ในทางไม่ดี ก็อาจเกิดขึ้นได้ ส่งผลให้เป็นข้อจำกัดของการพัฒนาสังคมของพระพรหมวชิรญาณในบางเรื่องที่ท่านมุ่งหวังจะทำ แต่ต้องคิดขัดเมื่อต้องเจอฉนวนวาทที่ไม่หวังดีแบบนี้เป็นต้น”

พระศรีวิจิตรภรณ์ กล่าวว่า “สิ่งที่ปัญหาและเป็นข้อจำกัดของการพัฒนาสังคมของพระพรหมวชิรญาณก็คือ ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ของท่าน ซึ่งในบางครั้งการที่เป็นพระเถระผู้ใหญ่มีบทบาททางการคณะสงฆ์เป็นที่รู้จักย่อมทำให้การจะทำอะไรนั้นระวังสูง เช่น แม้รู้ดีว่าสิ่งสำคัญต่อการที่จะพัฒนาสังคม จัดตั้งโครงการหรือสาธารณประโยชน์ต่างๆ ต้องมีเงินขับเคลื่อน พระสงฆ์จะไปเรียกรายเงินจากญาติโยมเหมือนนักธุรกิจนั้นไม่เหมาะสม ท่านมีฐานะทางสงฆ์สูงจึงต้องระวังการจะไปสนับสนุนโครงการต่างๆ ก็ต้องถ่วงๆ แม้ท่านอยากจะช่วยเหลือส่งเสริมเพียงใดก็ตาม แต่ถึงอย่างนั้นท่านก็จะเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำการทำงานของหน่วยงาน องค์กรต่างๆ อยู่เสมอ”

พล.ต. ไชยนาถ ญาตินิกุล กล่าวว่า “สิ่งที่จะเป็นข้อจำกัดเดียวเท่านั้นที่ทำให้การพัฒนาสังคมของท่านสะดุดก็เพียงการเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยีต่างๆ ที่พระสงฆ์ยังต้องทำความเข้าใจเพิ่ม เรียนรู้ปรับเปลี่ยนให้เท่าทัน แต่พระพรหมวชิรญาณท่านมองไกลและปรับเปลี่ยนมาอย่างต่อเนื่องอยู่แล้ว หรือจะมีบ้างก็คือท่านเป็นพระผู้ใหญ่ที่พุทธศาสนิกชนทั่วไปอาจไม่ค่อยได้เข้าปรึกษาปัญหาอย่างพระสงฆ์เจ้าอาวาสทั่วไป แต่ท่านก็ลดช่องว่างตรงนั้นด้วยการเข้าไปเป็นประธานอุปถัมภ์โครงการต่างๆ ที่จะช่วยเหลือด้านอื่นแทนหรือเปิดช่องทางการเผยแพร่ทางโซเชียล (ศูนย์ความดีพรหมวชิรญาณ) ทางสถานีโทรทัศน์ WBTV ซึ่งพระพรหมวชิรญาณท่านมีความรอบด้าน ข้อจำกัดจึงมีน้อยต่อการพัฒนาสังคมของท่าน”

สังคมควรให้การสนับสนุนบทบาทการดำเนินงานพัฒนาสังคมของพระสงฆ์ซึ่งสามารถทำได้ 2 ด้าน คือ 1) ต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ในสังคม โดยเปิดโอกาสให้พระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถแสดงบทบาทในการพัฒนาสังคมร่วมกับฆราวาส และ 2) ต้องได้รับการสนับสนุนจากวงการสงฆ์ด้วยกันเพื่อสร้างพระสงฆ์นักพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาหรือการฝึกอบรมเพิ่มพูนทักษะความรู้ความสามารถทั้งทางโลกทางธรรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการถ่ายทอดสู่ฆราวาสและการพัฒนาต่อ ยอดกับสังคม

ข้อวิจารณ์

ปัญหาต่างๆ ในสังคม พระสงฆ์สามารถเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนามีส่วนร่วมในการพัฒนาแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ กล่าวคือ พระสงฆ์ตามหลักของพระพุทธเจ้าแล้วบทบาทหน้าที่ในการจะพัฒนาหรือแก้ไขปัญหานั้นมุ่งไปในทางของการอบรม สั่งสอนชี้แนะบุคคลไปในสิ่งที่ถูกต้อง ประดุจพ่อแม่อบรมสั่งสอนบุตร ประดุจครูอาจารย์อบรมลูกศิษย์ โดยทุกคนที่พระสงฆ์อบรมต้องมีการประเมินผลเสมอว่าสามารถพัฒนาเขาได้มากน้อยเพียงใด หรือพัฒนาได้หรือไม่ สิ่งแรกคือพัฒนาใจ ก่อนจะสู่การเข้าไปช่วยพัฒนาด้านอื่น อย่างด้านการศึกษา ด้านสุขอนามัย ด้านอาชีพ เป็นต้น เพราะอย่างน้อยการอบรมจิตใจมีส่วนช่วยให้คนในสังคมรู้ผิดชอบชั่วดีก่อนไปอยู่ร่วมกับผู้อื่น

นอกจากนี้ บทบาทหลักของพระสงฆ์คือเป็นผู้ให้ความกระจ่างกับปัญหาทุกปัญหาด้วยหลักธรรมของพระพุทธเจ้า โดยเฉพาะคำว่าปัญหาสังคม สิ่งที่เกิดเป็นปัญหาก็ย่อมมาจากปัญหาของคนในสังคม ซึ่งขาดการแก้ปัญหาก็ถูกต้อง เพราะเขายังขาดปัญญา เขายังมีพื้นฐานของความคิดที่แตกต่างกัน มีวิธีแก้ปัญหาก็แตกต่างกัน การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องที่ควรก็คือ สร้างกำลังใจที่เข้มแข็ง คือบทบาทหลักของพระสงฆ์ ส่วนบทบาทอื่นขึ้นอยู่กับโอกาสของพระสงฆ์แต่ละรูปจะได้ทำเพิ่มขึ้น

บทบาทกับชุมชนและการพัฒนาชุมชนของพระพรหมวชิรญาณ มีลักษณะเด่นคือครอบคลุมทั้งด้านสาธารณสงเคราะห์ ความเป็นอยู่ที่ดีของชาวบ้าน และการพัฒนาจิตใจให้พ้นทุกข์ให้มีปัญญาในการแก้ไขปัญห การดำเนินโครงการต่างๆ ล้วนเป็นไปเพื่อช่วยเหลือให้ชาวบ้านและพระภิกษุ สามเณรในท้องถิ่นมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เสริมสร้างปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตเพื่อให้มีความพร้อมที่จะพัฒนาศักยภาพได้เต็มที่ พิจารณาจากการที่ท่านเน้นที่การพัฒนาด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และการส่งเสริมอาชีพให้คนมีงานทำในถิ่นฐานบ้านเกิด ท่ามกลางการทำงานโครงการต่างๆ มีความยาก และข้อจำกัดมากมาย แต่พระพรหมวชิรญาณท่านมีความเป็นผู้นำ ทั้งนำ ทำ นำสร้าง นำแก้ปัญหา เชื่อมผู้คนในส่วนต่างๆ ทั้งระดับบน กลาง และล่าง ที่มีความพร้อมแตกต่างกันเอามาเสริมการทำงานให้โครงการมีศักยภาพและดำเนินการที่เป็นประโยชน์ให้มากที่สุด ประชาชน ชาวบ้านในชุมชนบ้านขางน้อยซึ่งเป็นพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ กิจกรรมพัฒนาของพระพรหมวชิรญาณ ส่วนใหญ่จึงมีความเคารพ ศรัทธา และตระหนักในความเสียสละ ความตั้งใจในการพัฒนาชุมชนบ้านขางน้อย และให้ความร่วมมือในการดำเนินงานกับพระพรหมวชิรญาณเป็นอย่างดี

คุณลักษณะที่เด่นชัดในการทำงานพัฒนาสังคมของพระพรหมวชิรญาณ คือ ใช้หลักการประสานความร่วมมือกับคนทุกคน ทุกกลุ่ม ทั้งภาครัฐ หน่วยงาน ทหาร และชาวบ้าน เป็นการเชื่อมโยง ใช้เครือข่ายกับญาติโยมที่มีศรัทธามาช่วยกันดำเนินงาน บ้างเป็นกำลังร่างกาย แรงใจ บ้างเป็นกำลังเงินปัจจัย จึงนับได้ว่าพระพรหมวชิรญาณท่านเป็นเสมือน “ศูนย์รวมศรัทธาของชุมชน” และในการทำงานท่านให้หลักธรรมะให้ความรู้ที่ถูกต้องในการบริหารจัดการงานต่างๆ เพื่อสร้างการบริหารงานโดยใช้ความเมตตาและความเป็นธรรมหยั่งรากลงไปในแต่ละที่ที่ท่านช่วยบริหารจัดการอยู่ ใ้บุคคลในแต่ละแห่งยึดถือไว้จนเป็นแบบแผนและพัฒนาต่อไปยังสังคม

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมการพัฒนาของพระพรหมวชิรญาณแม้ว่าจะให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือพัฒนาชาวบ้านและคณะสงฆ์ในที่ต่างๆ แต่ก็ยังครอบคลุมเพียงบางส่วน หรือครอบคลุมเป็นบางจุด และเป็นลักษณะโครงการที่ทำให้โดยการประสานเชื่อมโยงเครือข่ายหน่วยงานและญาติโยมเข้ามามีส่วนร่วม ดังนั้นความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการของคนในพื้นที่ยังมีไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นความรู้สึกว่าเป็นโครงการที่พระพรหมวชิรญาณทำให้ สร้างให้ ดังนั้นเมื่อพระพรหมวชิรญาณ ไม่ได้อยู่ในพื้นที่หรือไม่ได้ดำเนินการต่อจึงทำให้โครงการ/กิจกรรมต่างๆ ลดพลัง ศักยภาพลงไปเป็นบางช่วง

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดในการพัฒนาสังคมผ่านโครงการและกิจกรรมของพระพรหมวชิรญาณ และเพื่อศึกษาทัศนคติของชาวชุมชนบ้านยางน้อยต่อการพัฒนาสังคมของพระพรหมวชิรญาณ โดยกำหนดวิธีการวิจัยเป็นแบบการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ สำหรับประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 285 คน ซึ่งเป็นชาวชุมชนบ้านยางน้อย สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 10 คน

ผลการศึกษา พบว่า ในทัศนะของชาวชุมชนบ้านยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมตอบทบทวนของพระพรหมวชิรญาณในการปฏิบัติศาสนกิจและการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.30 โดยในแต่ละด้านมีจุดเด่น ดังนี้

1. ด้านการปกครองคณะสงฆ์ ความเห็นของประชาชนตอบทบทวนของพระพรหมวชิรญาณในการปกครองคณะสงฆ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีจุดเด่น คือ สามารถควบคุมส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม สามารถควบคุมดูแลการจัดกิจกรรมภายในวัดให้เป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย และมีความสำคัญในการศึกษาอบรม และสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิต และประชาชนทั่วไป

2. ด้านการเผยแผ่ศาสนา ความเห็นของประชาชนตอบทบทวนของพระพรหมวชิรญาณในการเผยแผ่ศาสนาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีจุดเด่น คือ เป็นผู้ที่มีความสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เป็นที่รู้จักและยอมรับมากยิ่งขึ้นทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในการเผยแผ่ธรรมแก่ประชาชนทั่วไปให้เข้าใจง่าย มีความน่าสนใจ และมีความเอาใจใส่ในการส่งเสริมและพัฒนาในด้านการเผยแผ่พระศาสนาให้มีความก้าวหน้าและทันต่อสถานการณ์โลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

3. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ความเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระพรหมจริญญในการสาธารณสงเคราะห์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีจุดเด่น คือ เป็นผู้นำในการบูรณปฏิสังขรณ์และก่อสร้างศาสนสถาน เช่น อุโบสถ ศาลาการเปรียญ กุฏิ วิหาร มณฑป เป็นผู้ส่งเสริมด้านศาสนศึกษา ทั้งแผนกธรรมบาลี และศึกษาสงเคราะห์ เด็กก่อนวัยเรียน ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา และถวายงานในด้านศาสนพิธีและการสาธารณะสงเคราะห์ในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร

4. ด้านการสาธารณูปการ ความเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระพรหมจริญญในการสาธารณูปการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.20 โดยมีจุดเด่น คือ ควบคุมดูแลและอำนวยความสะดวกในการให้ใช้วัดเป็นสถานที่จัดประชุม หรือกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนอย่างคุ้มค่า สามารถจัดการดูแลรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสะอาด งานเทศกาลประจำปี กิจกรรมการณุปณสถาน การจัดประโชชน์ทรัพย์สินของวัด และสามารถสร้างความร่วมมือและแรงสนับสนุนทั้งจากพระสงฆ์ ฆราวาสหรือจากชุมชนในการการดูแล การซ่อมแซม การสร้าง การทำนุบำรุงรักษาอาคารสถานที่หรือศาสนสถานต่างๆ ที่สำคัญภายในวัด

5. ด้านการพัฒนาชุมชน ความเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระพรหมจริญญในการพัฒนาชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีจุดเด่น คือ การพัฒนาชุมชนบ้านยางน้อย ได้แก่ การพัฒนาถนนหนทางในหมู่บ้าน สถานือนามัย สร้างประปา ไฟฟ้าและพัฒนาในด้านการศึกษาของเด็กและเยาวชน การพัฒนาวัดยางน้อยโดยการสร้างอาคารสถานที่ ประปาและไฟฟ้าในวัด ตลอดจนส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์และพุทธศาสนิกชน และการพัฒนาจิตใจ ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านและวัดให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ช่วยเหลือ เป็นที่พึ่งแก่กันและกัน

ในส่วนทัศนะของชาวชุมชนบ้านยางน้อยต่อบทบาทกับชุมชนและการพัฒนาชุมชนของพระพรหมจริญญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.38 โดยแต่ละกิจกรรม/โครงการมีจุดเด่น ดังนี้

1. โครงการส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ บ้านยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ความเห็นของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีจุดเด่น คือ เป็นโครงการที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพของ

คนต่อไป สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาให้ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากโครงการมีความเป็นอยู่ที่ดี และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตตัวเองต่อไปได้ และความรู้ความสามารถของพระพรหมวชิรญาณในการประสานงาน การดำเนินงานร่วมกับคนในชุมชนและหน่วยงานต่างๆ

2. โครงการสร้างโรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษา มหาวชิราลงกรณ ความเห็นของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีจุดเด่นคือ เป็นโครงการที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของชุมชน เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนต่อไป ความรู้ความสามารถของพระพรหมวชิรญาณในการประสานงาน การดำเนินงานร่วมกับคนในชุมชนและหน่วยงานต่างๆ และความต่อเนื่องในการดำเนินงานโครงการ

3. การพัฒนาวัดยางน้อย ความเห็นของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีจุดเด่น คือ เป็นโครงการที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนต่อไป ความรู้ความสามารถของพระพรหมวชิรญาณในการประสานงาน/การดำเนินงานร่วมกับคนในชุมชน หน่วยงานต่างๆ สามารถแก้ปัญหา พัฒนาให้ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากโครงการมีความเป็นอยู่ที่ดี และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตตัวเองต่อไปได้

4. การพัฒนาชุมชนบ้านยางน้อย ความเห็นของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีจุดเด่น คือ เป็นโครงการที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนต่อไป ความรู้ความสามารถของพระพรหมวชิรญาณในการประสานงาน การดำเนินงานร่วมกับคนในชุมชนและหน่วยงานต่างๆ และสามารถแก้ปัญหา พัฒนาให้ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากโครงการมีความเป็นอยู่ที่ดี สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตตัวเองต่อไปได้

จากการศึกษา พบว่า พระพรหมวชิรญาณมีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่แต่ละด้านได้เป็นอย่างดี มีลักษณะความเป็นนักคิด ผู้นำ และนักประสานในการเชื่อมผู้คนในสังคม ในทุกชนชั้น ให้เข้ามาทำงาน กิจกรรมโครงการต่างๆ ร่วมกันได้เป็นอย่างดี โดยพระพรหมวชิรญาณท่านมีความโดดเด่น คุณลักษณะที่เด่นชัดในการทำงานร่วมกับชุมชนและการพัฒนาสังคม

1. เป็นนักบริหารนโยบายสาธารณะ คือ ท่านมีโครงการต่างๆ เพื่อให้กระทำในรูปแบบ เช่น ศูนย์ศิลปาชีพฯ บ้านยางน้อย โรงพยาบาล 50 พรรษา มหาวชิราลงกรณ์ (โรงพยาบาลสงฆ์)

2. เป็นพระสงฆ์ในการพัฒนา ทั้งในส่วนของการพัฒนาชุมชนถิ่นต่างๆ ในต่างจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นภูมิลำเนาของท่าน ช่วยเหลือประชาชนในถิ่นทุรกันดาร เช่น ด้านการประกอบอาชีพ อยากให้ชาวบ้านมีอาชีพที่เลี้ยงตัวเองได้ในชุมชน ให้มีความรักถิ่นเกิด บ้านเกิด ไม่อยากให้ทิ้งบ้านเกิด ซึ่งก็เป็นที่มาของการสนอง โครงการศูนย์ศิลปาชีพฯ บ้านยางน้อย ที่ส่งเสริมอาชีพ ทำให้ชาวบ้านมีงานทำ มีรายได้ เป็นต้น ดังกลุ่มชาวบ้าน ผู้นำ ให้เข้ามาร่วมดำเนินงาน เกิดรูปธรรม ชวนชาวบ้านมาประชุมปรึกษา และทำงานร่วมกัน
3. มีหลักคิดที่เน้นการทำประโยชน์เพื่อสังคม จะมองจุดด้อยของแต่ละพื้นที่ ดึงมาเป็นจุดเด่น สร้างแนวคิดเกิดขึ้นก่อน และสร้างงานให้เกิดขึ้น
4. เป็นนักปกครอง พระพรหมวชิรญาณมักจะแก้ปัญหา สร้างกติการะบบแนวคิดใหม่ๆ ใช้หลักพระธรรมวินัย เน้นการปกครองการกระจายอำนาจ ปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด
5. เป็นนักคิดนักเขียน ท่านได้อบรมสั่งสอนผ่านงานเขียนทั้งในเรื่องการใช้ชีวิตและการพัฒนาในรูปแบบของหนังสือ บทความ กวี เรื่องสั้น โดยเน้นทางธรรมะ เอาคำสอนของพระพุทธเจ้า โดยมีการตีพิมพ์ใน โอกาสสำคัญต่างๆ มอบให้ญาติโยมได้ศึกษา
6. มีเมตตาธรรม ในสังคมที่มีความแตกแยก ท่านใช้หลักเจรจาโดยธรรมะ และสงเคราะห์ เพื่อให้การดำเนินงานมีความร่วมมือและสมานฉันท์ และมีความเมตตาต่อลูกศิษย์และทุกคนที่เข้ามาขอคำปรึกษาแนะนำเมื่อพบเจอปัญหาในการดำเนินชีวิต หรือการทำธุรกิจ การงาน โดยใช้หลักธรรมเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา
7. เป็นผู้อ่อนน้อม ทำงานด้วยความมุ่งมั่น เสียสละ และมีความทุ่มเทในการปฏิบัติศาสนกิจ
8. เป็นพระสงฆ์พัฒนาตนเองเสมอ โดยการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ รอบตัว และแนะนำพระสงฆ์ญาติโยมให้อยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมให้ควร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าพระสงฆ์กับการพัฒนามีบทบาทความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะพระสงฆ์ถือได้ว่าเป็นคณะหรือกลุ่มพลังที่สำคัญของสังคม อยู่ในสถาบันหลักของชาติ ดังนั้นพระสงฆ์สามารถเข้ามามีส่วนและมีบทบาทในการพัฒนาสังคมให้ขับเคลื่อนไปในทางที่ดี ที่เหมาะสมกับยุคสมัยได้ควรมีปัจจัยที่สนับสนุนบทบาทของพระสงฆ์ ดังนี้

1. พระสงฆ์ต้องมีทักษะความเป็นผู้นำ คิดเพื่องาน วางแผนดำเนินงานมีความสำเร็จ เป็นแบบอย่างที่ดี
2. มีโครงการที่ได้ทำให้เกิดความสำเร็จและต่อเนื่อง เป็นตัวอย่างการเรียนรู้ได้จริง
3. ชุมชนควรกล้าสะท้อนปัญหาของตัวเองและเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเจ้าของปัญหาอย่างแท้จริง
4. การดำเนินกิจกรรม โครงการต่างๆ ในการพัฒนาควรยึดหลักความจำเป็นของชาวบ้าน มีความเข้าใจในสังขธรรม คิดถึงความจำเป็นของคนในการดำรงชีวิตเพื่อมาสอดคล้องกับโครงการ
5. พระสงฆ์ในชุมชนอย่าคิดว่าชาวบ้านเป็นปัญหา แต่ควรเห็นศักยภาพของชาวบ้าน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาทัศนะของชาวชุมชนบ้านยางน้อยที่มีต่อการพัฒนาสังคมของพระสงฆ์ (พระพรหมจริยาน) ในภาพกว้าง ไม่ได้เจาะจงว่าเป็นการพัฒนาด้านใด และทำกับกลุ่มใด ซึ่งหากมีการศึกษาวิจัยที่เจาะจงหรือศึกษาอย่างลึกลงไปที่การทำงานพัฒนาของพระสงฆ์ในแต่ละด้าน เช่น ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านอาชีพ ด้านศาสนา ด้านสาธารณสงเคราะห์ เป็นต้น ที่ทำร่วมกับชุมชนว่ามีกระบวนการ วิธีการขั้นตอนในการดำเนินงานอย่างไร และสามารถบรรลุเป้าหมายการดำเนินงานได้หรือไม่อย่างไร ชุมชนได้เรียนรู้อะไรหรือไม่จากการพัฒนาสังคมโดยพระสงฆ์ เพื่อค้นหาชุดความรู้การทำงานพัฒนาสังคมของพระสงฆ์ในชุมชนที่เป็นแนวทาง

หรือแบบอย่างให้กับพระสงฆ์รูปอื่นๆ ที่มีใจหรือมีความประสงค์ที่จะคิดริเริ่มโครงการกิจกรรมพัฒนาสังคมร่วมกับชุมชน

2. ควรมีการศึกษาว่าผลงานโครงการการพัฒนาสังคมของพระพรหมวชิรญาณมีผลการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในเชิงมีแนวโน้มที่จะมีประสิทธิภาพมากขึ้นหรือไม่ อย่างไร มีปัจจัยอะไรที่สนับสนุน หรือขัดขวาง

3. ผลการปฏิบัติงานของโครงการโรงพยาบาล 50 พรรษาฯ ควรมีการวิจัยระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงาน ประชาชน ผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นอย่างไร การดำเนินงานของโรงพยาบาล 50 พรรษาฯ ทำให้ประชาชนมีความมั่นใจในความมั่นคง ปลอดภัยได้มากน้อยแค่ไหน

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

ไชยนาจ ญาคิณิมพลี. 2556. สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2556.

พระมหานงค์ สุ่มงูโร. 2554. กวีนิพนธ์ พระพรหมวชิรญาณ (ประสิทธิ์ เขมังกโร). พิมพ์ครั้งที่ 2
สมุทรปราการ: เอเชีย แปซิฟิก ออฟเซ็ท.

พระมหารัตนพล รตนพล. 2547. บทบาทพระสงฆ์ต่อการสร้างชุมชนเข้มแข็งศึกษาเฉพาะกรณี
พระสงฆ์กลุ่มสหธรรมเพื่อการพัฒนาในจังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาไทยศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

พระมหาสมคิด สาระภา. 2549. บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน : ศึกษากรณีพระครูอุดม
พัฒนกร (กร (สายเนตร) ยโสธร) วัดอุดมผลราม บ้านขามเปี้ย ตำบลขามเปี้ย อำเภอ
ตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคม
ศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

พระพรหมวชิรญาณ. 2556. สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2556.

พระไพศาล วิสาโล. 2546. “พระสงฆ์เพื่อสังคม” (Online). www.visalo.org, 1 กุมภาพันธ์ 2551.

พระศรีวิจิราภรณ์. 2556. สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2556.

พระสุธีธรรมนาถ. 2551. ประวัติพระพรหมวชิรญาณ (ประสิทธิ์ เขมังกโร). กรุงเทพฯ: วัดยานนาวา.

พระอธิการประวัติ กันทะคุณ. 2550. บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษา
ตำบลนายม อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

วิเชียร ชาญณรงค์. 2547. บทบาทพระสงฆ์ในการนำหลักธรรมมาใช้ทำกิจกรรมงานพัฒนาชุมชน
เพื่อการลด ละ เลิกอบายมุข ศึกษาเฉพาะกรณีพระครูศีลวราภรณ์ (เฉลิม จิตฺตสีโล).
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาชุมชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุขใจ พนิชศักดิ์พัฒนา. 2551. โครงการสร้างโรงพยาบาล 50 พรรษา มหาวชิราลงกร. มูลนิธิ
โรงพยาบาล 50 พรรษา มหาวชิราลงกร.

_____. 2556. สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2556.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2549. ทฤษฎีและกลยุทธ์ การพัฒนาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อารมณ บุญเหลือ. 2556. สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2556.

ภาคผนวก

ชีวประวัติและตำแหน่งหน้าที่ของพระพรหมจริญญ์

พระพรหมจริญญ์ ฉายา เขมงฺกโร เดิมชื่อ ประสิทธิ์ นามสกุล สุทธิพันธุ์ เกิดวันที่ 24 พฤษภาคม พุทธศักราช 2480 บิดาชื่อขุนก่อเอ้ อุกฤษ (ผา) มารดา นางก่อเอ้ อุกฤษ (ดา) บ้านยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอบึงนาราง จังหวัดอุบลราชธานี ปัจจุบันดำรงตำแหน่งพระอุปัชฌาย์ประเภท วิสามัญ กรรมการเถรสมาคม เจ้าอาวาสวัดยานนาวา และเจ้าอาวาสวัดธรรมาราม นครชिकाโก สหรัฐอเมริกา โดยภูมิลำเนาเดิมท่านอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานี ท่านมีชีวิตในวัยเด็กและเติบโตในชนบท จากนั้นท่านได้บรรพชาเป็นสามเณรเมื่อ วันที่ 3 เมษายน 2491 ที่วัดยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอบึงนาราง จังหวัดอุบลราชธานี พระครูพิณสุตคุณ เจ้าคณะอำเภอบึงนาราง วัดทุ่งสว่าง บ้านโนนใหญ่ ตำบลก่อเอ้ อำเภอบึงนาราง จังหวัดอุบลราชธานี เป็นพระอุปัชฌาย์ และอุปสมบทเป็นพระภิกษุ วันที่ 20 กรกฎาคม 2501 ณ พระอุโบสถวัดจักรวรรดิราชาวาสวรมหาวิหาร แขวงจักรวรรดิ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร ซึ่งพระธรรมธีรราชมหามุนี (ธีร์ ปุณณโก ป.ธ.9) เจ้าอาวาสวัดจักรวรรดิ (ในขณะนั้น) เป็นพระอุปัชฌาย์ และได้ศึกษาเล่าเรียนในกรุงเทพมหานคร

พระพรหมจริญญ์ มีวิทยฐานะ ดังนี้

1. วิทยฐานะสายสามัญ ใน พ.ศ. 2491 สำเร็จวิชาสามัญชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่โรงเรียนประชาบาล (พรหมพิทยา) บ้านยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอบึงนาราง จังหวัดอุบลราชธานี และใน พ.ศ. 2503 จบชั้นบาลีอบรมศึกษา มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

2. วิทยฐานะพระปริยัติธรรมในพระพุทธศาสนา มีดังนี้

พ.ศ. 2497 สอบได้นักธรรมชั้นตรี สำนักเรียนวัดยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอบึงนาราง จังหวัดอุบลราชธานี

พ.ศ. 2498 สอบได้นักธรรมชั้นโท สำนักเรียนวัดยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอบึงนาราง จังหวัดอุบลราชธานี

พ.ศ. 2499 สอบได้นักธรรมชั้นเอก สำนักเรียนวัดมณีวนาราม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

พ.ศ. 2501 สอบได้ประโยค ป.ธ.3 สำนักเรียนวัดจักรวรรดิราชาวาสวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร

พระพรหมวชิรญาณได้รับความไว้วางใจจากหลายส่วนให้ดำรงตำแหน่งต่างๆ อย่างหลากหลายในแต่ละช่วงเวลา ดังนี้

ช่วงเวลา	ตำแหน่ง หน้าที่
พ.ศ. 2494 – 2497	เป็นประจําสำนักงานคณะกรรมการบริหารคณะสงฆ์จังหวัดอุบลราชธานี
พ.ศ. 2501 – 2510	เป็นประจําสำนักงานเจ้าอาวาสวัดจักรวรรดิราชาวาส กรุงเทพมหานคร สนองศาสนกิจต่างๆ ในเจ้าพระคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี (ธีร ปุณณกมหาเถร)
พ.ศ. 2501 – 2510	เป็นประจํากองงานเจ้าคณะตรวจการภาค 3 สอนงานบริหารคณะสงฆ์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย
พ.ศ. 2508 – 2510	เป็นเลขานุการเจ้าคณะใหญ่หนเหนือ สอนงานบริหารคณะสงฆ์ในหน เหนือของประเทศไทย
พ.ศ. 2510 – 2530	เป็นเลขานุการเจ้าอาวาสวัดจักรวรรดิราชาวาส
พ.ศ. 2510 – 2530	เป็นเลขานุการเจ้าคณะใหญ่หนตะวันออก สอนงานบริหารคณะสงฆ์ใน หนตะวันออกของ ประเทศไทย
พ.ศ. 2516 – 2544	เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดจักรวรรดิราชาวาส
พ.ศ. 2518	ขณะดำรงสมณศักดิ์ที่ พระสุธีรัตนภรณ์ ในฐานะเลขานุการแม่กองงาน พระธรรมทูตแห่งคณะสงฆ์ไทย ได้รับบัญชาจากเจ้าพระคุณสมเด็จพระ ธีรญาณมุนี (ธีร ปุณณกมหาเถร) เจ้าอาวาสวัดจักรวรรดิราชาวาส และแม่ กองงานพระธรรมทูต ให้เดินทางไปคลี่คลายปัญหาและสนับสนุนการ ปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ และชาวไทยในนครนิวยอร์กและใน สหรัฐอเมริกา (ร่วมกับเอกอัครราชทูตไทย ประจําสหประชาชาติ ณ นคร นิวยอร์ก)
ปลาย พ.ศ. 2518	เป็นที่ปรึกษาศูนย์พระพุทธศาสนาไทยแห่งรัฐอิลลินอยส์ นครชิคาโก เพื่อ สนับสนุนกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมไทยของชุมชนไทยในรัฐ อิลลินอยส์
พ.ศ. 2519 – 2530	เป็นประธานสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา

ช่วงเวลา	ตำแหน่ง หน้าที่
พ.ศ. 2525 – 2528	เป็นประธานกรรมการอำนวยการ (เจ้าอาวาสวัดพุทธาวาส นครอิศวรตัน รัฐเท็กซัส รูปแรก
พ.ศ. 2525 – 2528	เป็นประธานอำนวยการ (เจ้าอาวาสวัดพุทธรังษี นครไมอามีรัฐฟลอริดา รูปแรก) ตามข้อเสนอของพระวิเทศธรรมรังษี (สุรศักดิ์ ชีวานนุโท) วัดไทยกรุงวอชิงตัน ดีซี ผู้ประสานงานกับพุทธศาสนิกชนในนครไมอามีในการสร้างวัดไทยในรัฐนั้น
พ.ศ. 2530 – 2544	เป็นรองประธานกรรมการบริหารคณะสงฆ์วัดจักรวรรดิราชาวาส
พ.ศ. 2530 – 2544	เป็นประธานกรรมการฝ่ายการปกครองคณะสงฆ์วัดจักรวรรดิราชาวาส
พ.ศ. 2535 – 2538	เป็นเจ้าคณะ 1 วัดจักรวรรดิราชาวาส กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2540 – 2544	เป็นเจ้าคณะ 8 วัดจักรวรรดิราชาวาส กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2543 – 2544	เป็นผู้รักษาการเจ้าคณะ 6 วัดจักรวรรดิราชาวาส กรุงเทพมหานคร
ปลาย พ.ศ. 2544	ได้รับพระบัญชาจากสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ให้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส พระอารามหลวง วัดยานนาวา และเดินทางมารับตำแหน่งอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2545
พ.ศ. 2545	เป็นประธานโครงการศูนย์วิปัสสนากรรมฐาน และ ศูนย์วัฒนธรรมอเมริกัน - ไทย ณ วัดนวมินทรราชูทิศ นครบอสตัน เฉลิมพระเกียรติฯ เพื่อประโยชน์และสันติสุขแก่ชาวไทยชาวอเมริกันและชาวโลก
พ.ศ. 2549	เป็นประธานอำนวยการวัดนวมินทรราชูทิศ นครบอสตัน สหรัฐอเมริกา เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี และเฉลิมพระเกียรติ ในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์พระพรหมจริญญาน

แบบสัมภาษณ์พระพรหมจริญญ

แบบสัมภาษณ์นี้ใช้เก็บข้อมูลวิทยานิพนธ์ เรื่อง ทักษะของชาวมุสลิมบ้านยางน้อยต่อการพัฒนาสังคมของพระพรหมจริญญ (ประสิทธิ์ เหมงูโร) โดยร้อยตำรวจโท ชัย แสงฉาย นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนสังคม โครงการสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (บางเขน) แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับประวัติของพระพรหมจริญญ

1. ชีวิตในวัยเยาว์ของท่านเป็นอย่างไร ?

คำถามย่อย : ท่านเกิดที่ไหน ใช้ชีวิตวัยเยาว์ที่ไหน มีวิถีชีวิตอย่างไร มีลักษณะบุคลิกอย่างไร

2. ครอบครัวของท่านเป็นอย่างไร ?

คำถามย่อย : เช่น พ่อแม่ชื่อนามสกุลอะไร / เป็นคนพื้นเพที่ไหน พูดภาษาอะไร / การศึกษาของพ่อแม่เรียนจบชั้นไหน และเรียนอย่างไร (เรียนวัดหรือโรงเรียน) / พ่อกับแม่ประกอบอาชีพอะไร / พ่อแม่มีวิธีการสอนหรือการเลี้ยงดูอย่างไร / มีพี่น้องกี่คน เป็นหญิง เป็นชาย กี่คน ชื่ออะไร (เรียงลำดับคนโต-คนเล็ก) / พี่น้องแต่ละคนเรียนจบชั้นไหน ประกอบอาชีพอะไร / ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องเป็นอย่างไร สนับสนุนกับใครมากที่สุด

3. การศึกษา

คำถามย่อย : ท่านได้ศึกษาเล่าเรียนอะไรบ้าง ศึกษาที่ไหน / วิธีการเรียนการสอนของครูเป็นอย่างไร / ท่านถนัดหรือชอบวิชาอะไรเป็นพิเศษ / ท่านเป็นคนขยันเรียนมากน้อยอย่างไร / ท่านมีวิธีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตัวเองหรือไม่ อย่างไร

4. ช่วงชีวิตก่อนการอุปสมบท

คำถามย่อย : ช่วงชีวิตก่อนการอุปสมบท ท่านมีวิถีชีวิตอย่างไร? / มีความคิด ความตั้งใจหรือเป้าหมายในการดำเนินชีวิตอย่างไร ?

5. ชีวิตหลังการอุปสมบท

คำถามย่อย : หลังจากที่ท่านอุปสมบทแล้วท่านดำเนินชีวิตอย่างไร / วิถีชีวิตที่ท่านในแต่ละวันมีอะไรบ้าง / เมื่ออุปสมบทแล้วท่านจำวัดใดเป็นวัดแรก บทธาปในวัดคืออะไร อยู่ที่วัดนั้นกี่ปี / ตลอดช่วงเวลาของการเป็นพระสงฆ์ ท่านได้จำวัดมาแล้วกี่แห่ง วัดใดบ้าง ช่วงเวลาที่อยู่วัดนั้นๆ กี่ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.ใด – ปี พ.ศ.ใด และมีบทบาทหรือตำแหน่งอะไรในวัดนั้นๆ / ท่านมีความคิดต่อการมองโลก มองสังคมเป็นอย่างไร ในฐานะพระสงฆ์

ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับแนวคิด เจตคติ รูปแบบการพัฒนาสังคมของพระพรหมวชิรญาณ

1. ท่านคิดว่าสังคมไทย (ชนบทและเมือง) อยู่ท่ามกลางสถานการณ์ปัญหาอะไรบ้าง แต่ละปัญหามีสาเหตุมาจากอะไร และส่งผลกระทบอย่างไรบ้าง ?

2. ท่านคิดว่าพระสงฆ์จะสามารถเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนา มีส่วนร่วมในการพัฒนาแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้หรือไม่อย่างไร ?

3. ท่านคิดว่าการพัฒนาของสังคมไทย (ชนบทและเมือง) ควรจะให้ความสำคัญกับเรื่องใดบ้าง / หรือควรมีทิศทางการพัฒนาไปอย่างไร ?

4. ในฐานะพระสงฆ์ท่านได้ดำเนินโครงการและกิจกรรมการพัฒนาสังคมด้านใดบ้าง ?

4.1 ด้านโครงการกิจกรรมการพัฒนา

4.2 ด้านการปกครองพระสงฆ์

4.3 ด้านการเผยแผ่ศาสนา

4.4 ด้านสาธารณะสงเคราะห์

4.5 ด้านศิลปวัฒนธรรม

4.6 ด้านอื่นๆ.....

หมายเหตุ: ข้อ 4.1 -4.6 ใช้คำถามร่วมของแต่ละด้านดังกล่าว ดังนี้ กิจกรรมการพัฒนาแต่ละด้านมีจุดเริ่มต้นหรือความเป็นมาอย่างไร / ทำกิจกรรมอะไรบ้าง ทำที่ไหน ดำเนินการอย่างไร ลักษณะงานเป็นอย่างไร ใครเข้ามาเกี่ยวข้องบ้าง มีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร และผลการดำเนินงาน

เป็นอย่างไร/โครงการและกิจกรรมต่างๆ ที่ทำท่านคิดว่าประสบผลสำเร็จหรือไม่อย่างไร และมี
ปัญหาอุปสรรคอย่างไรในการทำงาน / ท่านมีบทบาทอย่างไร

5. ท่านคิดว่าพระสงฆ์ควรมีบทบาทในการพัฒนาสังคมในปัจจุบันอย่างไร ?

6. ท่านคิดว่าพระสงฆ์นักพัฒนาควรมีคุณสมบัติที่สำคัญอย่างไร ?

7. ท่านคิดว่าข้อจำกัดในเรื่องบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมคืออะไร ?

8. ท่านคิดว่าการสนับสนุนบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมควรทำอย่างไร

แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

แบบสัมภาษณ์นี้ใช้เก็บข้อมูลวิทยานิพนธ์ เรื่อง ทักษะของชาวชุมชนบ้านยางน้อยต่อการพัฒนาสังคมของพระพรหมวชิรญาณ (ประสิทธิ์ เขมังกโร) โดยร้อยตำรวจโท ชัช แสงฉาย นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนสังคม โครงการสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (บางเขน)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-นามสกุล :

อายุ : ปี ภูมิลำเนา :

ตำแหน่ง / อาชีพ :

ชื่อวัด : (หากผู้ให้ข้อมูลเป็นพระสงฆ์)

ตอนที่ 2 ความคิด ความรู้สึก ทักษะที่มีต่อพระพรหมวชิรญาณ

1. ท่านคิดว่าพระพรหมวชิรญาณ เป็นพระสงฆ์ที่มีความโดดเด่นในเรื่องใด อย่างไร (เช่น หลักคิด ความรู้ ความสามารถ การวางตัว การปฏิบัติตน นิสัย ใจคอ ฯลฯ)

2. ท่านคิดว่าพระพรหมวชิรญาณ เป็นพระสงฆ์นักพัฒนาหรือไม่ อย่างไร / อะไรคือสิ่งที่บ่งชี้ความเป็นพระสงฆ์นักพัฒนาของพระพรหมวชิรญาณ

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับโครงการ/กิจกรรมที่ริเริ่มหรือสนับสนุนโดยพระพรหมวชิรญาณ

1. ท่านมีส่วนร่วมในโครงการ / กิจกรรมอะไรบ้างที่ริเริ่มหรือสนับสนุนโดยพระพรหมวชิรญาณ และท่านมีบทบาทหน้าที่อย่างไร

2. ท่านคิดว่ารูปแบบของโครงการ กิจกรรม การดำเนินงาน เป็นอย่างไรบ้าง มีจุดแข็ง จุดอ่อนหรือไม่ อย่างไร

3. ท่านคิดว่าโครงการหรือกิจกรรมที่พระพรหมวชิรญาณได้ริเริ่ม ดำเนินการสามารถพัฒนาสังคมได้หรือไม่ ได้มากน้อย อย่างไร

4. ท่านคิดว่าโครงการ / กิจกรรมต่างๆ มีความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค หรือไม่ อย่างไร

5. ท่านคิดว่าการทำงานของโครงการ/กิจกรรม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างในสังคมและกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 4 เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทการพัฒนาสังคมของพระพรหมวชิรญาณ

1. ท่านคิดว่าพระพรหมวชิรญาณมีบทบาทในการพัฒนาสังคมด้านใดบ้าง (เช่น ด้านการปกครองพระสงฆ์ ด้านการเผยแผ่ศาสนา ด้านสาธารณะสงเคราะห์ ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านอื่นๆ)

2. บทบาทการพัฒนาสังคมของพระพรหมวชิรญาณแต่ละด้าน (ตามที่คุณให้สัมภาษณ์ตอบ) พระพรหมวชิรญาณท่านได้ทำอะไร อย่างไร ทำได้ดีมากน้อยแค่ไหน (สิ่งที่ทำได้ดีคืออะไร / สิ่งที่ทำไม่ได้คืออะไร)

3. ท่านคิดว่าความรู้ ความสามารถในการพัฒนาสังคมของพระพรหมวชิรญาณคืออะไร

4. ท่านคิดว่าสังคมได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานของพระพรหมวชิรญาณ หรือไม่ / มากน้อยอย่างไร (ใครเป็นผู้ได้รับประโยชน์โดยตรง ได้รับประโยชน์อย่างไร และช่วยแก้ปัญหาสังคมได้หรือไม่ อย่างไร)

5. ท่านคิดว่าผลตอบรับจากการดำเนินงาน (บทบาทในการพัฒนาสังคม) ของพระพรหมวชิรญาณ เป็นอย่างไร (เช่น ความร่วมมือของส่วนต่างๆ ความเปลี่ยนแปลงของคนที่เกี่ยวข้อง ความต่อเนื่องของกิจกรรม ฯลฯ)

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคม

1. ท่านคิดว่าพระสงฆ์ควรมีบทบาทในการพัฒนาสังคมอย่างไร ด้านใดบ้าง

2. ท่านคิดว่าพระสงฆ์นักพัฒนาควรมีคุณสมบัติอย่างไร

3. ท่านคิดว่าข้อจำกัดในเรื่องบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมคืออะไร
4. ท่านคิดว่าการสนับสนุนบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมควรทำอย่างไร

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ข้อมูล
รียอดตำรวจโทชัย แสงฉาย

**แบบสอบถามวิทยานิพนธ์ เรื่อง ทักษะของชาวชุมชนบ้านยางน้อยต่อการพัฒนาสังคม
ของพระพรหมวชิรญาณ (ประสิทธิ์ เขมจุกโร)**

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ใช้เพื่อการวิจัยเรื่องทักษะของชาวชุมชนบ้านยางน้อยต่อการพัฒนาสังคมของพระพรหมวชิรญาณ (ประสิทธิ์ เขมจุกโร) ซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ประกอบการศึกษาระดับมหาบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (บางเขน)

2. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ประเด็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณด้านศาสนกิจ

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณกับชุมชนและการพัฒนา

ชุมชน

ส่วนที่ 4 ปัญหา เหนือใจในการดำเนินงาน และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนิน

โครงการและกิจกรรมการพัฒนาของพระพรหมวชิรญาณ (ประสิทธิ์ เขมจุกโร)

3. การตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากท่าน กรุณาตอบตามความคิดเห็นของท่านให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง ผู้วิจัยรับรองว่าจะนำข้อมูลที่ได้นำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น

ขอขอบพระคุณอย่างสูงในความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ร้อยตำรวจโท ชัช แสงฉาย)

นิสิตปริญญาโท สาขาพัฒนาสังคม

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เลขที่.....

แบบสอบถาม

วิทยานิพนธ์เรื่อง

ทัศนะของชาวมุสลิมบ้านยางน้อยต่อการพัฒนาสังคมของพระพรหมวชิรญาณ

ส่วนที่ 1 ประเด็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน (กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ)

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. อายุ..... อาชีพ.....
3. สถานภาพ ☐ ผู้ชำรุมชน ☐ ประชาชนทั่วไป ☐ อื่นๆ
(ระบุ).....

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อบทบาทของพระพรหมวชิรญาณด้านศาสนกิจ

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดของท่าน

ลำดับ	บทบาทของพระพรหมวชิรญาณ ด้านศาสนกิจ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านที่ 1 การปกครองคณะสงฆ์						
1	สามารถควบคุมส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี					
2	สามารถบำรุง รักษาวัด และศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปได้ด้วยดี					
3	สามารถควบคุมดูแลการจัดกิจกรรมภายในวัดให้เป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย					
4	สามารถปกครองและสอดส่องภิกษุ สามเณร ที่					

ลำดับ	บทบาทของพระพรหมวชิรญาณ ด้านศาสนกิจ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	อาศัยอยู่ภายในวัดให้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ข้อบังคับ ระเบียบ					
5	ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระ ธรรมวินัย ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช					
6	เป็นผู้รักษาพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา อย่างเคร่งครัด เป็นที่เคารพศรัทธาของภิกษุ สามเณร ตลอดจนประชาชนทุกระดับ					
7	มีความสำคัญในการศึกษาอบรม และสั่งสอนพระ ธรรมวินัยแก่บรรพชิต และประชาชนทั่วไป					
ด้านที่ 2 การเผยแผ่ศาสนา						
1	เป็นผู้ที่มีความสำคัญในการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาให้เป็นที่รู้จักและยอมรับมาก ยิ่งขึ้นทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ					
2	มีความรู้ความชำนาญในการเผยแผ่ธรรมแก่ ประชาชนทั่วไปให้เข้าใจง่ายและมีความน่าสนใจ					
3	มีความเอาใจใส่ในการส่งเสริมและพัฒนาในด้าน การเผยแผ่พระศาสนาให้มีความก้าวหน้าและทัน ต่อสถานการณ์โลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่าง รวดเร็ว					
4	มีวิธีการเผยแผ่พระศาสนาที่หลากหลาย เช่น การประพันธ์ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง บรรยาย ธรรม แสดงพระธรรมเทศนาทางสถานี วิทยุกระจายเสียง สถานีวิทยุโทรทัศน์ และสื่อ ต่างๆ					
5	มีความรู้ ความสามารถในการงานเขียนทั้งร้อยแก้ว					

ลำดับ	บทบาทของพระพรหมวชิรญาณ ด้านศาสนกิจ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	และร้อยกรอง เพื่อสะท้อนปรัชญาชีวิต การเผยแผ่พุทธธรรม คติธรรม แก่ประชาชนทุกระดับ					
6	การประพันธ์ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง เพื่อสะท้อนปรัชญาชีวิต การเผยแผ่พุทธธรรม คติธรรม แก่ประชาชน เป็นวิธีการเผยแผ่ศาสนาที่มีความน่าสนใจและเข้าใจง่าย					
7	มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะพระธรรมทูตประเทศต่างๆทั่วโลก ช่วยเผยแผ่ศาสนาประเพณี และวัฒนธรรมไทยอันดีงามให้เป็นที่ยอมรับ					
ด้านที่ 3 การสาธารณสงเคราะห์						
1	สามารถสนองงานคณะสงฆ์ของวัด ในด้านงานสาธารณกุศล จัดรับและบริจาคปัจจัยพร้อมสิ่งของต่างๆ ส่งไปสงเคราะห์พระสงฆ์และประชาชนผู้ประสบภัยต่างๆ					
2	เป็นผู้นำในการบูรณปฏิสังขรณ์และก่อสร้างศาสนสถาน เช่น อุโบสถ ศาลาการเปรียญ กุฏิ วิหาร มณฑป					
3	เป็นผู้ส่งเสริมด้านศาสนศึกษา ทั้งแผนกธรรมบาลีและศาสนศึกษาสงเคราะห์ เด็กก่อนวัยเรียน ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา					
4	ให้ความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาสาธารณูปโภคต่างๆ ในหมู่บ้าน เช่น การตัดถนน สร้างประปาหมู่บ้านและขยายไฟฟ้าให้มีใช้ทุกหลังคาเรือน เป็นต้น					
5	เป็นผู้นำชาวบ้าน ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนพัฒนาอาชีพจนได้รับพระราชทานโครงการศิลปา					

ลำดับ	บทบาทของพระพรหมวชิรญาณ ด้านศาสนกิจ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ชีพในพระองค์จากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ					
6	เป็นผู้ประสานงานให้เกิดการสนับสนุนจากรัฐบาล สร้างสถานีน้อมนัย และพัฒนาในด้านสาธารณสุข บ้านขางน้อย อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี					
7	ถวายงานในด้านศาสนพิธีและการสาธารณะสงเคราะห์ในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร					
ด้านที่ 4 การสาธารณูปการ						
1	ควบคุมดูแลการก่อสร้างการบูรณะ พัฒนาและปฏิสังขรณ์ศาสนสถานภายในวัด ให้อยู่ในสภาพเหมาะสม สว่างาม มั่นคงแข็งแรง และ ค้ำประโยชน์ใช้สอย					
2	สร้างความร่วมมือและแรงสนับสนุนทั้งจากพระสงฆ์ ข้าราชการหรือจากชุมชน ในการการดูแล การซ่อมแซม การสร้าง การทำนุบำรุงรักษาอาคารสถานที่หรือศาสนสถานต่างๆ ที่สำคัญภายในวัด					
3	สามารถจัดการดูแลรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสะอาด งานเทศกาลประจำปี กิจการณาสถาน การจัดประโชชน์ทรัพย์สินของวัด					
4	ควบคุมดูแลและอำนวยความสะดวกในการให้ใช้วัดเป็นสถานที่จัดประชุม หรือกิจกรรมต่างๆของชุมชนอย่างคุ้มค่า					

ลำดับ	บทบาทของพระพรหมวชิรญาณ ด้านศาสนกิจ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านที่ 5 การพัฒนาชุมชน						
1	การริเริ่มโครงการที่ให้ประชาชนมีโอกาสในการเป็นสมาชิก ฝึกอาชีพเสริมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของชุมชน					
2	การส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ผ้าทอลายโบราณ เครื่องปั้นดินเผา การตีเหล็ก การชุบเงินชุบทอง เป็นต้น					
3	การพัฒนาวัดอย่างน้อย โดยการสร้างอาคารสถานที่ ประปาและไฟฟ้าในวัด ตลอดจนส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์และพุทธศาสนิกชน					
4	การพัฒนาชุมชนบ้านอย่างน้อย ได้แก่ การพัฒนาถนนหนทางในหมู่บ้าน สถานีอนามัย สร้างประปา ไฟฟ้าและพัฒนาในด้านการศึกษาของเด็กและเยาวชน					
5	การพัฒนาจิตใจ ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านและวัดให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันช่วยเหลือ เป็นที่พึ่งแก่กันและกัน					

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อบทบาทของพระพรหมจริณากับชุมชนและการพัฒนาชุมชน

ลำดับ	บทบาทของพระพรหมวชิรญาณกับชุมชนและ การพัฒนาชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
โครงการส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถบ้านยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอเชียงใน จังหวัดอุบลราชธานี						
1	เป็นโครงการที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของ ชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนต่อไป					
2	ความรู้ความสามารถของพระพรหมวชิรญาณใน การประสานงาน/การดำเนินงานร่วมกับคนใน ชุมชนและหน่วยงานต่างๆ					
3	สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาให้ผู้ที่ได้รับ ประโยชน์จากโครงการมีความเป็นอยู่ที่ดี และ สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตตัวเองต่อไปได้					
4	สร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและ หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง					
5	มีความต่อเนื่องในการดำเนินงานโครงการ					
โครงการสร้างโรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษา มหาวชิราลงกรณ์						
1	เป็นโครงการที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของ ชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนต่อไป					
2	ความรู้ความสามารถของพระพรหมวชิรญาณใน การประสานงาน/การดำเนินงานร่วมกับคนใน ชุมชนและหน่วยงานต่างๆ					
3	สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาให้ผู้ที่ได้รับ ประโยชน์จากโครงการมีความเป็นอยู่ที่ดี และ สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตตัวเองต่อไปได้					
4	สร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและ หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง					

ลำดับ	บทบาทของพระพรหมวชิรญาณกับชุมชนและ การพัฒนาชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
5	มีความต่อเนื่องในการดำเนินงานโครงการ					
การพัฒนาวัดยางน้อย						
1	เป็นโครงการที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของ ชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนต่อไป					
2	ความรู้ความสามารถของพระพรหมวชิรญาณใน การประสานงาน/การดำเนินงานร่วมกับคนใน ชุมชนและหน่วยงานต่างๆ					
3	สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาให้ผู้ที่ได้รับ ประโยชน์จากโครงการมีความเป็นอยู่ที่ดี และ สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตตัวเองต่อไปได้					
4	สร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและ หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง					
5	มีความต่อเนื่องในการดำเนินงานโครงการ					
การพัฒนาชุมชนบ้านยางน้อย						
1	เป็นโครงการที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของ ชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนต่อไป					
2	ความรู้ความสามารถของพระพรหมวชิรญาณใน การประสานงาน/การดำเนินงานร่วมกับคนใน ชุมชนและหน่วยงานต่างๆ					
3	สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาให้ผู้ที่ได้รับ ประโยชน์จากโครงการมีความเป็นอยู่ที่ดี และ สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตตัวเองต่อไปได้					
4	สร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและ หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง					
5	มีความต่อเนื่องในการดำเนินงานโครงการ					

**ส่วนที่ 4 ปัญหา เจื่อนใจในการดำเนินงาน และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินโครงการและ
กิจกรรมการพัฒนาของพระพรหมวชิรญาณ (ประสิทธิ์ เขมรุกร)**

4.1 ท่านคิดว่าอะไรที่เป็นเจื่อนใจหรือข้อจำกัดของการดำเนินโครงการ/กิจกรรมการพัฒนา

.....

.....

.....

.....

.....

4.2 ผลกระทบจากการดำเนินโครงการ/กิจกรรมการพัฒนา

.....

.....

.....

.....

.....

4.3 ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงาน

.....

.....

.....

.....

.....

*****ขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม*****

ภาคผนวก จ
รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. พระพรหมวชิรญาณ กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าอาวาสวัดยานนาวา
2. พระศรีวิจิราภรณ์ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดยานนาวา
3. พระมหาสมบัติ ญาณวโร พระเลขาฯ วัดยานนาวา
4. พล.ต.ไชยนาจ ญาติฉิมพลี นายกสมาคมเปรียญธรรมสมาคมแห่งประเทศไทย ไวยาวัจกร วัดยานนาวา
5. นางสาวใจ พนิชศักดิ์พัฒนา เลขานุการมูลนิธิโรงพยาบาล 50 พรรษามหาวิชราลงกรณ
6. นายสุชล ชาลิ์เครือ อดีตประธานรัฐสภา
7. นายณัฐพัฒน์ สายเสนา อาจารย์สาขาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
8. นายณฐ ทะสังขา เลขาธิการคณะกรรมการอำนวยการสถานีโทรทัศน์โลกพระพุทธศาสนา (WBTV)
9. นายศักดิ์ชัย บุญยอ ผู้ใหญ่บ้าน บ้านยางน้อย หมู่ 1 ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี
10. นายอรมณ บุญเหลือ ผู้ใหญ่บ้าน บ้านยางน้อย หมู่ 2 ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ-นามสกุล

ร้อยตำรวจโท ชัย แสงฉาย

วัน เดือน ปี ที่เกิด

วันที่ 21 เดือนมกราคม พ.ศ. 2511

สถานที่เกิด

จังหวัดอุบลราชธานี

ประวัติการศึกษา

ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์)

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

